

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ - ΦΙΛΟΚΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α'.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΜΕΤΑ

ΜΕΛΩΔΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ (ΣΟΛΦΕΖ)

ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ Α', Β', Γ', Δ' ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 3000

Τιμάται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμευ καὶ φέρου Δρ. 43.70

Βιβλίοσημον καὶ φόρος Ἀναγκαστικοῦ Δανείου ἀξίας Δρ. 14.90

Ἀριθ. Ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 40.302
27-7-1933

Ἀριθ. Ἀδείας κυκλοφορίας 87.111
6-9-1939

Σ. 689 Γ.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΓΑΪΤΑΝΟΥ

ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 10

ΑΘΗΝΑΙ

1939

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α΄.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΜΕΤΑ

ΜΕΛΩΔΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ (ΣΟΛΦΕΖ)

ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 3000

Τιμάται μετά τοῦ βιβλιοσήμου καὶ φόρου Δρ. 43.70

Βιβλίοσημον καὶ φόρος Ἀναγκαστικοῦ Δανείου ἀξίας Δρ. 14.90

Ἀριθ. Ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 40.302
27-7-1933

Ἀριθ. Ἀδείας κυκλοφορίας 87.111
6-9-1939

Σ. 689 Γ.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΓΑΪΤΑΝΟΥ

ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 10

ΑΘΗΝΑΙ

1939

18784

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΣΤΡΟΦΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΣΤΡΟΦΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΗ: 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ: 1000

ΤΙΤΛΟΣ: ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ: 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ: 1000

ΤΙΤΛΟΣ: ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ: 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ: 1000

ΤΙΤΛΟΣ: ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ: 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ: 1000

ΤΙΤΛΟΣ: ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ: 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ: 1000

ΤΙΤΛΟΣ: ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ: 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ: 1000

Λεονάρδος Μανέσης Ζαύρου.

Ἀπὸ καιροῦ ἔχομεν ἀσχοληθῆ εἰδικῶς εἰς τὴν θεωρητικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν μαθητῶν καὶ μὲ σειρὰν θεωρητικῶν ἔργων μας ἐπροσπαθήσαμεν νὰ συστηματοποιήσωμεν τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων Θεωρίας, Σολφέζ καὶ Ἀρμονίας εἰς τὰ Ὡδεῖα καὶ τὰς Μουσικὰς Σχολὰς.

Τὰ σήμερον ἐκδιδόμενα «Μαθηματα Μουσικῆς» σκοπὸν ἔχουν νὰ βοηθήσουν τὴν στειχειώδη μουσικὴν μόρφωσιν τῆς σπουδαζούσης νεολαίας καὶ εἰδικώτερον τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων. Συγχρόνως ὅμως προσπαθοῦν νὰ μεταδώσουν εἰς τὸν μαθητὴν τὰς βάσεις καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς μουσικῆς μορφώσεως, οὕτως ὥστε οὗτος νὰ ἀποκομίσῃ πραγματικὰς ἀντιλήψεις περὶ τῆς μουσικῆς τέχνης, νὰ τὴν ἀγαπήσῃ καὶ νὰ τὴν ἐννοήσῃ, ἡ δὲ σχολικὴ του μουσικὴ μόρφωσις νὰ ἀποτελέσῃ κάποιο θετικὸν στοιχεῖον τῆς μελλοντικῆς του σοβαρωτέρας ἐξελίξεως.

Ἀκολουθήσαντες πρὸς τοῦτο τὸ σχετικὸν πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἐνομίσαμεν ὅτι ἔπρεπε νὰ προσθέσωμεν καὶ ὠρισμένα, ἀπαραίτητα μουσικὰ στοιχεῖα, οὕτως ὥστε τὸ παρὸν Α' τεῦχος νὰ δίδῃ εἰς τὸν μαθητὴν πληρεστέραν ἰδέαν τῶν πρώτων στοιχείων τῆς μουσικῆς μορφώσεως.

Ἀφ' ἑτέρου πρὸς εὐκολίαν τόσον τοῦ Διδασκάλου, ὅσον καὶ τοῦ Μαθητοῦ εἰς τὴν κατάταξιν τῆς ὕλης, ἠκολουθήσαμεν τὴν σειρὰν τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε, κατὰ τὴν γνώμην μας, νὰ ἀκολουθήσῃ ὁ Διδάσκαλος κατὰ τὴν διδασκαλίαν, χωρὶς νὰ δεσμευθῶμεν ἀπὸ διαιρέσεις εἰς θεωρητικὰ κεφάλαια κλπ.

Ἐπίσης εἰς τὰ «Μαθηματα Μουσικῆς» περιελάβομεν πρωτοτύπους ἀσκήσεις μουσικῆς ἀναγνώσεως (Σολφέζ) καθὼς καὶ μίαν σειρὰν Σχολικῶν τραγουδιῶν. Τὰ τραγούδια αὐτά, τὰ ὁποῖα εἶναι συνθέσεις πρωτότυποι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰδικαί μας καθὼς καὶ διασκευαὶ Δημοτικῶν τραγουδιῶν, τὰ διηρέσαμεν εἰς μονόφωνα, δίφωνα καὶ τρίφωνα καὶ τὰ παραθέτομεν κατὰ σειρὰν δυσκολίας ἀρχίζοντες ἀπὸ τὰ ἀπλούστερα καὶ καταλήγοντες εἰς τὰ δυσκολώτερα. Τὰ τραγούδια ταῦτα προορίζονται κυρίως διὰ τὴν χρῆσιν τῶν τάξεων τῶν Γυμνασίων, πολλὰ

ὁμως ἀπ' αὐτά, ἰδίως τὰ ἀπλούστερα, θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιηθῶν καὶ εἰς τὰς τάξεις τῶν Δημοτικῶν Σχολείων.

Εἰδικῶς διὰ τὰς διασκευὰς τῶν Δημοτικῶν τραγουδιῶν, ἔχομεν νὰ τονίσωμεν ὅτι ἐχρησιμοποιήσαμεν τοιαῦτα, τῶν ὁποίων οἱ στίχοι ἤμπορουν νὰ ἀκουσθῶν χωρὶς μεταβολὰς ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν μαθητῶν, διότι θεωροῦμεν ὡς ἄσκοπον παιδαγωγικῶς, ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικῶς ἀντιαισθητικὸν τὸ νὰ παραθέτῃ κανεὶς εἰς γνωστὰς δημοτικὰς μελωδίας στίχους τελείως ἀσχέτους πρὸς τὸ ἀρχικὸν ποιητικὸν κείμενον. Ἄντ' αὐτοῦ παραθέσαμεν ἀρκετὰ τραγούδια πρωτότυπα μὲ δημοτικοφανῆ μουσικὴν ἔμπνευσιν, τὰ ὅποια ἐλπίζομεν νὰ κάμουν τὸν μαθητὴν νὰ ἀγαπήσῃ καὶ νὰ ἐννοήσῃ τὴν Ἑθνικὴν μας μουσικὴν ἀτμόσφαιραν.

Αὐτὸ ἐν ὀλίγοις τὸ σχεδιάγραμμα τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον παραδίδομεν σήμερον εἰς τὴν κρίσιν τῶν εἰδικῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Ἰουλίου 1933

Μ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ - Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Μουσικὴ εἶναι ἡ τέχνη τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἤχων.

Τὴν μουσικὴν ὁ ἄνθρωπος δέχεται διὰ τῆς ἀκοῆς, ἔχει δὲ αὕτη σπουδαιοτάτην ἐπίδρασιν εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Διότι ἡ μουσικὴ :

1^{ον} Τέρεπει τὴν ἀκοὴν διὰ τῆς παραγωγῆς καθαρῶν καὶ ὁραίων ἀπηχήσεων.

2^{ον}. Ἐνδιαφέρει τὸ πνεῦμα λόγῳ τῶν διαφορῶν μελωδικῶν, ἁρμονικῶν καὶ ῥυθμικῶν συνδυασμῶν.

3^{ον}. Ἀποδίδει καὶ προκαλεῖ διάφορα συναισθήματα.

Ἐπομένως ἡ μουσικὴ εἶναι ἡ διὰ τῶν ἤχων ἐκδήλωσις τοῦ ὁραίου, ἡ ὁποία συντελεῖ εἰς τὴν ψυχικὴν καὶ διανοητικὴν διάπλασιν τοῦ ἀνθρώπου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν έργο αποτελεί

το πρώτο μέρος της μελέτης

που αφορά στην ανάπτυξη

της παιδαγωγικής διαδικασίας

στην εκπαίδευση

και στην εφαρμογή της

στη πράξη

στην εκπαίδευση

στην εκπαίδευση

στην εκπαίδευση

στην εκπαίδευση

στην εκπαίδευση

στην εκπαίδευση

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ - ΣΟΛΦΕΖ

Γραφή και ανάγνωση της μουσικής.

§ 1. Ἡ μουσική ἀσχολεῖται μὲ πᾶν ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ σύνδεσιν τῶν ἤχων.

§ 2. Οἱ ἤχοι εἰς τὴν μουσικὴν παράγονται ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φωνὴν καὶ ἀπὸ τὰ διάφορα μουσικὰ ὄργανα.

§ 3. Ἡ μουσική ἔχει γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν ὅπως μία γλῶσσα καὶ γράφεται διὰ εἰδικῶν σημείων, τὰ ὁποῖα εἶναι ὅμοια εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

§ 4. Τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῶν σημείων τῆς μουσικῆς ὥς καὶ περὶ τῶν κανόνων τῆς συνδέσεως αὐτῶν λέγεται «**Θεωρία τῆς Μουσικῆς**».

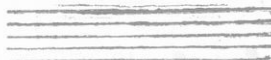
§ 5. Ἡ μελέτη διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς μουσικῆς γίνεται διὰ τῆς φωνῆς καὶ λέγεται «**Σολφέζ**» ἢ «**Μελωδικαὶ Ἀσκήσεις**».

Πεντάγραμμον.

§ 6. Τὰ διάφορα σημεία τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν γραφὴν τῆς μουσικῆς γράφονται ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου.

§ 7. **Πεντάγραμμον** λέγεται τὸ σύνολον πέντε γραμμῶν ὀριζοντιῶν καὶ παραλλήλων, αἱ ὁποῖαι μεταξὺ των ἀπέχουν ἐξ ἴσου.

Παράδ.

§ 8. Αἱ ἀποστάσεις αἱ ὁποῖαι σχηματίζονται μεταξὺ τῶν πέντε γραμμῶν τοῦ πενταγράμμου λέγονται διαστήματα αὐτοῦ.

§ 9. Αἱ πέντε γραμμαὶ καὶ τὰ τέσσαρα διαστήματα τοῦ πενταγράμμου ἀριθμοῦνται ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω.

Παράδ.

5^η γραμμή
4^η "
3^η "
2^η "
1^η "

4 ^{ον}	διάστημα
3 ^{ον}	"
2 ^{ον}	"
1 ^{ον}	"

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται πεντάγραμμον. 2. Τί λέγονται διαστήματα τοῦ πενταγράμμου. 3. Ἀριθμοῦστε τὰς γραμμάς καὶ τὰ διαστήματα ἐνὸς πενταγράμμου.

Σημεῖα τῆς μουσικῆς γραφῆς.

§ 10. Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς μουσικῆς γραφῆς εἶναι :

1ον. *Τὰ φθογγόσημα* ἢ *αἱ νότες*.

2ον. *Οἱ γνώμονες* ἢ *τὰ κλειδιά*.

3ον. *Αἱ παύσεις*.

4ον. *Τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως*.

ὥς καὶ ἄλλα δευτερεύοντα σημεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ γνωρίσωμεν κατωτέρω.

Φθόγγοι — Φθογγόσημα.

§ 11. Οἱ μουσικοὶ ἤχοι παραγόμενοι ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φωνὴν καὶ ἀπὸ τὰ διάφορα μουσικὰ ὄργανα, λέγονται *φθόγγοι*.

§ 12. Οἱ φθόγγοι γράφονται διὰ σημείων, τὰ ὁποῖα λέγονται *φθογγόσημα* ἢ *νότες*.

§ 13. *Τὰ φθογγόσημα* ἔχουν διάφορα σχήματα, γράφονται δὲ εἰς διαφόρους θέσεις ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου.

Σχήματα τῶν φθογγοσήμων.

§ 14. Τὰ διάφορα σχήματα τῶν φθογγοσήμων χρησιμεύουν διὰ νὰ καθορίζεται ἡ μεγαλειτέρα ἢ ἡ μικροτέρα *διάρκεια* τῶν φθόγγων.

§ 15. Ἡ διάρκεια τῶν φθογγοσήμων λέγεται καὶ *ἀξία* αὐτῶν.

§ 16. *Τὰ σχήματα τῶν φθογγοσήμων* εἶναι :

Τὸ ὀλόκληρον $\circ$, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν μεγαλειτέραν διάρκειαν

ἢ ἀξίαν, *τὸ ἥμισυ* ρ ἢ d τὸ ὁποῖον ἔχει διάρκειαν ἴσην πρὸς τὸ ἥμισυ τοῦ ὀλοκλήρου,

τὸ τέταρτον $\bullet$ ἢ $\bullet$ τὸ ὁποῖον ἔχει διάρκειαν ἴσην πρὸς

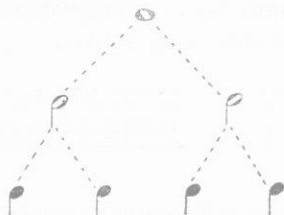
τὸ τέταρτον τοῦ ὀλοκλήρου.

§ 17. Ἐπομένως ἓνα *ὀλόκληρον*

εἶναι ἴσον μέ :

2 ἡμίση :

4 τέταρτα :

Σημ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω σχημάτων τῶν φθογγοσήμων ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μικροτέρας ἀξίας, τὰ ὁποῖα θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Κατὰ ταῦτα τὰ φθογγόσημα ἔχουν διάφορα σχήματα, ἐκ τοῦ σχήματος δὲ αὐτῶν ἐξαετᾶται ἡ διάρκεια ἢ ἡ ἀξία αὐτῶν.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται φθόγγος καὶ τί φθογγόσημον. 2. Ποία εἶναι τὰ σχήματα τῶν φθογγόσημων καὶ εἰς τί χρησιμεύουν ταῦτα. 3. Τί λέγεται ἀξία τοῦ φθογγόσημου. 4. Γράψατε ἓνα ὀλόκληρον, ἡμισυ καὶ τέταρτον. 5. Μὲ πόσα ἡμίση εἶναι ἴσον ἓνα ὀλόκληρον. 6. Μὲ πόσα τέταρτα εἶναι ἴσον ἓνα ὀλόκληρον. 7. Μὲ πόσα τέταρτα εἶναι ἴσον ἓνα ἡμισυ.

Θέσεις τῶν φθογοοσήμων ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου.

§ 18. Τὰ φθογγόσημα γράφονται εἰς τὰς διαφόρους ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου θέσεις. Αἱ θέσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων γράφονται ταῦτα εἶναι 1ον. Ἐπὶ τῶν πέντε γραμμῶν :

2ον. Μεταξὺ τῶν τεσσάρων διαστημάτων :

3ον. Ἀνωθεν τῆς πέμπτης γραμμῆς τοῦ πενταγράμμου καὶ κάτωθεν τῆς πρώτης γραμμῆς αὐτοῦ :

Βοηθητικαὶ γραμμαί.

§ 19. Τὰ φθογγόσημα τὰ ὁποῖα γράφονται εἰς τὰς ἀνωτέρω θέσεις τοῦ πενταγράμμου εἶναι μόνον 11, οἱ δὲ φθόγγοι εἰς τὴν μουσικὴν εἶναι, ὥς θὰ εἶδωμεν, πολὺ περισσότεροι. Διὰ νὰ γραφοῦν ὅλοι θὰ ἐχρειάζοντο περισσότεραι γραμμαί, τὰς ὁποίας ὁμως θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον νὰ διακρίνῃ ὁ ὀφθαλμός. Διὰ τοῦτο ἐκτὸς τῶν γραμμῶν τοῦ πενταγράμμου μεταχειρίζομεθα, ὡσάκις παραστῇ ἀνάγκη, συμπληρωματικὰς μικρὰς γραμμὰς ἀνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ πενταγράμμου, αἱ ὁποῖαι λέγονται **βοηθητικαὶ γραμμαί**.

§ 20. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βοηθητικῶν γραμμῶν δὲν εἶναι ὠρισμένος, ἀλλ' ἐξαετᾶται ἐκάστοτε ἐκ τοῦ φθογοοσήμου τὸ ὁποῖον θέλομεν νὰ γράψωμεν.

Αἱ βοηθητικαὶ γραμμαὶ ἀπέχουν μεταξὺ αὐτῶν τόσον, ὅσον καὶ αἱ γραμμαὶ τοῦ πενταγράμμου καὶ ἀριθμοῦνται αἱ μὲν ἄνωθεν τοῦ πενταγράμμου ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω, αἱ δὲ κάτωθεν αὐτοῦ ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

Παράδ.

§ 21. *Εἰς τὰς βοηθητικὰς γραμμὰς τὰ φθογγόσημα γράφονται:*
1ον. Ἐπὶ τῶν βοηθητικῶν γραμμῶν ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ πενταγράμμου:

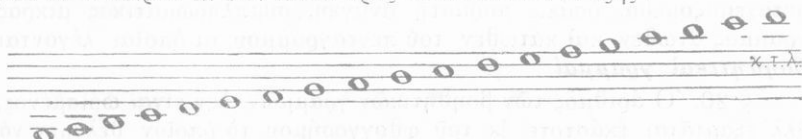
2ον. Ἄνωθεν τῶν βοηθητικῶν γραμμῶν, ὅταν αὐταὶ εὐρίσκωνται ἄνωθεν τοῦ πενταγράμμου:

3ον. Κάτωθεν τῶν βοηθητικῶν γραμμῶν, ὅταν αὐταὶ εὐρίσκωνται κάτωθεν τοῦ πενταγράμμου:

§ 22. Κατὰ ταῦτα αἱ θέσεις τῶν φθογγόσημων ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου κατὰ σειρὰν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω εἶναι αἱ ἑξῆς:

Σημ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω βοηθητικῶν γραμμῶν γράφονται βεβαίως καὶ ἄλλαι τόσον ἄνωθεν ὅσον καὶ κάτωθεν τοῦ πενταγράμμου, τὰς ὁποίας θὰ ἴδωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

Ὑψος ἢ ὀξύτης τοῦ φθόγγου.

§ 23. Ἡ ἀνωτέρω κατάταξις τῶν φθογοσῶν εἶναι ἐνδεικτικὴ καὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ ὕψους τὴν ὁποίαν παραγούν εἰς τὴν ἀκοὴν οἱ διάφοροι φθόγγοι. Διότι ὅσον εἰς ὑψηλότεραν ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου θέσιν εὐρίσκεται ἓνα φθογγόσημον τόσον ὁ παραγόμενος φθόγγος αὐτοῦ εἶναι ὑψηλότερος, καὶ ἀντιστρόφως ὅσον εἰς χαμηλότεραν θέσιν εὐρίσκεται τόσον ὁ φθόγγος εἶναι χαμηλότερος.

§ 24. Ἡ διαφορὰ τοῦ ὕψους τὴν ὁποίαν ἕκαστος φθόγγος παράγει εἰς τὴν ἀκοὴν λέγεται *ὑψος* ἢ *ὀξύτης* αὐτοῦ.

Ερωτήσεις :

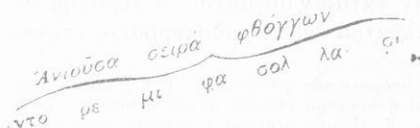
1. Εἰς ποίας θέσεις ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου γράφονται τὰ φθογγόσημα. 2. Τί λέγονται βοηθητικαὶ γραμμαῖ. 3. Γράψατε φθογγόσημα εἰς τὸ πεντάγραμμον καὶ εἰς τὰς βοηθητικὰς γραμμάς. 4. Τί λέγεται ὀξύτης ἢ ὑψος τοῦ φθόγγου.

Ὀνόματα τῶν φθόγγων.

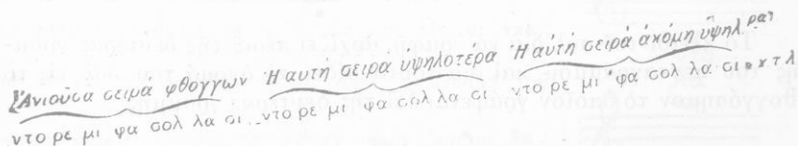
§ 25. Τὰ ὀνόματα τῶν φθόγγων εἶναι ἑπτὰ :

ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι.

§ 26. Οἱ ἑπτὰ οὗτοι φθόγγοι τοποθετημένοι κατὰ τὴν ἀνωτέρω διάταξιν (ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι) ἀποτελοῦν μίαν σειρὰν ἤχων, ἣ ὁποία προχωρεῖ διαδοχικῶς πρὸς τὰ ἐπάνω ἀπὸ τὸν χαμηλότερον πρὸς τὸν ὑψηλότερον καὶ λέγεται *ἀνιοῦσα σειρὰ φθόγγων*.

§ 27. Ἡ σειρὰ αὕτη τῶν ἑπτὰ φθόγγων δὲν περιλαμβάνει βεβαίως ὅλους τοὺς φθόγγους τῆς μουσικῆς, οἱ ὅποιοι εἶναι κατὰ πολὺν περισσότεροι. Διὰ τοῦτο αὕτη δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ περισσοτέρας φορὰς μὲ τὴν αὐτὴν διάταξιν καὶ μὲ τὰ αὐτὰ ὀνόματα, ὅποτε οἱ φθόγγοι ἐκάστης νέας σειρᾶς πρὸς τὰ ἐπάνω ἀκούονται οἱ αὐτοὶ ὡς καὶ εἰς τὴν πρόηγουμένην σειρὰν ἀλλ' εἰς ἀνώτερον ὕψος.

§ 28. Ἡ ἀπόστασις ἣ ὁποία χωρίζει δύο φθόγγους τοῦ αὐτοῦ ὀνό-

Ἑρωτήσεις :

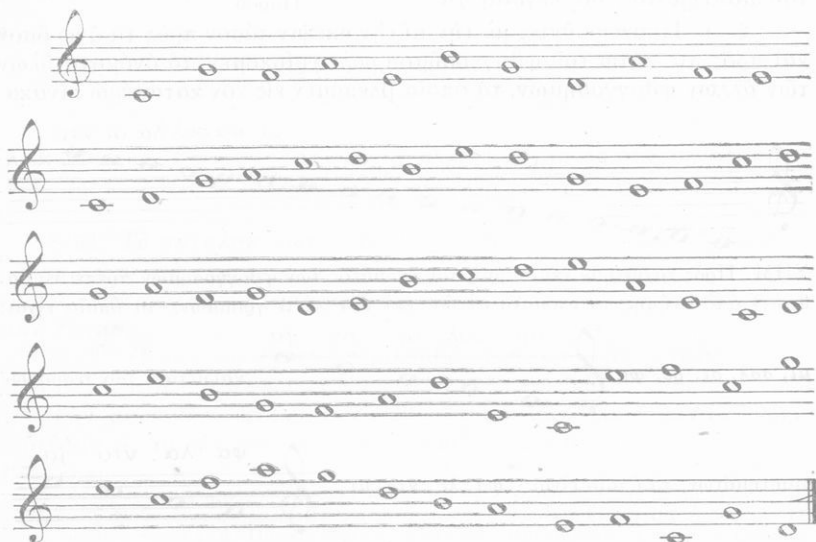
1. Τί λέγεται κλειδί τοῦ σολ καί εἰς τί χρησιμεύει τοῦτο. 2. Ποῖα εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν φθογγῶν ἐπὶ τῶν πέντε γραμμῶν τοῦ πενταγράμμου εἰς τὸ κλειδί τοῦ σολ καί ποῖα εἶναι τὰ ὀνόματα αὐτῶν μεταξὺ τῶν τεσσάρων διαστημάτων.

Ἀσκήσεις :

1. Γράψατε εἰς τὰς διαφόρους θέσεις τοῦ πενταγράμμου τὰ ἑξῆς φθογγόσημα :

μι - ρε - λα - φα - σι - ντο - σολ.

2. Γράψατε τὸ ὄνομα ἑκάστου τῶν κατωτέρω φθογγόσημων

Κλίμαξ (Σκάλα).

§ 37. Ἐν εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἑπτὰ φθογγῶν ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι προσθέσωμεν τὸν πρῶτον φθογγὸν ντο κατὰ μίαν ὀγδόην ὑψηλότερον :

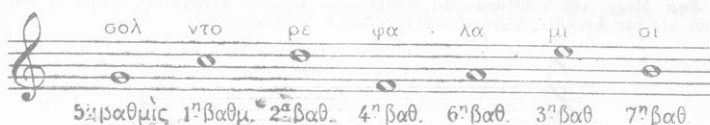
σχηματίζεται μία συνεχὴς διαδοχὴ ὀκτὼ φθογγῶν, ἡ ὁποία λέγεται **κλίμαξ (σκάλα)**.

Βαθμίδες τῆς κλίμακος.

§ 38. Ἐκαστος φθόγγος τῆς κλίμακος λέγεται καὶ βαθμὶς αὐτῆς. Οὕτως εἰς τὴν ἀνωτέρω κλίμακα: ντο εἶναι ἡ πρώτη βαθμὶς, ρε ἡ δευτέρα, μι ἡ τρίτη, φα ἡ τετάρτη, σολ ἡ πέμπτη, λα ἡ ἕκτη, σι ἡ ἑβδόμη καὶ τὸ ἐπαναλαμβανόμενον ντο ἡ ὀγδόη ἢ ἡ πρώτη τῆς νέας σειρᾶς τῆς κλίμακος.

§ 39. Αἱ βαθμίδες τῆς κλίμακος διατηροῦν τοὺς ἀριθμοὺς των καὶ ὅταν δὲν εἶναι τοποθετημέναι κατὰ σειρὰν ἀλλὰ κατὰ διάφορον διάταξιν.

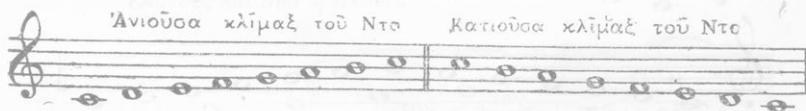
§ 40. Ἡ 1ῃ βαθμὶς τῆς κλίμακος λέγεται καὶ βάσις αὐτῆς.

Κλίμαξ τοῦ ντο. Ἀνιούσα καὶ κατιούσα.

§ 41. Τὸ ὄνομα τοῦ φθόγγου τῆς βάσεως τῆς κλίμακος εἶναι καὶ τὸ ὄνομα τῆς κλίμακος. Διὰ τοῦτο ἡ ἀνωτέρω κλίμαξ ἡ ὁποία ἔχει ὡς βάσιν τὸν φθόγγον ντο λέγεται **κλίμαξ τοῦ ντο**.

§ 42. Ὅπως οἱ φθόγγοι τῆς κλίμακος τοῦ ντο ἀνέρχονται οὕτω δύνανται καὶ νὰ κατέρχωνται.

§ 43. Ὅταν οἱ φθόγγοι τῆς κλίμακος τοῦ ντο ἀνέρχονται ἀπὸ τοῦ χαμηλοτέρου ντο πρὸς τὸ ὑψηλότερον ἡ κλίμαξ λέγεται **ἀνιούσα**, ὅταν δὲ ἀντιστρόφως κατέρχωνται ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτέρου ντο πρὸς τὸ χαμηλότερον ἡ κλίμαξ λέγεται **κατιούσα**.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται κλίμαξ. 2. Τί λέγεται βαθμὶς τῆς κλίμακος. 3. Τί λέγεται βάσις τῆς κλίμακος. 4. Τί λέγεται ἀνιούσα καὶ τί κατιούσα κλίμαξ τοῦ ντο.

Συνεχείς και ἀφεστῶτες φθόγγοι ἢ βαθμίδες

§ 44. Ὄταν δύο φθόγγοι τῆς κλίμακος εὐρίσκωνται ὁ ἓνας παραπλεύρως τοῦ ἄλλου, λέγονται *συνεχείς φθόγγοι ἢ βαθμίδες*.

Παράδ.

§ 45. Ὄταν δύο φθόγγοι εὐρίσκωνται ἀπομεμακρυσμένοι ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, λέγονται *ἀφεστῶτες φθόγγοι ἢ ἀφεστῶσαι βαθμίδες*.

Παράδ.

Τόνος — Ἡμιτόνιον

§ 46. Ἐὰν τραγουδήσωμεν κατὰ σειρὰν τοὺς φθόγγους τῆς κλίμακος τοῦ ντο, εὐκόλως διακρίνομεν διὰ τῆς ἀκοῆς ὅτι ἡ ἀπόστασις ἢ ὁποία χωρίζει δύο συνεχείς φθόγγους δὲν εἶναι ἴση.

Οὕτως ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν φθόγγων: μι-φα καὶ σι-ντο εἶναι μικρότερα ἀπὸ τὴν ἀπόστασιν: ντο-ρε, ρε-μι, φα-σολ, σολ-λα καὶ λα-σι.

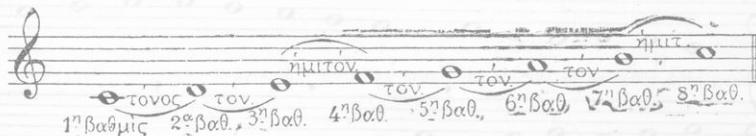
§ 47. Ἡ μεγαλυτέρα ἀπόστασις μεταξὺ δύο συνεχῶν φθόγγων λέγεται **τόνος**.

§ 48. Ἡ μικροτέρα ἀπόστασις μεταξὺ δύο συνεχῶν φθόγγων λέγεται **ἡμιτόνιον**, διότι εἶναι τὸ ἡμισυ τοῦ τόνου.

Διὰ τὴν ἐννοήσωμεν σαφέστερον τὴν διαφορὰν τῆς ἀποστάσεως μεταξὺ τόνων καὶ ἡμιτόνιων παραθέτομεν τὸ παραπλεύρως ὑπόδειγμα.

ντο	ἡμιτόνιον	8 ^η βαθμὶς
σι	τόνος	7 ^η βαθμ.
λα	τόνος	6 ^η βαθμ.
σολ	τόνος	5 ^η βαθμ.
φα	ἡμιτόνιον	4 ^η βαθμ.
μι	τόνος	3 ^η βαθμ.
ρε	τόνος	2 ^α βαθμ.
ντο	τόνος	1 ^η βαθμ.

§ 49. Κατὰ ταῦτα αἱ ὀκτὼ βαθμίδες τῆς κλίμακος τοῦ ντο σχηματίζουν πέντε τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια.

§ 50. Τὰ δύο ἡμιτόνια τῆς κλίμακος τοῦ ντο εἶναι: **μι-φα** καὶ **σι-ντο** καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 3ης-4ης καὶ 7ης-8ης, οἱ δὲ πέντε τόνοι εἶναι: **ντο-ρε**, **ρε-μι**, **φα-σολ**, **σολ-λα** καὶ **λα-σι** καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 1ης-2ας, 2ας--3ης, 4ης—5ης, 5ης—6ης καὶ 6ης—7ης.

§ 51. Πρὸς διάκρισιν τοῦ τόνου ἀπὸ τὸ ἡμιτόνιον σημειώνομεν τοὺς μὲν τόνους διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 1, τὰ δὲ ἡμιτόνια διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{1}{2}$.

Μείζων κλίμαξ

§ 52. Ἐξ ὅσων εἵπομεν ἀνωτέρω περὶ τῆς κλίμακος τοῦ ντο εἶναι φανερόν ὅτι ἡ μὲν ἀνοῦσα κλίμαξ τοῦ ντο προχωρεῖ κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον, ἡ δὲ ἀντίστροφος κατιοῦσα κλίμαξ προχωρεῖ κατὰ ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους, ἡμιτόνιον καὶ δύο τόνους.

§ 53. Ἡ κλίμαξ ἡ ὁποία προχωρεῖ κατὰ τὴν ἀνωτέρω διαδοχὴν λέγεται **μείζων κλίμαξ** καὶ ἐπομένως ἡ κλίμαξ τοῦ ντο λέγεται μείζων κλίμαξ τοῦ ντο.

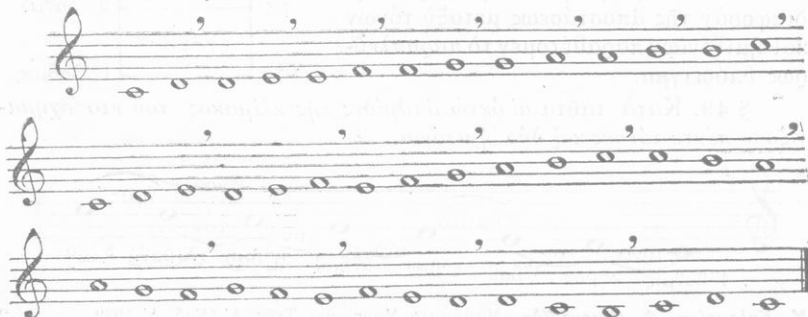
Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγονται συνεχεῖς καὶ τί ἀφρεστώσαι βαθμίδες 2. Τί λέγεται τόνος καὶ τί ἡμιτόνιον. 3. Πόσους τόνους καὶ πόσα ἡμιτόνια σχηματίζει ἡ κλίμαξ τοῦ ντο καὶ ποῖα εἶναι ταῦτα.

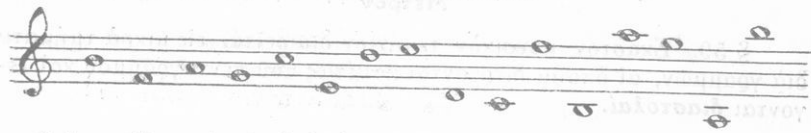
Ἀσκήσεις :

1. Τραγουδήσατε τὰς κάτωθι ἀσκήσεις :

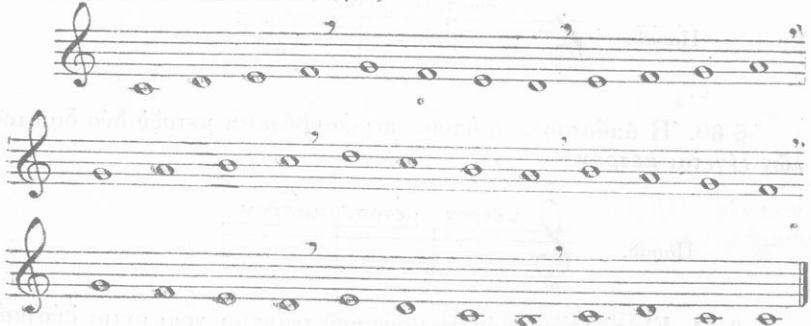
Σημ. Τὸ σημεῖον , δεικνύει τὴν ἀναπνοήν.

2. Ἀναγνώσατε τὰ ὀνόματα τῶν κάτωθι φθογοσσήμων.

3. Τραγουδήσατε τὰς κάτωθι ἀσκήσεις :

Σημ. Ἀφοῦ ἐγνωρίσαμεν τὰ διάφορα φθογγόσημα καὶ τὰς διαφόρους ἀξίας αὐτῶν, δυνάμεθα νὰ ἀρχίσωμεν τὴν *μουσικὴν ἀνάγνωσιν*, ἀφοῦ προηγουμένως ὁμιλήσωμεν περὶ *ῥυθμοῦ μελωδίας* καὶ *μέτρου*. Εἰς τὴν μουσικὴν ἀνάγνωσιν θὰ ἐξασκηθῶμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ, γυμνασμάτων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζομεν : « *Μελωδικὰς ἀσκήσεις* ».

Μουσικὴ ἀνάγνωσις

Ῥυθμὸς — Μελωδία

§ 54. Ἡ *μουσικὴ ἀνάγνωσις*, ὡς εἵπομεν ἤδη γίνεσθαι διὰ τῆς φωνῆς καὶ λέγεται *Σολφέζ*.

§ 55. Διὰ τὴν μουσικὴν ἀνάγνωσιν τὰ κυριώτερα στοιχεῖα εἶναι ὁ *ῥυθμὸς* καὶ ἡ *μελωδία* τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου.

§ 56. *Ῥυθμὸς* τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου λέγεται ἡ σειρά τῶν διαφορῶν ἀξιῶν τῶν φθογοσσήμων αὐτοῦ.

§ 57. *Μελωδία* δὲ τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου λέγεται ἡ διαφορὰ τῆς ὀξύτητος τὴν ὁποῖαν ἀκούομεν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαφορῶν φθόγων καὶ κατὰ τὴν διαδοχὴν αὐτῶν¹⁾.

§ 58. Ἡ ἀνάγνωσις μόνου τοῦ ῥυθμοῦ τῆς μουσικῆς συνθέσεως λέγεται *ῥυθμικὴ ἀνάγνωσις*, ἡ δὲ ἀνάγνωσις τῆς μελωδίας λέγεται *μελωδικὴ ἀνάγνωσις*.

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται μουσικὴ ἀνάγνωσις. 2. Τί λέγεται ρυθμὸς καὶ τί μελωδία ἑνὸς μουσικοῦ τεμαχίου.

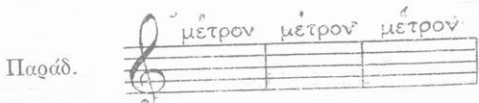
¹⁾ Εἰς τὰς μελωδίας ἡ διαδοχὴ τῶν φθόγων γράφεται συμφώνως πρὸς ὠρισμένους κανόνας καλαισθησίας, αἰσθητικῆς καὶ ἐκφράσεως, ἀποδίδει δὲ μίαν σκέψιν ἢ ἓνα αἶσθημα.

Μέτρον

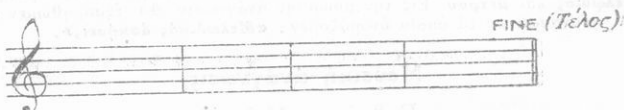
§ 59. Ἐκαστον μουσικὸν τεμάχιον διαιρεῖται εἰς μικρὰ τμήματα διὰ γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διέρχονται καθέτως τοῦ πενταγράμμου καὶ λέγονται **διαστολαί**.

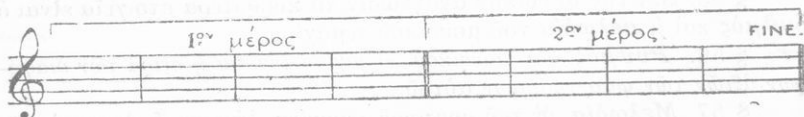
§ 60. Ἡ ἀπόστασις ἢ ὁποία περιλαμβάνεται μεταξὺ δύο διαστολῶν λέγεται **μέτρον**.

§ 61. Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου μουσικοῦ τεμαχίου γράφονται δύο διαστολαί, ἄνωθεν τῶν ὁποίων γράφεται συνήθως ἡ λέξις (Τέλος) **Fine**.

§ 62. Δύο διαστολαί γράφονται καὶ εἰς τὸ τέλος μέρους μουσικοῦ τεμαχίου ὥς καὶ εἰς τινὰς ἀκόμη περιπτώσεις τὰς ὁποίας θὰ ἴδωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

* **Ἐρωτήσεις :**

1. Τί λέγονται διαστολαί.
2. Τί λέγεται μέτρον.
3. Πότε γράφονται δύο διαστολαί.

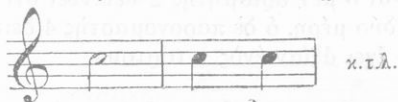
* Ἀξία τοῦ μέτρου

§ 63. Εἰς ἕκαστον μέτρον περιλαμβάνονται φθογγόσημα διαφόρου ἀξίας τὸ ἄθροισμα τῶν ὁποίων πρέπει νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ δι' ὅλα τὰ μέτρα τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου.¹⁾

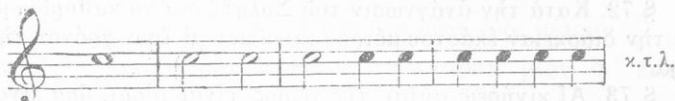
§ 64. Τὸ ἄθροισμα τῶν ἀξιῶν αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς ἕκαστον μέτρον λέγεται **ἀξία τοῦ μέτρου**.

¹⁾ Ἐκτός ἐάν, ὡς θὰ ἴδωμεν ἀργότερον, ὑπάρχῃ ἀλλαγὴ μέτρου.

Παραδείγματα μέτρων αξίας ενός ημίσεος.

Παραδείγματα μέτρων αξίας ενός ολοκληρου.

§ 65. Οὕτως εἰς ἕκαστον μέτρον ἑνὸς μουσικοῦ τεμαχίου περιλαμβάνονται φθογγόσημα τὸ ἄθροισμα τῶν ὁποίων εἶναι εἰς ἄλλο μὲν μουσικὸν τεμάχιον ἴσον μὲ ἓνα ὁλόκληρον, εἰς ἄλλο δὲ ἴσον μὲ ἓνα ἡμισυ κλπ. κλπ.

Μέρη τοῦ μέτρου—Εἶδος τοῦ μέτρου.

§ 66. Ἐκαστον μέτρον ὑποδιαιρεῖται εἰς μικρότερα μέρη ἴσης αξίας, τὰ ὅποια λέγονται *μέρη τοῦ μέτρου* ἢ *χρονοί*.

§ 67. Τὰ μέτρα ὑποδιαιροῦνται εἰς δύο, τρία, τέσσαρα ἢ καὶ περισσότερα μέρη.

Ὅταν ἓνα μέτρον εἶναι ὑποδιηρημένον εἰς δύο μέρη λέγεται *διμερὲς*, εἰς τρία μέρη *τριμερὲς* καὶ εἰς τέσσαρα μέρη *τετραμερὲς*.

§ 68. Τὰ μέρη εἰς τὰ ὅποια ὑποδιαιρεῖται ἓνα μέτρον ἀποτελοῦν τὸ *εἶδος τοῦ μέτρου*.

Ἀριθμοὶ δεικνύοντες τὰ μέτρα.

§ 69. Διὰ τὴν διακρίνωμεν τὴν ἀξίαν καὶ τὸ εἶδος τῶν διαφόρων μέτρων εἰς τὴν ἀρχὴν ἑκάστου μουσικοῦ τεμαχίου καὶ ἀμέσως μετὰ τὸν γνῶμονα, γράφομεν ἓνα ἀριθμητικὸν κλάσμα.

Παράδ. $\frac{2}{4}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{3}{4}$ κ.τ.λ.

§ 70. Τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος ὁ μὲν ἀριθμητὴς δεικνύει εἰς πόσα μέρη εἶναι ὑποδιηρημένον τὸ μέτρον, ὁ δὲ παρονομαστὴς δεικνύει τὴν ἀξίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἕκαστον τῶν μερῶν τοῦ μέτρου.

Σημ. Οἱ ἀριθμοὶ οἱ ὅποιοι γράφονται ὡς παρονομασταὶ τοῦ κλάσματος καὶ δεικνύουν τὴν ἀξίαν τοῦ μέρους τοῦ μέτρου εἶναι οἱ ἑξῆς :

Διὰ τὸ ὁλόκληρον ὁ ἀριθμὸς 1.
διὰ τὸ ἡμισυ ὁ ἀριθμὸς 2.
διὰ τὸ τέταρτον ὁ ἀριθμὸς 4.

§ 71. Κατὰ ταῦτα τὸ ἀριθμητικὸν κλάσμα $\frac{2}{4}$ δεικνύει μέτρον αξίας

δύο τετάρτων καὶ ὁ μὲν ἀριθμητὴς 2 δεικνύει ὅτι τὸ μέτρον εἶναι ὑποδιηρημένον εἰς δύο μέρη, ὁ δὲ παρονομαστὴς 4 δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέρος τοῦ μέτρου ἔχει ἀξίαν ἐνὸς τετάρτου.

Καθορισμὸς τοῦ μέτρου διὰ κινήσεων τῆς χειρὸς

§ 72. Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Σολφῆς διὰ νὰ καθορίσωμεν ἀκριβῶς τὴν διάρκειαν ἑκάστου μέτρου κινουῦμεν μὲ ἴσον χρόνον τὴν δεξιὰν χεῖρα.

§ 73. Αἱ κινήσεις αὗται τῆς χειρὸς εἶναι τόσαι, ὅσα εἶναι καὶ τὰ μέρη ἑκάστου μέτρου. Ἡ διάρκεια δὲ ἑκάστης κινήσεως τῆς χειρὸς εἶναι ἴση πρὸς τὴν διάρκειαν ἑκάστου μέρους τοῦ μέτρου.

Ἰσχυρὰ καὶ ἀσθενῆ μέρη τοῦ μέτρου

§ 74. Τὰ μέρη ἑκάστου μέτρου τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου ἔχουν μὲν τὴν αὐτὴν ἀξίαν ἢ διάρκειαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τινὰ ἐξ αὐτῶν τονίζονται περισσότερο ἢ ἄλλα δὲ ὀλιγώτερον.

§ 75. Τὰ μέρη τοῦ μέτρου τὰ ὅποια τονίζονται περισσότερο λέγονται *ισχυρὰ*, τὰ δὲ ἄλλα λέγονται *ἀσθενῆ*. Εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν μέτρων τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρόν.

Τὰ ἰσχυρὰ καὶ τὰ ἀσθενῆ μέρη τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν μέτρων θὰ ἴδωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

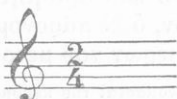
Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται ἀξία τοῦ μέτρου. 2. Τί λέγονται μέρη τοῦ μέτρου. 3. Πῶς διακρίνονται τὰ διάφορα εἶδη τῶν μέτρων. 4. Πῶς καθορίζεται ἡ ἀκρίβεια τοῦ μέτρου. 5. Τί λέγονται ἰσχυρὰ καὶ τί ἀσθενῆ μέρη τοῦ μέτρου.

Σημ. Τὰ διάφορα εἶδη τῶν μέτρων θὰ γνωρίσωμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, κατὰ τὴν πραγματικὴν ἐξάσκησιν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν διαφόρων Μελωδικῶν ἀσκήσεων, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὰ ἀπλούστερα.

Μέτρον δύο τετάρτων $\left(\frac{2}{4}\right)$

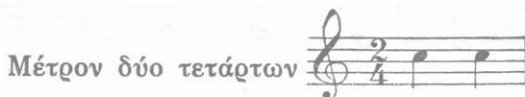
§ 76. Τὸ μέτρον τῶν δύο τετάρτων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{2}{4}$, τὸ ὅποῖον, ὡς εἴπομεν, γράφεται ἀμέσως μετὰ τὸν

γνώμονα, π.χ. καὶ τὸ ὅποῖον δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέ-

τρον ἔχει ἀξίαν δύο τετάρτων (ἢ ἐνὸς ἡμίσεος).

§ 77. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{2}{4}$, ὁ ἀριθμητὴς 2 τοῦ κλάσματος δεικνύει ὅτι τὸ μέτρον εἶναι ὑποδιηρημένον εἰς δύο ἴσα μέρη, ὁ δὲ παρονομαστὴς αὐτοῦ 4 δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέρος ἔχει ἀξίαν ἐνὸς τετάρτου. Διὰ τοῦτο

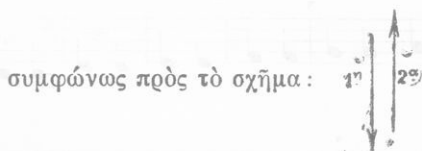
τὸ μέτρον $\frac{2}{4}$ λέγεται διμερὲς μέτρον τετάρτων ἢ ἀπλῶς μέτρον δύο τετάρτων.

§ 78. Διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ δύο ἴσα μέρη ἑνὸς μέτρου $\frac{2}{4}$ μεταχειριζόμεθα δύο ἰσοχρόνους κινήσεις τῆς χειρὸς, μίαν δι' ἕκαστον τέταρτον.

§ 79. Αἱ δύο κινήσεις τῆς χειρὸς γίνονται ὡς ἐξῆς :

ἢ 1^η κίνησις κάτω
ἢ 2^α κίνησις ἐπάνω.

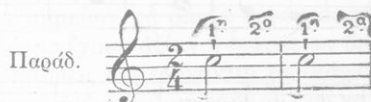
Εἰς τὴν πρώτην κίνησιν ἐκτελοῦμεν τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ μέτρου, εἰς δὲ τὴν δευτέραν κίνησιν ἐκτελοῦμεν τὸ δεύτερον τέταρτον αὐτοῦ.

§ 80. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{2}{4}$ τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρόν, τὸ δὲ δεύτερον τὸ ἀσθενές. Διὰ νὰ δείξωμεν τὸ ἰσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρου σφωμεν ἕνα τόνον.

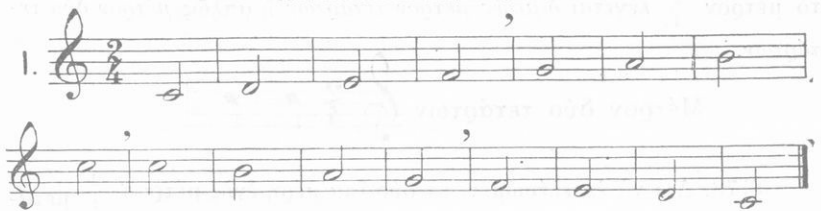

§ 81. Ὅταν εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$ ἔχομεν ἕνα ἡμισον,

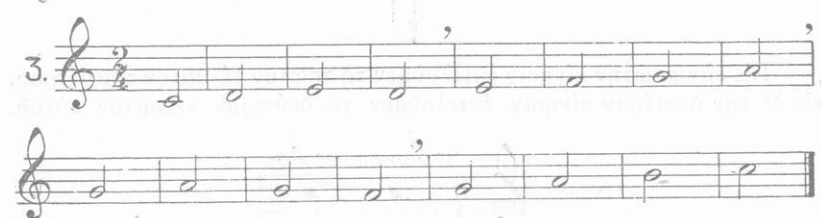

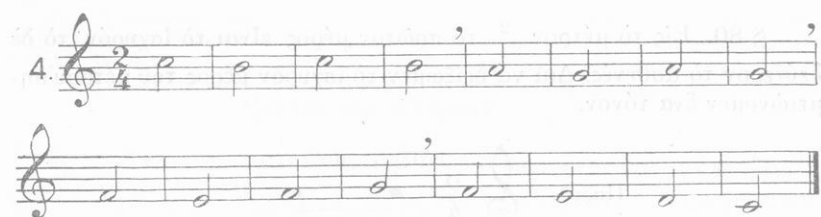
τὸ ἡμισον διαρκεῖ δύο κινήσεις.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1.

2.

3.

4.

5.

Παύσεις.

§ 82. Εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον πολλάκις μεταξὺ τῶν φθογγῶν αὐτοῦ μεσολαβεῖ σιωπὴ (διακοπή). Ἡ σιωπὴ εἰς τὴν μουσικὴν σημειοῦται δι' ὠρισμένων σημείων τὰ ὁποῖα λέγονται **παύσεις**.

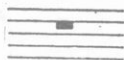
§ 83. Αἱ παύσεις ἔχουν ἀξίαν ἢ διάρκειαν ὅπως καὶ τὰ φθογγόσημα διὰ τοῦτο καὶ αἱ παύσεις σημειῶννται μετὰ διάφορα σχήματα.

§ 84. Ἐκαστον σχῆμα φθογοσήμου ἔχει καὶ τὸ ἀντίστοιχον σχῆμα παύσεως.

§ 85. Τὰ σχήματα τῶν παύσεων εἶναι :

Παῦσις ὀλοκλήρου

(κάτωθεν τῆς 4ης γραμ.)

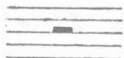

ἀντιστοιχοῦσα

πρὸς τὸ ὀλόκληρον ο

Παῦσις ἡμίσεος

(ἄνωθεν τῆς 3ης γραμμῆς)

ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ ἥμισυ ρ

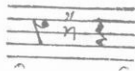
Παῦσις τετάρτου

ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τέταρτον ρ

Ἡ παῦσις τετάρτου γράφεται εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ πεντα-

γράμμου. Παράδ.

Σημ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω σχημάτων παύσεων ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, τὰ ὅποια θὰ ἴδω-
μεν κατωτέρω.

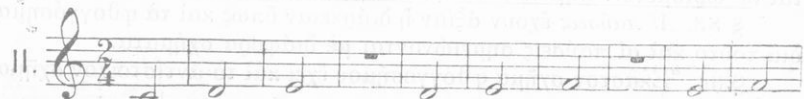
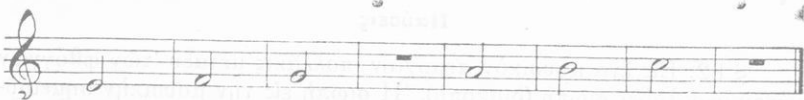
§ 86. Ἡ σχέσις ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀξιῶν τῶν
φθογοσῆμων ὑπάρχει καὶ μεταξὺ τῶν ἀντιστοιχούντων ἀξιῶν τῶν παύσεων.

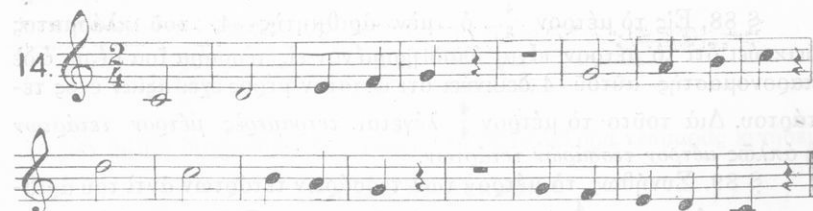
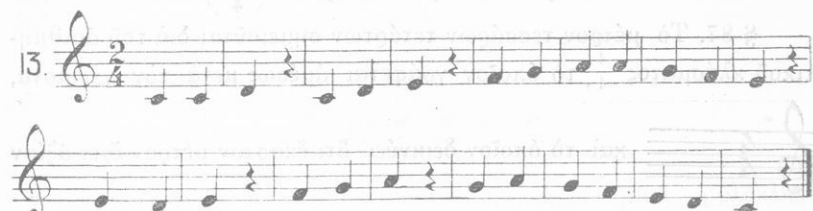
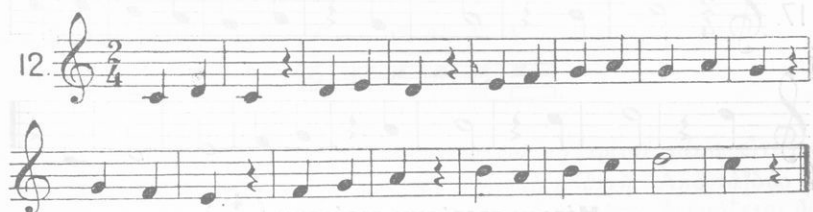
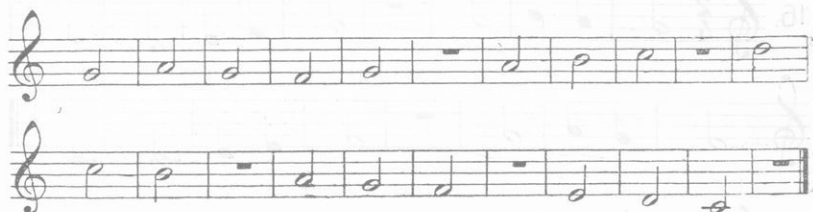
Δηλαδή ἡ παῦσις τοῦ ὀλοκλήρου εἶναι ἴση πρὸς δύο παύσεις τοῦ
ἡμίσεος, ἡ πρὸς τέσσαρας παύσεις τοῦ τετάρτου· ἡ παῦσις τοῦ ἡμίσεος
εἶναι ἴση πρὸς δύο παύσεις τοῦ τετάρτου.

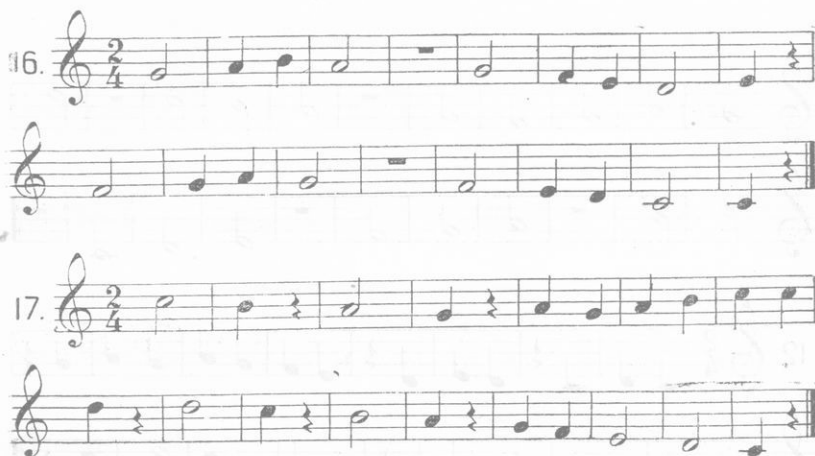
Ἐρωτήσεις :

1. Τί εἶναι παῦσις. 2. Γράψατε παύσεις ὀλοκλήρου, ἡμίσεος, τετάρτου. 3. Μία παῦσις
ὀλοκλήρου μὲ πόσας παύσεις τετάρτων καὶ μὲ πόσας παύσεις ἡμίσεων εἶναι ἴση. 4. Μία
παῦσις ἡμίσεος μὲ πόσας παύσεις τετάρτων εἶναι ἴση. 5. Πόσαι παύσεις τετάρτων εἶναι ἴσαι
πρὸς μίαν παῦσιν ἡμίσεος ἢ πρὸς μίαν παῦσιν ὀλοκλήρου.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Μέτρον τεσσάρων τετάρτων $\left(\frac{4}{4}\right)$

§ 87. Τὸ μέτρον τεσσάρων τετάρτων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{4}{4}$, τὸ ὁποῖον γράφεται ἀμέσως μετὰ τὸν γνώμονα,

 καὶ τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέτρον ἔχει ἀξίαν τεσσάρων τετάρτων ἢ ἐνὸς ὁλοκλήρου.

§ 88. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{4}{4}$ ὁ μὲν ἀριθμητικὸς 4 τοῦ κλάσματος δεικνύει ὅτι τὸ μέτρον εἶναι ὑποδιηρημένον εἰς τέσσαρα ἴσα μέρη, ὁ δὲ παρονομαστὴς αὐτοῦ 4 δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέρος ἔχει ἀξίαν ἐνὸς τετάρτου. Διὰ τοῦτο τὸ μέτρον $\frac{4}{4}$ λέγεται *τετραμερὲς μέτρον τετάρτων* ἢ ἀπλῶς *μέτρον τεσσάρων τετάρτων*.

§ 89. Συνήθως τὸ μέτρον τῶν τεσσάρων τετάρτων ἀντὶ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{4}{4}$ σημειοῦται μὲ τὸ σημεῖον **C** ἢ σπανιώτερον μὲ ἓνα ἀπλοῦν 4.

Μέτρον τεσσάρων τετάρτων

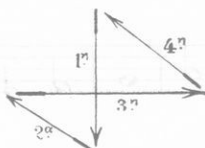
§ 90. Διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ τέσσαρα ἴσα μέρη ἐνὸς μέτρου **C** μεταχειριζόμεθα τέσσαρας ἰσοχρόνους κινήσεις τῆς χειρὸς, ἥτοι ἀνὰ μίαν δι' ἕκαστον τέταρτον.

§ 91. Αἱ τέσσαρες κινήσεις τῆς χειρὸς γίνονται ὡς ἑξῆς::

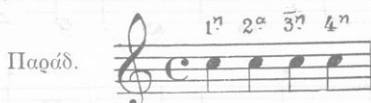
ἢ 1η κίνησις κάτω ἢ 3η κίνησις δεξιᾷ

ἢ 2α κίνησις ἀριστερᾷ ἢ 4η κίνησις ἄνω.

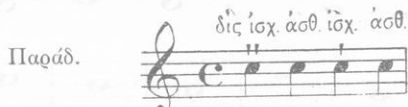
συμφώνως πρὸς τὸ κατωτέρω σχῆμα :

Εἰς ἑκάστην ἐκ τῶν τεσσάρων κινήσεων ἀντιστοιχεῖ καὶ ἀπὸ ἑνὸς τέταρτον.

§ 92. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{4}{4}$ τὸ πρῶτον καὶ τὸ τρίτον μέρη εἶνε τὰ ἰσχυρά, τὸ δὲ δεύτερον καὶ τὸ τέταρτον εἶναι τὰ ἀσθενῆ. Ἀπὸ τὰς δύο δὲ ἰσχυρὰ μέρη τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ἰσχυρότερον, διὰ τοῦτο ὀνομάζεται δις-ἰσχυρόν καὶ σημειοῦται μὲ δύο τόνους :

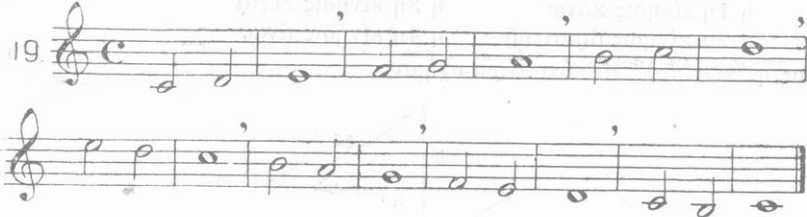
§ 93. Ὅταν εἰς μέτρον $\frac{4}{4}$ συναντήσωμεν ἡμίση ἢ ὁλόκληρα, ὡς εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα :

τὰ μὲν ἡμίση διαρκοῦν δύο κινήσεις, τὰ δὲ ὁλόκληρα τέσσαρας κινήσεις.

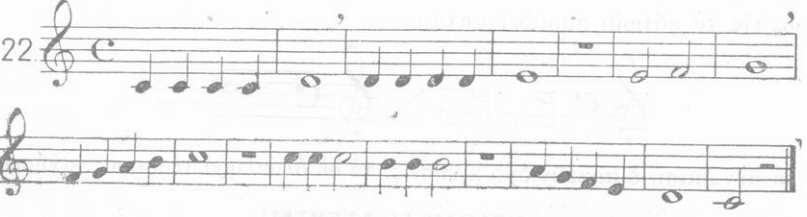
ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

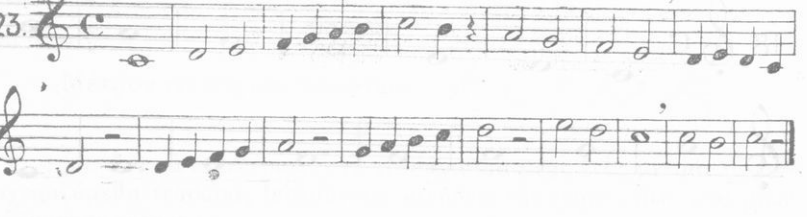

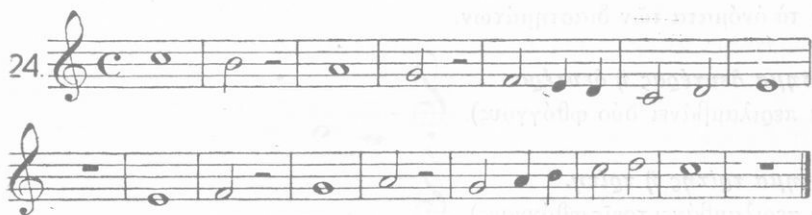
19. Musical notation for system 19, measures 1-2. The first staff contains measures 1 and 2, and the second staff contains measures 3 and 4. The music is in C major, 4/4 time, featuring a melody of eighth and quarter notes.

20. Musical notation for system 20, measures 1-2. The first staff contains measures 1 and 2, and the second staff contains measures 3 and 4. The melody continues with eighth and quarter notes.

21. Musical notation for system 21, measures 1-2. The first staff contains measures 1 and 2, and the second staff contains measures 3 and 4. The melody continues with eighth and quarter notes.

22. Musical notation for system 22, measures 1-2. The first staff contains measures 1 and 2, and the second staff contains measures 3 and 4. The melody continues with eighth and quarter notes.

23. Musical notation for system 23, measures 1-2. The first staff contains measures 1 and 2, and the second staff contains measures 3 and 4. The melody continues with eighth and quarter notes.

Διαστήματα

§ 94. Εἶδομεν ἤδη ὅτι μεταξὺ τῶν διαφορῶν φθόγγων τῆς κλίμακος ὑπάρχει ἀπόστασις ἣ ὁποία γίνεται ἀντιληπτὴ διὰ τῆς ἀκοῆς.

§ 95. Ἡ ἀπόστασις ἣ ὁποία σχηματίζεται μεταξὺ δύο οἰωνδήποτε φθόγγων λέγεται **διάστημα**.

Διαστήματα

§ 96. Ὅταν τὸ διάστημα ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸν χαμηλότερον φθόγγον καὶ μεταβαίνῃ εἰς τὸν ὑψηλότερον, τὸ διάστημα λέγεται **ἀνιόν**.

Ἀνιόντα διαστήματα

§ 97. Ὅταν δὲ ἀντιστρόφως τὸ διάστημα ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸν ὑψηλότερον φθόγγον καὶ μεταβαίνῃ εἰς τὸν χαμηλότερον, λέγεται **κατιόν**.

Κατιόντα διαστήματα

Ὄνόματα τῶν διαστημάτων

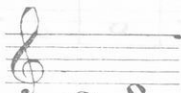
§ 98. Τὰ διαστήματα ἔχουν διάφορον μέγεθος διὰ νὰ καθορίζεται δὲ τοῦτο ἔχουν διάφορα **ὀνόματα**.

§ 99. Τὸ ὄνομα τοῦ διαστήματος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν φθόγγων τοὺς ὁποίους περιλαμβάνει.

Ἴδου τὰ ὀνόματα τῶν διαστημάτων.

Διάστημα δευτέρας ἢ δευτέρα.

(διότι περιλαμβάνει δύο φθόγγους).

Διάστημα τρίτης ἢ τρίτη.

(διότι περιλαμβάνει τρεῖς φθόγγους).

Διάστημα τετάρτης ἢ τετάρτη.

διότι περιλαμβάνει τέσσαρας φθόγγους.

Διάστημα πέμπτης ἢ πέμπτη.

(διότι περιλαμβάνει πέντε φθόγγους).

Διάστημα ἕκτης ἢ ἕκτη.

(διότι περιλαμβάνει ἕξ φθόγγους).

Διάστημα ἑβδόμης ἢ ἑβδόμη.

(διότι περιλαμβάνει ἑπτὰ φθόγγους).

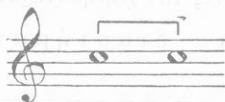
Διάστημα ὀγδόης ἢ ὀγδόη.

(διότι περιλαμβάνει ὀκτὼ φθόγγους).

§ 100. **Ταύτοφωνία** ἢ **πρώτη** λέγεται ὅταν ὁ αὐτὸς φθόγγος ἐπαλαμβάνεται δύο ἢ περισσότερας φορές :

Παράδ.

δὲν ἀποτελεῖ δὲ διάστημα, διότι δὲν ὑπάρχει ἀπόστασις.

Εἶδη τῶν διαστημάτων.

§ 101. Τὰ διαστήματα ἐκτὸς τοῦ ὀνόματος, πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν αὐτῶν, διαιροῦνται εἰς **εἶδη**.

Τὰ εἶδη τῶν διαστημάτων εἶναι :

μικρὰ - μεγάλα - καθαρὰ - ἠϋξημένα - ἡλαττωμένα.

§ 102. Τὸ εἶδος τοῦ διαστήματος ἐξαρτᾶται, ὥς θὰ ἴδωμεν, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτονίων τοὺς ὁποίους ἕκαστον διάστημα περιλαμβάνει.

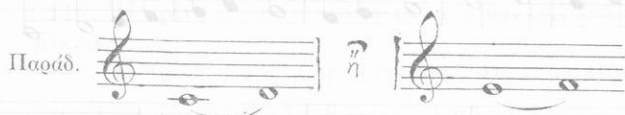
Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα. 2. Τί λέγεται ἀνιόν καὶ τί κατιόν διάστημα. 3. Τί λέγεται ὄνομα τοῦ διαστήματος καὶ πόθεν ἐξαρτᾶται τοῦτο. 4. Τί λέγεται ταυτοφωνία ἢ πρώτη. 5. Τί λέγεται εἶδος τοῦ διαστήματος καὶ πόθεν ἐξαρτᾶται τοῦτο. 6. Ποῖα εἶναι τὰ εἶδη τῶν διαστημάτων.

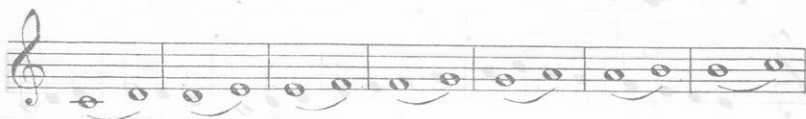
Σημ. Προχωροῦντες θὰ ἐξετάσωμεν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς ἕκαστον τῶν διαστημάτων ἰδιαίτερος.

Διαστήματα δευτέρας.

§ 103. Διάστημα δευτέρας ἢ ἀπλῶς δευτέρα λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει δύο φθόγγους.

§ 104. Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἐπὶ δευτέρας :

§ 105. Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλαι μὲν περιέχουν ἓνα ἡμιτόνιον, ἄλλαι δὲ ἓνα τόνον.

§ 106. Ἡ δευτέρα ἢ ὁποία περιέχει ἓνα ἡμιτόνιον λέγεται **μικρά**.

§ 107. Ἡ δευτέρα ἢ ὁποία περιέχει ἓνα τόνον λέγεται **μεγάλη**.

Διαστήματα δευτέρας

§ 108. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ μικραὶ δευτέραι εἶναι δύο : μι-φα, σι-ντο καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 3ης—4ης καὶ 7ης—8ης, αἱ δὲ μεγάλαι δευτέραι εἶναι πέντε : ντο-ρε, ρε-μι, φα-σολ, σολ-λα, λα-σι καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 1ης—2ας, 2ας—3ης, 4ης—5ης, 5ης—6ης καὶ 6ης—7ης.

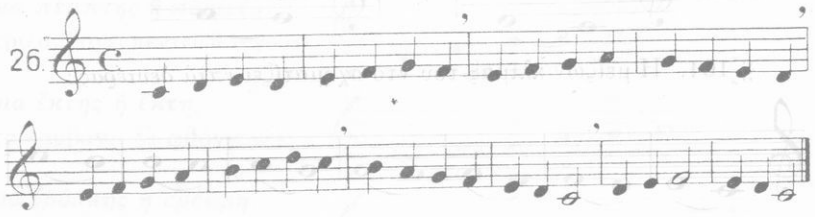
Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα δευτέρας. 2. Ποῖον εἶδος δευτέρας σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ μικρά καὶ τί ἡ μεγάλη δευτέρα. 4. Ὀνομάσατε τὰς μικρὰς καὶ τὰς μεγάλας δευτέρας τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποῶν βαθμίδων σχηματίζονται αἱ μικραὶ καὶ μεταξὺ ποῶν αἱ μεγάλαι δευτέραι.

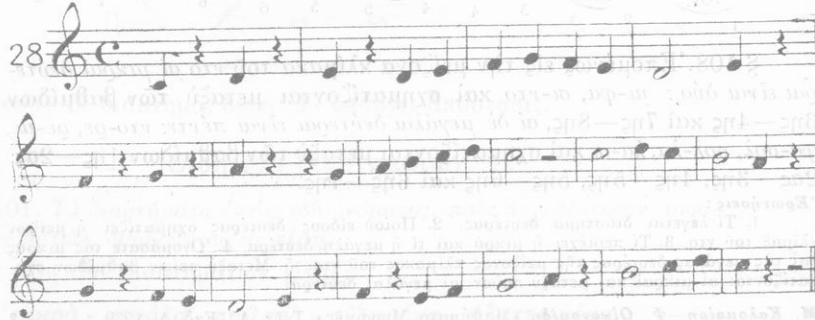
Μ. Καλομοίρη—Φ. Οἰκονομίδης «Μαθήματα Μουσικῆς» Τευχ. Α' "Εκδ. Δ' 1939

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

25.

26.

27.

28.

Διαστήματα τρίτης

§ 109. **Διάστημα τρίτης** ἢ ἀπλῶς **τρίτη** λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τρεῖς φθόγγους.

§ 110. Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἐπὶ τρίτας :

§ 111. Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλαι μὲν περιέχουν ἓνα τόνον καὶ ἓνα ἡμιτόνιον, ἄλλαι δὲ δύο τόνους.

§ 112. Ἡ τρίτη ἢ ὁποία περιέχει ἓνα τόνον καὶ ἓνα ἡμιτόνιον λέγεται **μικρά**.

§ 113. Ἡ τρίτη ἢ ὁποία περιέχει δύο τόνους λέγεται **μεγάλη**.

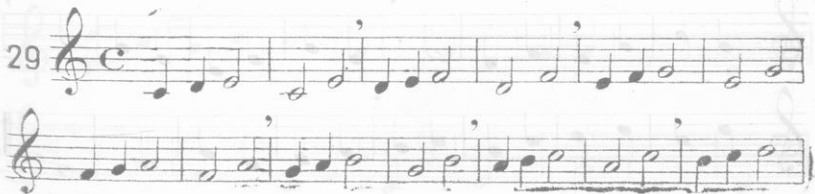
Διαστήματα τρίτης

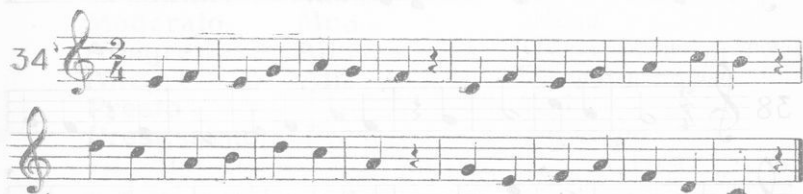
§ 114. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ μεγάλαί τρίται εἶναι τρεῖς: ντο-μι, φα-λα, σολ-σι καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 1ης-3ης, 4ης-6ης καὶ 5ης-7ης, αἱ δὲ μικραὶ τρίται εἶναι τέσσαρες: ρε-φα, μι-σολ, λα-ντο, σι-ρε καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 2ας-4ης, 3ης-5ης, 6ης-1ης καὶ 7ης-2ας.

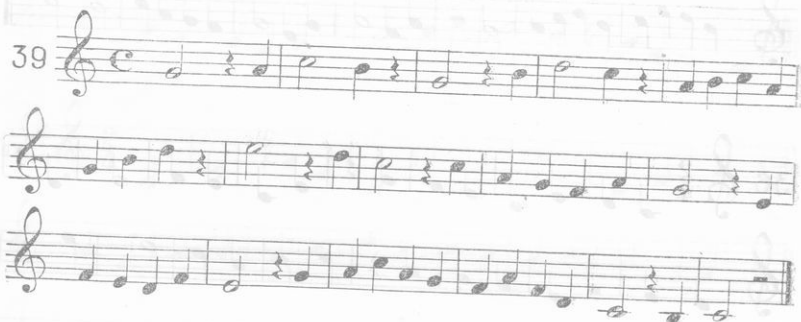
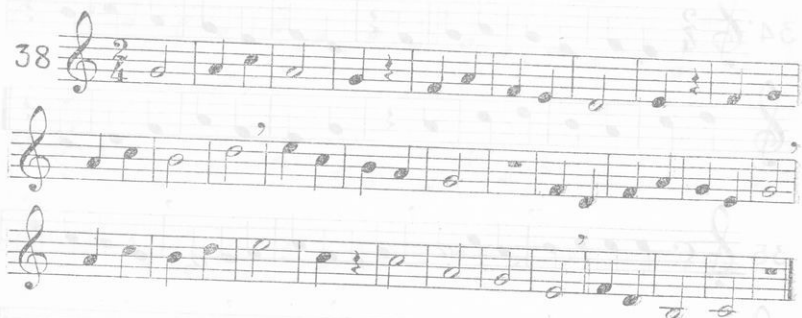
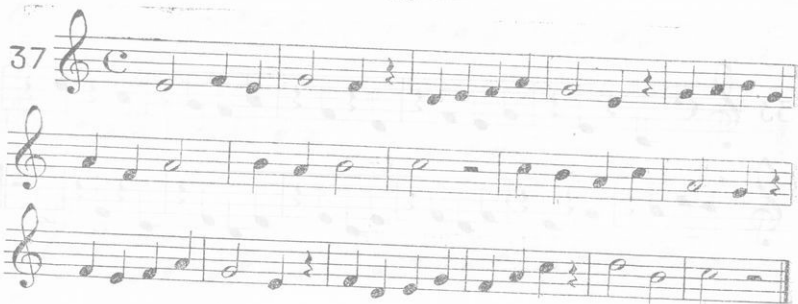
Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα τρίτης. 2. Ποίου εἶδους τρίτας σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ μικρά καὶ τί ἡ μεγάλη τρίτη. 4. Ὄνομάσατε τὰς μικρὰς καὶ τὰς μεγάλας τρίτας τῆς κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων σχηματίζονται αἱ μικραὶ καὶ μεταξὺ ποίων αἱ μεγάλαί τρίται.

Handwritten musical score on page 36, featuring ten staves of music in treble clef. The notation includes various time signatures (2/4, 3/4, 4/4) and measures. The score is written in a clear, legible hand. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. The second staff continues the melody. The third staff is marked with the number 30 and a 2/4 time signature. The fourth staff continues the melody. The fifth staff is marked with the number 31 and a 3/4 time signature. The sixth staff continues the melody. The seventh staff is marked with the number 32 and a 4/4 time signature. The eighth staff continues the melody. The ninth staff continues the melody. The tenth staff continues the melody. The score is written in a clear, legible hand.

Ρυθμική αγωγή.

§ 115. *Ρυθμική αγωγή* λέγεται ἡ ταχύτης μετὰ τὴν ὁποίαν μετροῦμεν ἓνα μουσικὸν τεμάχιον.

Ἡ ταχύτης αὕτη δὲν εἶναι πάντοτε ἡ αὐτὴ εἰς ὅλα τὰ μουσικὰ τεμάχια, ἀλλὰ εἰς ἄλλα δύ' αἰτῶν νὰ εἶναι μικροτέρα καὶ εἰς ἄλλα μεγαλειτέρα.

§ 116 Ἡ ρυθμικὴ αγωγή ἐκάστου μουσικοῦ τεμαχίου σημειοῦται εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ διὰ Ἰταλικῶν συνήθως ὄρων.

Οἱ κυριώτεροι τῶν ὄρων τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς εἶναι :

Ὅροι **Ἐν συντομίᾳ**

Σημασία

Grave

Βαρὺ

Largo

Πλατειὰ

Larghetto

Ἀρχετὰ πλατειὰ

Lento

Παρὰ πολὺ ἀργὰ

Adagio

Πολὺ ἀργὰ

Andante

And^{te}

Ἀργὰ

Andantino

And^{ino}

Ἀρχετὰ ἀργὰ

Moderato

Mod^{to}

Μέτρια

Allegretto

All^{to}

Ὀλίγον εὐθυμον ἢ γοργόν

Allegro

Allo

Εὐθυμον ἢ γοργόν

Presto

Ταχὺ

Prestissimo

Prest^{mo}

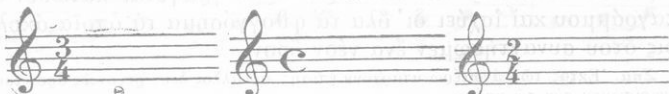
Ταχύτατον.

Moderato

Allegro

Presto

Παράδ.

Σμ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὄρων ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἱ ὅποιοι ἀφοροῦν μᾶλλον τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου, ἀλλὰ τούτους θὰ γνωρίσωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

Ἀλλοίωσις τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς.

§ 117. Κατὰ τὴν διάρκειαν μουσικοῦ τεμαχίου πολλάκις πρέπει νὰ ἐπιταχύνωμεν ἢ νὰ ἐπιβραδύνωμεν τὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν. Διὰ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς μεταχειριζόμεθα Ἰταλικούς ὄρους μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ κυριώτεροι εἶναι οἱ ἑξῆς :

Διὰ νὰ ἐπιταχύνωμεν τὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν :

Ὅροι

Σημασία

Più mosso

Μὲ περισσοτέραν κίνησιν

Animato

Μὲ περισσοτέραν ψυχὴν

Accelenardo

Μὲ βαθμιαίαν αὐξησιν ταχύτητος

Διὰ νὰ ἐπιβραδύνωμεν τὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν :

Ὅροι

Ἐν συντομίᾳ

Σημασία

Ritenuto

Rit.

Μικρὰ ἐπιβραδύνσις

Ritardando

Ritard.

Περισσοτέρα ἐπιβ. ἀδυνσις

Rallettando

Rall.

Μεγαλειτέρα ἐπιβραδύνσις

§ 118. Μετὰ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν ἀρχικὴν τοιαύτην μὲ ἓναν ἀπὸ τοὺς κατωτέρω ὄρους :

Tempo

A tempo

Primo tempo

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται ρυθμικὴ ἀγωγή.
2. Ποιοὶ εἶναι οἱ κυριώτεροι ὄροι τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς.
3. Ποιοὶ εἶναι οἱ ὄροι διὰ νὰ ἐπιταχύνωμεν τὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ ὄροι διὰ νὰ ἐπιβραδύνωμεν ταύτην.
5. Ποιοὶ εἶναι οἱ ὄροι διὰ νὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς ρυθμικὴν ἀγωγήν.

Χρωματισμοί.

§ 119. Εἰς ἕκαστον μουσικὸν τεμάχιον οἱ φθόγγοι αὐτοῦ δὲν ἐκτελοῦνται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μετὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν· εἰς ὁρισμένα μὲν μέρη ὁ ἦχος αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ἰσχυρότερος, εἰς ἄλλα δὲ μέρη ἀσθενέστερος. Αἱ μεταβολαὶ αὗται τῆς δυνάμεως τοῦ ἤχου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν φθόγγων τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου λέγονται **χρωματισμοί**.

§ 120. Διὰ νὰ δεῖξωμεν τοὺς χρωματισμοὺς μεταχειριζόμεθα τοὺς κάτωθι Ἰταλικοὺς κυρίους ὅρους :

<i>Όροι</i>	<i>ἐν συντομίᾳ</i>	<i>σημασία</i>
Pianissimo	pp	πολὺ ἀσθενὲς
Piano	p	ἀσθενὲς
Mezzo forte	mf	κατὰ τὸ ἥμισυ ἰσχυρὸν
Forte	f	ἰσχυρὸν
Fortissimo	ff	πολὺ ἰσχυρὸν.

§ 121. Ἐκαστος τῶν ἀνωτέρω ὅρων γράφεται κάτωθεν ἀπὸ τοῦ πενταγράμμου καὶ ἰσχύει δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα τὰ ὁποῖα ἀκολουθοῦν μέχρις ὅτου συναντήσωμεν ἕνα νέον ὅρον.

Σημ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἄλλοι δευτερεύοντες ὅροι τοὺς ὁποίους θὰ γνωρίσωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

§ 122. Ἐπὶ πλέον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου πρέπει ἄλλοτε νὰ αὐξάνωμεν καὶ ἄλλοτε νὰ ἐλαττώνωμεν τὴν δύναμιν τοῦ ἤχου.

Διὰ νὰ αὐξάνωμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν δύναμιν τοῦ ἤχου μεταχειριζόμεθα τὴν λέξιν :

Crescendo ἢ ἀπλῶς **Cresc.** ἢ τὸ σημεῖον

Διὰ νὰ ἐλαττώνωμεν δὲ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν δύναμιν τοῦ ἤχου μεταχειριζόμεθα τὴν λέξιν :

Decrescendo ἢ ἀπλῶς **decresc.** ἢ τὸ σημεῖον

§ 123. Ἡ ἔνσυν τῶν δύο τούτων σημείων δεικνύει ὅτι ὁ ἦχος πρέπει πρῶτον νὰ αὐξήσῃ καὶ ἀκολούθως νὰ ἐλαττωθῇ.

§ 124. Διὰ νὰ ἐξασθενήσωμεν βαθμιαίως τὸν ἦχον δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐπίσης καὶ τοὺς κάτωθι ὅρους :

diminuendo ἢ **dim.** καὶ **morendo** ἢ **mor.** κλπ.

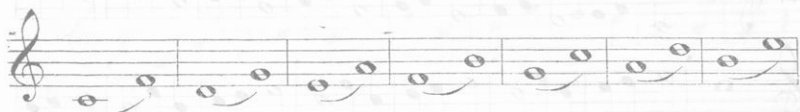
Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγονται χρωματισμοί.
2. Ποιοὶ εἶναι οἱ κυριώτεροι ὅροι τῶν χρωματισμῶν.
3. Ποιοὶ εἶναι οἱ ὅροι καὶ τὰ σημεῖα διὰ νὰ αὐξάνωμεν καὶ νὰ ἐλαττώνωμεν τὴν δύναμιν τοῦ ἤχου.

Διαστήματα τετάρτης

§ 125. **Διάστημα τετάρτης** ἢ ἀπλῶς **τετάρτη** λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τέσσαρας φθόγγους.

§ 126. Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἐπὶ τετάρτης :

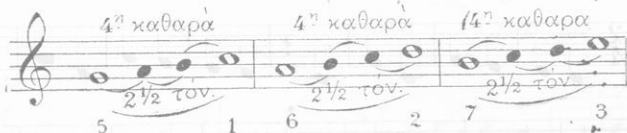

§ 127. Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλαι μὲν περιέχουν δύο τό-
νους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον ἄλλαι δὲ τρεῖς τόνους.

§ 128. Ἡ τετάρτη ἡ ὁποία περιέχει δύο τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον
λέγεται **καθαρά**.

§ 129. Ἡ τετάρτη ἡ ὁποία περιέχει τρεῖς τόνους λέγεται **ηὔξημένη**.

Διαστήματα τετάρτης

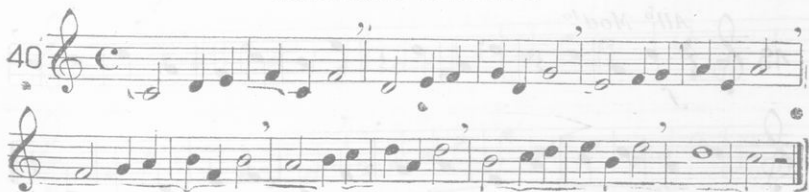

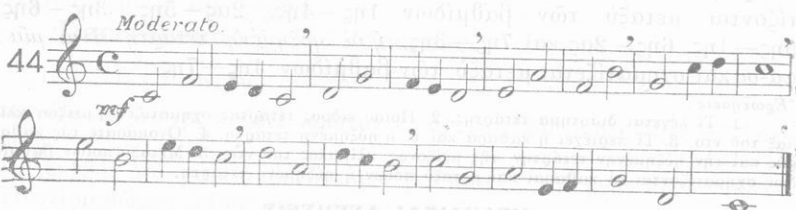
§ 130. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ καθαραὶ
τέταρται εἶναι ἕξ: ντο-φα, ρε-σολ, μι-λα, σολ-ντο, λα-ρε, σι-μι καὶ σχημα-
τίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 1ης—4ης, 2ας—5ης, 3ης—6ης,
5ης—1ης, 6ης—2ας καὶ 7ης—3ης, ἡ δὲ ηὔξημένη τετάρτη εἶναι μία :
φα-σι καὶ σχηματίζεται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 4ης—7ης.

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα τετάρτης. 2. Ποῖον εἶδος τετάρτης σχηματίζει ἡ μείζων κλί-
μαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ καθαρά καὶ τί ἡ ηὔξημένη τετάρτη. 4. Ὀνομάσατε τὰς καθα-
ρὰς καὶ τὴν ηὔξημένην τετάρτην τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποίων βαθμί-
δων σχηματίζονται αἱ καθαραὶ καὶ μεταξὺ ποίων ἡ ηὔξημένη τετάρτη.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

46 *Moderato*

Two staves of music in 2/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked *Moderato*. The first measure of the first staff is marked *p* (piano). The music consists of eighth and sixteenth notes.

47 *Allegro*

Three staves of music in 2/4 time. The tempo is marked *Allegro*. The first measure of the first staff is marked *mf* (mezzo-forte). The music consists of eighth and sixteenth notes. The third staff ends with a *p* (piano) marking and a fermata.

48 *Allegro*

Two staves of music in 2/4 time. The tempo is marked *Allegro*. The first measure of the first staff is marked *f* (forte). The music consists of eighth and sixteenth notes.

49 *All^o Mod^o*

Three staves of music in 2/4 time. The tempo is marked *All^o Mod^o*. The first measure of the first staff is marked *p* (piano). The music consists of eighth and sixteenth notes. The third staff ends with a fermata.

The image shows a handwritten musical score on aged paper. It consists of two main sections: 'Moderato' and 'Allegro'. The 'Moderato' section starts at measure 50 and features a melody in treble clef with a mezzo-forte (mf) dynamic. The 'Allegro' section starts at measure 51 and also features a melody in treble clef, with dynamics including mezzo-forte (mf) and piano (p). The handwriting is in ink, and the paper shows signs of age and wear.

Στιγμή διαρκείας.

§ 131. Ἡ στιγμή διαρκείας εἶναι τὸ σημεῖον (.), τὸ ὅποσον ὅταν γράφεται δεξιὰ ἐνδὸς φθογοροσήμεου ἀνξάνει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ κατὰ τὸ ἥμισυ.

§ 132. Οὕτως ὅταν ἓνα ο εἶναι ἴσον μὲ

ἕνα ο. 12 20 30 + ρ ἦτοι μέ ρ ρ ρ

Ἐπίσης ὅταν ἓνα

ἕνα ρ. » » ρ + ἦτοι μέ

Ἐπίσης ὅταν ἓνα

ἔνα . . . + οἱ μὲ

Ἐπομένως ὅταν εἴς ἓνα μέτρον $\frac{4}{4}$ τὸ ρ διαρκεῖ δύο κινήσεις, τὸ ρ. διαρκεῖ $2+1=$ τρὶς κινήσεις.

§ 133. Στιγμὴν διαρκείας δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν εἰς ὅλας τὰς ἀξίας τῶν φθογγοσήμων.

§ 134. Φθογγόσημον μὲ στιγμὴν διαρκείας λέγεται **παρεστιγμένον φθογγόσημον**.

*Ερωτήσεις :

1. Τί λέγεται στιγμή διαρκείας καὶ εἰς τί χρησιμεύει αὕτη. 2. Τί λέγεται παρεστιγμένον φθογγόσημον. 3. Μὲ πόσα ἡμίση καὶ μὲ πόσα τέταρτα εἶναι ἴσον ἓνα παρεστιγμένον ὁλόκληρον. 4. Μὲ πόσα τέταρτα εἶναι ἴσον ἓνα παρεστιγμένον ἡμῖον.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

52 *Moderato.*

53 *All^o Mod^{to}*

54 *Allēgro*

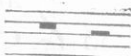
55 *Andantino*
p
mf

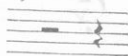
56 *Moderato*
f

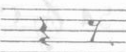
Παύσεις με στιγμὴν διαρκείας.

§ 135. Ἡ στιγμὴ διαρκείας ὅταν γράφεται δεξιᾷ τῶν παύσεων αὐξάνει ὅπως καὶ εἰς τὰ φθογγόσημα, τὴν ἀξίαν αὐτῶν κατὰ τὸ ἥμισυ.

Παραδείγματα :

Παῦσις παρεστιγμένου ὁλοκλήρου εἶναι ἴση μέ:

Παῦσις παρεστιγμένου ἡμίσεος εἶναι ἴση μέ:

Παῦσις παρεστιγμένου τετάρτου εἶναι ἴση μέ:

§ 136. Παῦσις με στιγμὴν διαρκείας λέγεται *παρεστιγμένη παῦσις*.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται παρεστιγμένη παῦσις. 2. Γράψατε παρεστιγμένας παύσεις ὁλοκλήρου, ἡμίσεος καὶ τετάρτου.

Μέτρον τριῶν τετάρτων $\left(\frac{3}{4}\right)$

§ 137. Τὸ μέτρον τριῶν τετάρτων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{3}{4}$ τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέτρον ἔχει ἀξίαν τριῶν τετάρτων.

§ 138. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{3}{4}$ ὁ ἀριθμητικὸς 3 τοῦ κλάσματος δεικνύει ὅτι τὸ μέτρον εἶναι ὑποδιηρημένον εἰς τρία ἴσα μέρη, ὁ δὲ παρονομαστής αὐτοῦ 4 δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέρος ἔχει ἀξίαν ἑνὸς τετάρτου. Διὰ τοῦτο τὸ μέτρον $\frac{3}{4}$ λέγεται *τριμερὲς μέτρον τετάρτων* ἢ ἀπλῶς *μέτρον τριῶν τετάρτων*.

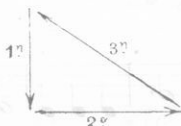

§ 139. Διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ τρία ἴσα μέρη ἑνὸς μέτρου $\frac{3}{4}$ μεταχειριζόμεθα τρεῖς ἰσοχρόνους κινήσεις τῆς χειρός, μίαν δι' ἕκαστον τέταρτον.

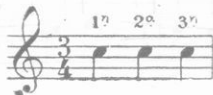
§ 140. Αἱ τρεῖς κινήσεις γίνονται ὡς ἑξῆς :

ἡ 1^η κίνησις κάτω, ἡ 2^α κίνησις δεξιᾶ καὶ ἡ 3^η κίνησις ἐπάνω.

συμφώνως πρὸς τὸ σχῆμα :

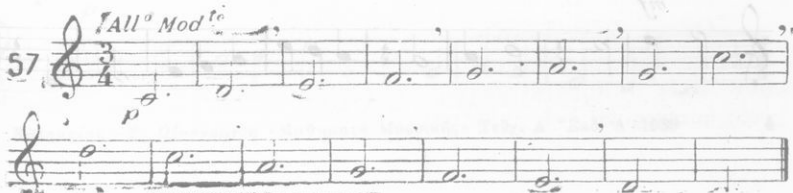

Εἰς ἑκάστην ἀπὸ τὰς τρεῖς κινήσεις ἐκτελεῖται καὶ ἀπὸ ἓνα τέταρτον.

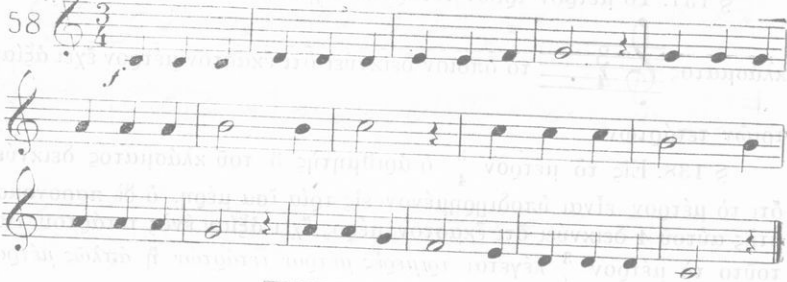

§ 141. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{3}{4}$ τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρόν, τὰ δὲ δύο ἄλλα εἶναι τὰ ἀσθενῆ.

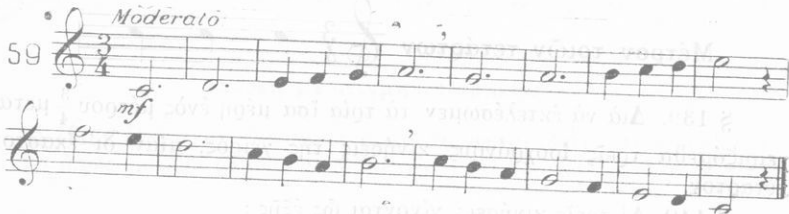
ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Allegro

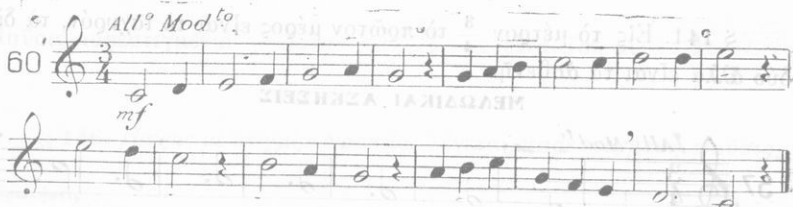
Moderato

Allegretto

All^o Mod^{to}

62 *Allegro.*
f

Two staves of music in 3/4 time. The melody consists of eighth and quarter notes. The bass line features a steady eighth-note accompaniment.

63 *Moderato*
mf

Two staves of music in 3/4 time. The melody continues with eighth and quarter notes. The bass line has a steady eighth-note accompaniment.

64 *All^{to}*
p

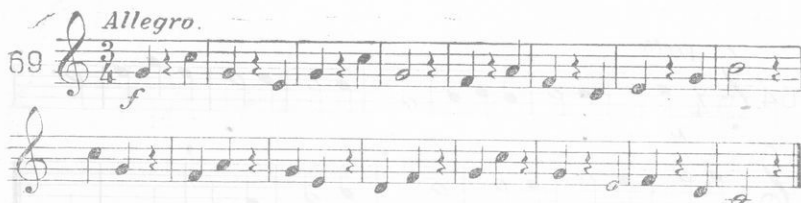
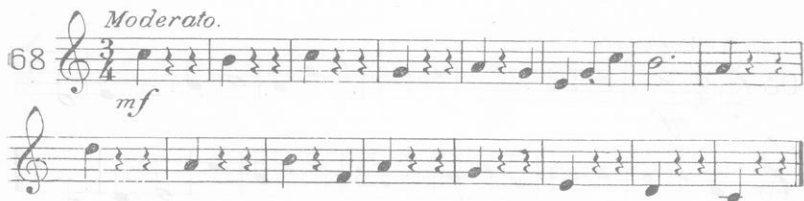
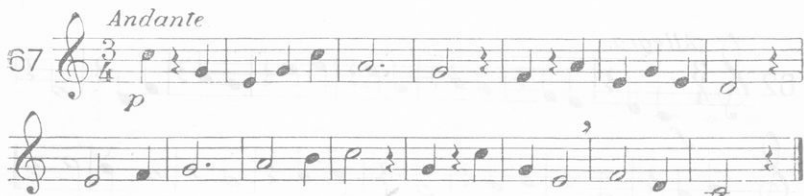
Two staves of music in 3/4 time. The melody features dotted half notes and quarter notes. The bass line has a steady eighth-note accompaniment.

65 *All^o Mod^{to}*
f

Two staves of music in 3/4 time. The melody consists of eighth and quarter notes. The bass line has a steady eighth-note accompaniment.

66 *All^{to}*
p

Two staves of music in 3/4 time. The melody features dotted half notes and quarter notes. The bass line has a steady eighth-note accompaniment.

Σύζευξις διαρκείας.

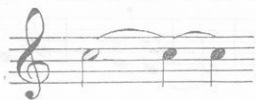
§ 142. Ὅταν δύο ἢ περισσότερα φθογγόσημα τῆς αὐτῆς ὀξύτητος συνδέωνται μὲ μίαν καμπύλην γραμμὴν — ἢ — ὁ ἦχος τοῦ πρώτου φθογγόσημου ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωρὶς νὰ ἐπαναλαμβάνεται τὸ ὄνομά των. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ σημεῖον — ἢ — λέγεται **σύζευξις διαρκείας**, τὰ δὲ διὰ ταύτης συνδεόμενα φθογγόσημα λέγονται **ἠνωμένα φθογγόσημα**.

Παραδείγματα

Οὕτως εἰς τὸ ἄνωτέρω παράδειγμα α'. τὰ διὰ τῆς συζεύξεως διαρκείας συνδεόμενα δύο φθογγόσημα ἡμίσεων ἐκτελοῦνται ὡς ἓνα ὁλόκληρον· εἰς δὲ τὰ παραδείγματα β' καὶ γ' τὰ συνδεόμενα φθογγόσημα ἀξίας ἑνὸς ἡμίσεος καὶ ἑνὸς τετάρτου ἐκτελοῦνται ὡς τρία τέταρτα.

§ 143. Ἐπίσης εἰς τὸ κατωτέρω παράδειγμα :

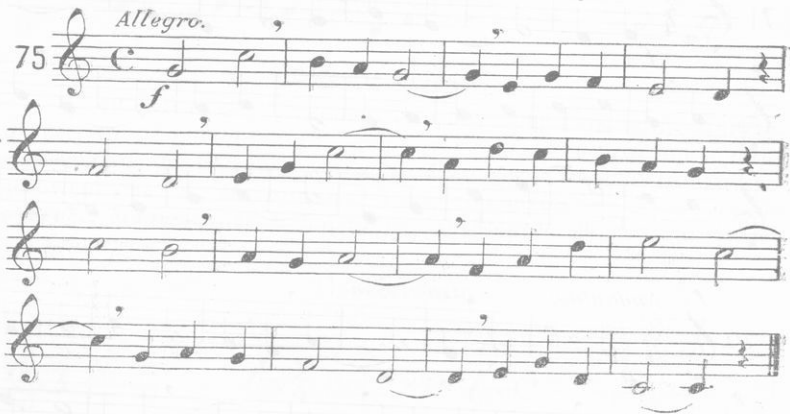
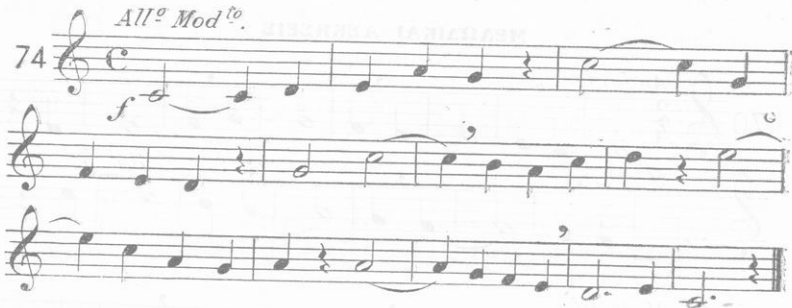
τὰ διὰ τῆς σύζευξος διαρκείας συνδεόμενα φθογγόσημα ἑνὸς ἡμίσεος καὶ δύο τετάρτων ἐκτελοῦνται ὡς ἓνα ὁλόκληρον.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται σύζευξις διαρκείας.
2. Εἰς τί χρησιμεύει ἡ σύζευξις διαρκείας.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

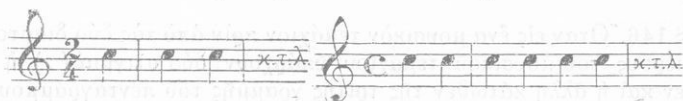

Ἑλλιπὲς μέτρον.

§ 144. Πολλάκις τὸ πρῶτον μέτρον εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον δὲν εἶναι πλήρες, ἀλλὰ λείπουν ἓνα ἢ περισσότερα μέρη. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ μέτρον λέγεται ἑλλιπές.

Παραδείγματα έλλιπων μέτρων

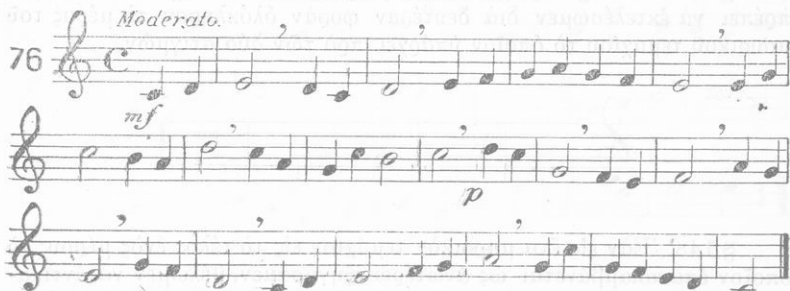
§ 145. Όταν ένα μουσικόν τεμάχιον αρχίζη με έλλιπές μέτρον, τὸ τελευταῖον μέτρον αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ εἶναι πλήρες, διότι λείπουν ἀπὸ αὐτὸ τὰ μέρη μετὰ τὰ ὁποῖα ἀρχίζει τὸ έλλιπές μέτρον τῆς ἀρχῆς τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου.

Σημ. Όταν ἔχωμεν μέτρον έλλιπές ἀρχίζομεν νὰ μετροῦμεν ἀπὸ τὴν κίνησιν μετὰ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει τοῦτο. Δυνάμεθα ὁμῶς νὰ ἀρχίσωμεν καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην κίνησιν τοῦ μέτρου, ὅποτε τὰ μέρη τοῦ μέτρου τὰ ὁποῖα λείπουν τὰ θεωροῦμεν ὡς παύσεις.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται έλλιπές μέτρον. 2. Πῶς γράφεται τὸ τελευταῖον μέτρον ἐνὸς μουσικοῦ τεμαχίου τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μετὰ έλλιπές μέτρον.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

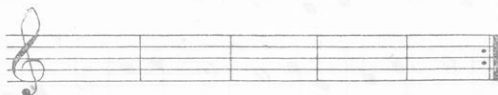
Ἐπανάληψις.

§ 146. Ὅταν εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον πρὶν ἀπὸ τὰς δύο διαστολάς ἑνὸς μέρους τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου ὑπάρχουν δύο στιγμαὶ (: :) ἢ μία ἄνωθεν καὶ ἡ ἄλλη κάτωθεν τῆς τρίτης γραμμῆς τοῦ πενταγράμμου :

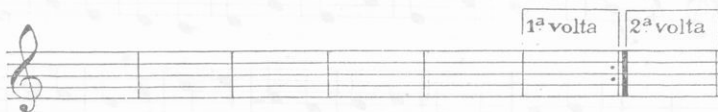

τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει **ἐπανάληψις**.

§ 147. Ἐν τῇ περιπτώσει κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρχει ἐπανάληψις, πρέπει νὰ ἐκτελέσωμεν διὰ δευτέραν φοράν ὁλόκληρον τὸ μέρος τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου τὸ ὁποῖον ὑπάρχει πρὸ τῶν δύο στιγμῶν.

§ 148. Ἐὰν εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον εἰς τὸ τέλος ἑνὸς μέρους τὸ ὁποῖον ἐπαναλαμβάνεται ὡς ἀνωτέρω ἐξηγήσαμεν, θέλωμεν νὰ ἀντικαταστήσωμεν ἓνα ἢ περισσότερα ἀπὸ τὰ τελευταῖα μέτρα αὐτοῦ δι' ἄλλων, γράφομεν τὰ ἐξῆς σημεῖα :

ὁπότε τὰ μέτρα ἄνωθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχουν αἱ λέξεις **Ia volta** (1η φορά) παραλείπονται κατὰ τὴν ἐπανάληψιν καὶ ἐκτελοῦνται ἀντὶ αὐτῶν τὰ μέτρα τὰ ἔχοντα τὰς λέξεις **Ila volta** (2α φορά).

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται ἐπανάληψις καὶ ποῖον εἶναι τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον δεικνύει ταύτην.
2. Τί γίνεται ὅταν ὑπάρχῃ τὸ σημεῖον τῆς ἐπαναλήψεως.
3. Τί σημαίνουν αἱ λέξεις **Ia volta** καὶ **Ila volta**.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

79 *Moderato.*

80 *All^o Mod^{to}.*

81 *Allegro*

Παραπομπή.

§ 149. *Παραπομπή* λέγεται τὸ σημεῖον X ἢ Φ . Τὸ σημεῖον τοῦτο ὅταν συναντήσωμεν διὰ πρώτην φοράν εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν· ὅταν ὅμως προχωροῦντες τὸ συναντήσωμεν διὰ δευτέραν φοράν, πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ μέρος ὅπου τὸ συνητήσαμεν διὰ πρώτην φοράν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν ἐκτέλεσιν μέχρι τῆς λέξεως Fine (Τέλος).

Ὅταν ἡ παραπομπὴ δεικνύει ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν

ἀρχὴν τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου τότε τὸ σημεῖον τῆς παραπομπῆς συνο-
δεύεται διὰ τῆς λέξεως "Da capo (ἐξ ἀρχῆς), ἢ ἐν συντομίᾳ D. C.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται παραπομπή.
2. Τί σημαίνουν αἱ λέξεις Da capo.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

82 *Allegro*

mf FINE

p *S*
D C

83 *All^o mod^{to}*

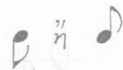
p *cresc* ΤΕΛΟΣ *mf* *S*
D C

“Ὀγδοα

Μέχρι τοῦδε ἀπὸ τὰς ἀξίας τῶν φθογοσῆμων ἐγνωρίσαμεν τὸ ὀλοκλήρον, τὸ ἥμισυ καὶ τὸ τέταρτον.

§ 150. Μετὰ τὸ τέταρτον ἡ μικροτέρα ἀξία φθογοσῆμον εἶναι τὸ ὄγδοον :

§ 151. Τὸ ὄγδοον εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ τετάρτου. Ἐπομένως ἓνα τέταρτον εἶναι ἴσον μὲ δύο ὄγδοα :

§ 152. Τὸ σχῆμα ὁ λέγεται ὄγδοον διότι εἶναι τὸ ἐν ὄγδοον τῆς ἀξίας τοῦ ὀλοκλήρου. Κατὰ ταῦτα :

Ὀλοκλήρον

2 ἥμισυ

4 τέταρτα

8 ὄγδοα

§ 153. Ὅταν ἔχωμεν δύο ἢ περισσότερα ὄγδοα ἐν συνεχείᾳ, δυνάμεθα νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὰς καμπύλας αὐτῶν διὰ μιᾶς γραμμῆς, ἥ ὅποια ἐνώνει ταῦτα μεταξύ των.

Παράδ. = =

§ 154. Εἰς τὰ μέτρα $\frac{2}{4}$ $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ τὰ ὅποια ἐμελετήσαμεν μέχρι τοῦδε καὶ εἰς τὰ ὅποια τὸ διαρκεῖ μίαν κίνησιν, τὸ διαρκεῖ τὸ ἥμισυ τῆς κινήσεως· ἐπομένως εἰς μίαν κίνησιν ἐκτελοῦνται δύο ὄγδοα.

Παράδ.

Σημ. Ἀπὸ τὰ δύο ὄγδοα τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦνται εἰς ἐκάστην κίνησιν τὸ πρῶτον τονίζεται περισσότερο καὶ λέγεται *κύριον*, τὸ δὲ δεῦτερον τονίζεται ὀλιγώτερον καὶ λέγεται *δευτερεύον*.

κύρ. δευτ. κύρ. δευτ.

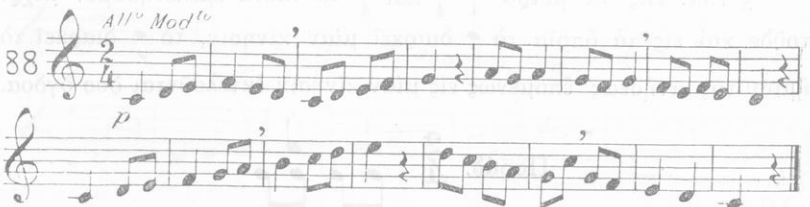
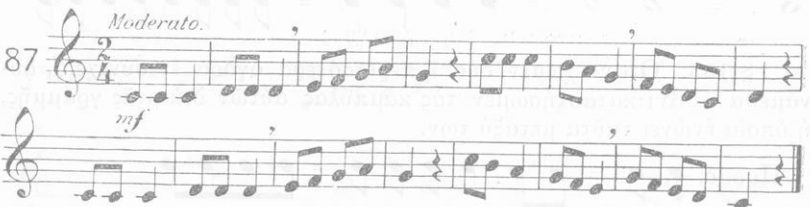
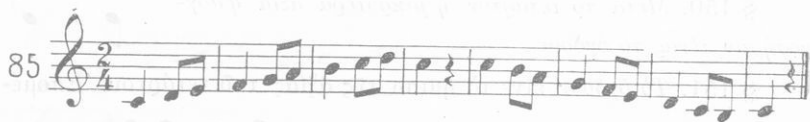

Τὸ πρῶτον ὁμως ὄγδοον τῆς πρώτης κινήσεως, ἐπειδὴ ἀνήκει εἰς τὴν πρώτην κίνησιν (ἰσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρου) ἐκτελεῖται μετὰ μεγαλειτέρας ἐντάσεως.

Ἐρωτήσεις :

1. Τί εἶναι ὄγδοον καὶ πῶς γράφεται τοῦτο. 2. Μὲ πόσα ὄγδοα εἶναι ἴσον ἓνα ὁλόκληρον, ἓνα ἡμῖσι καὶ ἓνα τέταρτον.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

89 *Moderato*

Two staves of music in 2/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked 'Moderato'. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some rests. The second staff continues the melody and includes a dynamic marking of 'f' (forte) at the beginning.

90 *Allegro*

Two staves of music in 2/4 time. The tempo is marked 'Allegro'. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music consists of eighth and sixteenth notes. The second staff continues the melody and includes dynamic markings of 'p' (piano) at the beginning and 'f' (forte) towards the end.

91 *Andante*

Two staves of music in 2/4 time. The tempo is marked 'Andante'. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music consists of eighth and sixteenth notes. The second staff continues the melody and includes a dynamic marking of 'mf' (mezzo-forte) at the beginning.

92 *All° mod^{to}*

Two staves of music in 2/4 time. The tempo is marked 'All° mod^{to}'. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music consists of eighth and sixteenth notes. The second staff continues the melody and includes a dynamic marking of 'mf' (mezzo-forte) at the beginning.

93 *Moderato*

Two staves of music in 2/4 time. The tempo is marked 'Moderato'. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music consists of eighth and sixteenth notes. The second staff continues the melody and includes a dynamic marking of 'f' (forte) at the beginning.

Allegro.

94 *mf*

All^o Mod^{to}.

95

Allegretto

96 *p*

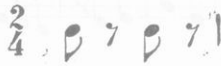
cresc *f*

Παῦσις ὀγδόου.

§ 155. Τὸ ὀγδοὺν ἔχει τὴν ἀντίστοιχον παῦσιν του.

§ 156. Ἡ παῦσις τοῦ ὀγδόου γράφεται μὲ τὸ σημεῖον γ εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ πενταγράμμου, π.χ. $\overline{\overline{\overline{\gamma}}}$ καὶ ἔχει ἀξίαν ἴσην πρὸς ἓνα ♩ . Ἐπομένως ἡ παῦσις τοῦ ὀγδόου ἔχει ἀξίαν καὶ διάρκειαν ἴσην πρὸς φθογγόσημον ἑνὸς ὀγδόου καὶ εἰς μέτρα $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ ἡ παῦσις τοῦ ὀγδόου διαρκεῖ ἡμισεῖαν κίνησιν.

§ 157. Κατὰ ταῦτα εἰς ἓνα μέτρον $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ συνηθέστατα εὐ-
ρίσκομεν τὴν κατωτέρω ρυθμικὴν μορφήν :

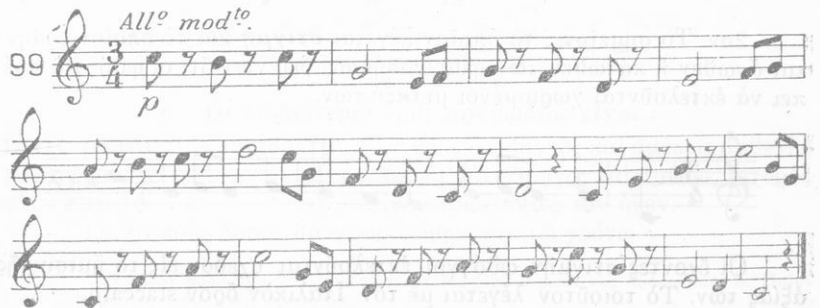
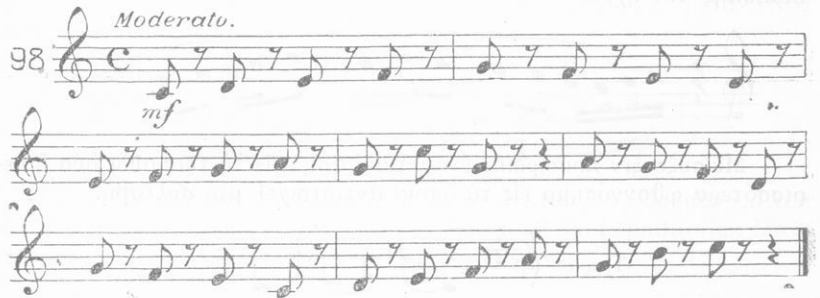
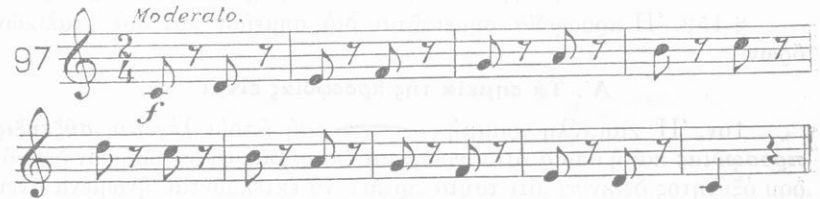

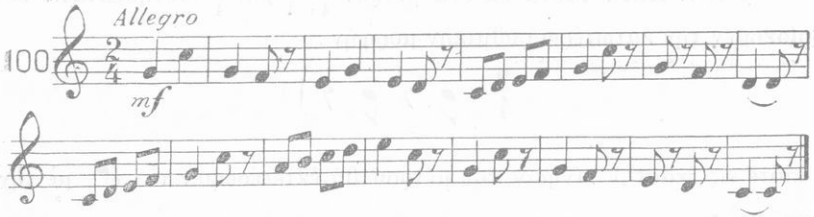
ὁπότε εἰς ἐκάστην κίνησιν τοῦ μέτρου θὰ ἐκτελέσωμεν τὸ ♩ μετὰ τὴν
παῦσιν ⏏ .

Ἐρωτήσεις :

1. Με ποιὸν σημεῖον γράφεται ἡ παῦσις τοῦ ὀγδόου. 2. Με πόσας παύσεις ὀγδὼν εἶναι
ἰση μία παῦσις ὀλοκλήρου, μία παῦσις ἡμίσεος καὶ μία παῦσις τετάρτου.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Προσφωδία.

§ 158. Ὅλοι οἱ φθόγγοι ἑνὸς μουσικοῦ τεμαχίου δὲν ἐκτελοῦνται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀλλὰ κατὰ διάφορον. Ὁ διάφορος τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐκτελοῦνται οἱ φθόγγοι ἑνὸς μουσικοῦ τεμαχίου λέγεται **προσφωδία**.

§ 159. Ἡ προσφωδία σημειοῦται διὰ σημείων καὶ διὰ Ἰταλικῶν ὄρων.

Α'. Τὰ σημεῖα τῆς προσφωδίας εἶναι :

1ον. Ἡ καμπύλη γραμμὴ ἢ ὁποία λέγεται **σύζευξις προσφωδίας** καὶ ἡ ὁποία ὅταν γράφεται ἐπὶ σειρᾷ φθογγοσήμων διαφόρου ὀξύτητος δεικνύει ὅτι ταῦτα πρέπει νὰ ἐκτελοῦνται ἠνωμένα ἄνευ διακοπῆς τοῦ ἤχου.

Μὲ σύζευξιν προσφωδίας ἐνοῦνται ἐπίσης εἰς τὸ τραγοῦδι δύο ἢ περισσότερα φθογγόσημα εἰς τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχεῖ μιὰ συλλαβή.

2ον. Τὸ σημεῖον . τὸ ὁποῖον λέγεται **στιγμὴ** καὶ τὸ ὁποῖον γράφεται ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τῶν φθογγοσήμων, δεικνύει ὅτι οἱ φθόγγοι πρέπει νὰ ἐκτελοῦνται χωρισμένοι μεταξύ των.

Οἱ ἔχοντες στιγμὴν φθόγγοι ἐκτελοῦνται σχεδὸν εἰς τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας των. Τὸ τοιοῦτον λέγεται μὲ τὸν Ἰταλικὸν ὄρον **staccato**.

3ον. Τὸ σημεῖον ' τὸ ὁποῖον λέγεται *ἐπιμήκης στιγμή*, δεικνύει ὅτι οἱ φθόγγοι ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχει, πρέπει νὰ ἐκτελοῦνται χωρισμένοι μετὰ τινος ἐντάσεως.

Οἱ φθόγγοι μὲ ἐπιμήκη στιγμήν χωρίζονται μετὰ τινος ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς ἔχοντας ἀπλὴν στιγμήν.

4ον. Στιγμαὶ ἐπὶ τῶν φθογοσῆμων ἄνωθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχει σύζευξις προσφθίας, δεικνύει ὅτι οἱ φθόγγοι πρέπει νὰ χωρίζονται μετὰ τινος ὀλιγώτερον.

5ον. Τὸ σημεῖον V ἢ Λ τὸ ὁποῖον ὅταν ὑπάρχῃ ἄνωθεν ἢ κάτωθεν φθογοσῆμου, δεικνύει ὅτι τοῦτο πρέπει νὰ ἐκτελῇται μετὰ τινος ἐντάσεως.

6ον. Τὸ σημεῖον > τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι τὸ φθογοσῆμον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει, πρέπει νὰ ἐκτελῇται μὲ ἐντασιν ἢ ὁποία βαθμιαίως ἐλαττοῦται.

Β'. Οἱ κυριώτεροι ὅροι προσφθίας εἶναι :

forte piano ἢ ἐν συντομῇ. **fp** = Ἰσχυρὸς ὁ φθόγγος καὶ ἀμέσως ἀσθενῆς
piano forte » » **pf** = Ἀσθενὴς ὁ φθόγγος καὶ ἀμέσως ἰσχυρὸς
sforzando » » **sf** = Ἐνδυναμώνοντες τὸν ἦχον.

Τοὺς λοιποὺς ὅρους θὰ γνωρίσωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται προσφθία. 2. Ποῖα εἶναι τὰ διάφορα σημεῖα τῆς προσφθίας. 3. Ποῖοι εἶναι οἱ κυριώτεροι ὅροι τῆς προσφθίας.

Τέταρτον παρεστιγμένον

§ 160. Ἐὰν εἰς ἓνα τέταρτον θέσωμεν μίαν στιγμὴν διαρκείας σχηματίζεται τὸ παρεστιγμένον τέταρτον (♩) τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία εἶναι ἴση πρὸς τρία ὄγδοα.

Παραδ $\text{♩} = \text{♩} \text{♩} \text{♩}$

Εἰς τὰ μέτρα $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$, εἰς τὰ ὅποια τὸ ♩ διαρκεῖ μίαν κίνησιν τὸ ♩ διαρκεῖ μίαν καὶ ἡμισείαν κίνησιν.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

101^A *All^o Mod^{to}*

101^B

102 *Allegro.*

103 *Moderato.*

ΤΕΛΟΣ

D.C.

Allegretto.

104

Allegro.

105

All^o Mod^{to}.

106

Ἑλλιπὲς μέτρον ἀρχίζον μὲ ὄγδοον.

§ 161. Ἐνα ἑλλιπὲς μέτρον εἶναι δυνατόν νὰ ἀρχίζῃ καὶ μὲ ὄγδοον.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Moderato.

107

Μ. Καλομοίρα—Φ. Οἰκονομίδη «Μαθήματα Μουσικῆς» Τευχ. Α' Ἔκδ. Δ' 1939

5

Διαστήματα πέμπτης.

§ 162. Διάστημα πέμπτης ἢ πέμπτη λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει πέντε φθόγγους.

§ 163. Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἐπὶ πέμπτας :

§ 164. Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν, ὅτι ἄλλαι μὲν περιέχουν τρεῖς τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον, ἄλλαι δὲ δύο τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια.

§ 165. Ἡ πέμπτη ἢ ὁποία περιέχει τρεῖς τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον λέγεται *καθαρά*.

§ 166. Ἡ πέμπτη ἢ ὁποία περιέχει δύο τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια λέγεται *ἡλαττωμένη*.

Διαστήματα πέμπτης

§ 167. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ καθαραὶ πέμπται εἶναι ἕξ : ντο-σολ, ρε-λα, μι-σι, φα-ντο, σολ-ρε, λα-μι καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 1ης—5ης, 2ας—6ης, 3ης—7ης, 4ης—1ης, 5ης—2ας καὶ 6ης—3ης, ἡ δὲ ἡλαττωμένη πέμπτη εἶναι μία : σι-φα καὶ σχηματίζεται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 7ης—4ης.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα πέμπτης. 2. Ποίου εἶδους πέμπτας σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ καθαρά καὶ τί ἡ ὑψημένη πέμπτη. 4. Ὀνομάσατε τὰς καθαρὰς καὶ τὴν ἡλαττωμένην πέμπτην τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων σχηματίζονται αἱ καθαραὶ καὶ μεταξὺ ποίων ἡ ἡλαττωμένη πέμπτη.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

108

Exercise 108 is a melodic exercise in C major, 2/4 time. It consists of six staves. The first staff begins with a treble clef, a common time signature (C), and a key signature of one sharp (F#). The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with various rests and accidentals. The exercise is designed to improve melodic fluency and rhythm.

109

Exercise 109 is a melodic exercise in C major, 2/4 time. It consists of five staves. The first staff begins with a treble clef, a common time signature (C), and a key signature of one sharp (F#). The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with various rests and accidentals. The exercise is designed to improve melodic fluency and rhythm.

110 *All^o Mod^{to}*
mf
p

111 *Moderato*
mf

112 *All^o Mod^{to}*
p
cresc *mf* *p*

113 *Allegro.*
p *mf* *p*

114 *Moderato*
p

Διαστήματα ἑκτης.

§ 168. Διάστημα ἑκτης ἢ ἀπλῶς ἑκτη λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει ἕξ φθόγγους.

§ 169. Ἡ μεῖζων κλίμαξ τοῦ νιο σχηματίζει ἐπὶ ἑκτας:

§ 170. Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλαι μὲν περιέχουν τρεῖς τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια, ἄλλαι δὲ τέσσαρας τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον.

§ 171. Ἡ ἑκτη ἢ ὁποία περιέχει τρεῖς τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια λέγεται μικρά.

§ 172. Ἡ ἑκτη ἢ ὁποία περιέχει τέσσαρας τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον λέγεται μεγάλη.

Διαστήματα ἑκτης.

§ 173. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ μικραὶ ἔκται εἶναι τρεῖς: μ-ντο, λα-φα, σι-σολ καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 3ης—1ης, 6ης—4ης καὶ 7ης—5ης, αἱ δὲ μεγάλαι ἔκται εἶναι τέσσαρες: ντο-λα, ρε-σι, φα-ρε, σολ-μι καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 1ης—6ης, 2ας—7ης, 4ης—2ας καὶ 5ης—3ης.

Ἑρωτήσεις:

1. Τί λέγεται διάστημα ἑκτης. 2. Ποῖον εἶδους ἑκτας σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ μικρὰ καὶ τί ἡ μεγάλη ἑκτη. 4. Ὀνομάσατε τὰς μικρὰς καὶ τὰς μεγάλας ἑκτας τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων σχηματίζονται αἱ μικραὶ καὶ μεταξὺ ποίων αἱ μεγάλαι ἔκται.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

118 *Moderato*

Three staves of music in 2/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music consists of eighth and sixteenth notes with rests. The second staff continues the melody. The third staff has a piano (*p*) dynamic marking and features a melodic line with eighth notes and a bass line with eighth notes.

119 *Moderato.*

Two staves of music in 2/4 time. The first staff continues the melody from the previous system. The second staff has a piano (*p*) dynamic marking and features a melodic line with eighth notes and a bass line with eighth notes. A crescendo hairpin leads to a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking.

120

Two staves of music in 2/4 time. The first staff has a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking and features a melodic line with eighth notes and a bass line with eighth notes. The second staff has a piano (*p*) dynamic marking and features a melodic line with eighth notes and a bass line with eighth notes.

121 *Andantino*

Three staves of music in 3/4 time. The first staff has a piano (*p*) dynamic marking and features a melodic line with eighth notes and a bass line with eighth notes. The second staff has a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking and features a melodic line with eighth notes and a bass line with eighth notes. The third staff has a piano (*p*) dynamic marking and features a melodic line with eighth notes and a bass line with eighth notes. The piece ends with a double bar line and a repeat sign.

ΤΕΛΟΣ.

D.C.

Allegro.

122

Διαστήματα έβδόμης.

§ 174. Διάστημα έβδόμης ή έβδόμη λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει ἑπτὰ φθόγγους.

§ 175. Ἡ μεῖζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἑπτὰ έβδόμας:

§ 176. Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλαι μὲν περιέχουν τέσσαρας τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια, ἄλλαι δὲ πέντε τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον.

Διαστήματα έβδόμης

7^η μεγάλη 7^η μικρά 7^η μικρά

5 1/2 τόνοι 4 1/2 τόνοι 4 1/2 τόνοι

Βαθμ 1 7 2 1 3 2

7^η μεγάλη 7^η μικρά 7^η μικρά

5 1/2 τόνοι 4 1/2 τόν. 4 1/2 τόν.

4 3 5 4 6 5

7^η μικρά

4 1/2 τόνοι

7 6

§ 177. Ἡ ἑβδόμη ἢ ὁποία περιέχει τέσσαρας τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια λέγεται **μικρά**.

§ 178. Ἡ ἑβδόμη ἢ ὁποία περιέχει πέντε τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον λέγεται **μεγάλη**.

§ 179. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ μικραὶ ἑβδομαὶ εἶναι πέντε: ρε-ντο, μι-ρε, σολ-φα, λα-σολ, σι-λα καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 2ας—1ης, 3ης—2ας, 5ης—4ης, 6ης—5ης καὶ 7ης—6ης αἱ δὲ μεγάλαι ἑβδομαὶ εἶναι δύο: ντο-σι, φα-μι καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 1ης—7ης καὶ 4ης—3ης.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα ἑβδόμης. 2. Ποίου εἶδους ἑβδόμας σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ μικρά καὶ τί ἡ μεγάλη ἑβδόμη. 4. Ὀνομάσατε τὰς μικράς καὶ τὰς μεγάλας ἑβδόμας τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων σχηματίζονται αἱ μικραὶ καὶ μεταξὺ ποίων αἱ μεγάλαι ἑβδομαι.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

125

126

Andante.

p *cresc.* *mf* *p* *mf*

127

All^o Mod^{to}.

p *rit.*

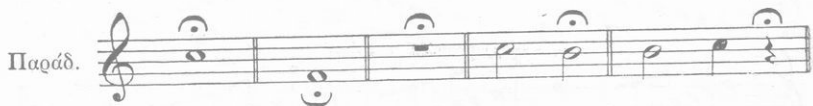
128

Andantino

p *p* *mf* *p*

Σημείον ἐπεκτάσεως (κορῶνα).

§ 180. **Σημείον ἐπεκτάσεως** ἢ ἀπλῶς **κορῶνα** λέγεται τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον ὅταν γράφεται ἄνωθεν ἢ κάτωθεν φθογγοσήμου ἢ παύσεως δεικνύει ὅτι πρέπει νὰ παρατείνωμεν τὴν διάρκειαν αὐτοῦ πέραν τῆς κανονικῆς τοιαύτης.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Διαστήματα ὀγδόης.

§ 181. **Διάστημα ὀγδόης** ἢ **ὀγδόη** λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει ὀκτὼ φθόγγους.

§ 182. Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἑπτὰ ὀγδοάς.

§ 183. Ὅλαι αἱ ὀγδοαὶ εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο περιλαμβάνουν πέντε τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια καὶ λέγονται **καθαραί**.

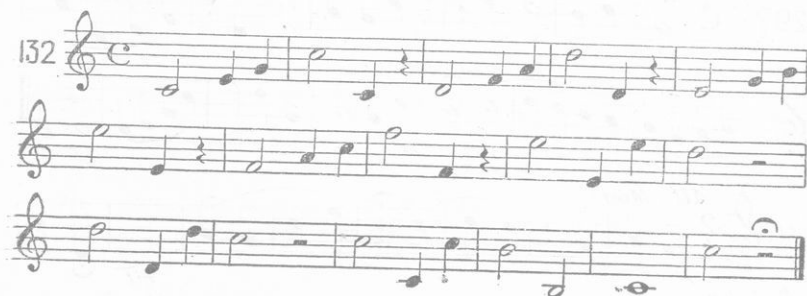
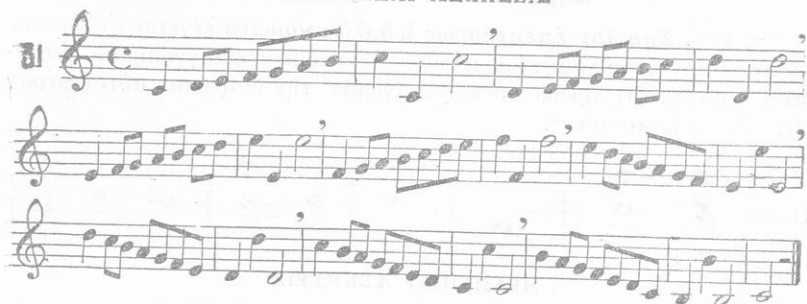
Διαστήματα ὀγδόης

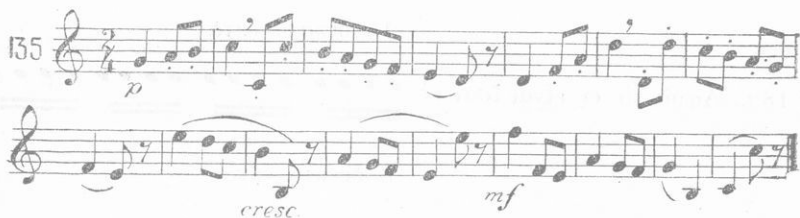

*Ερωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα ὀγδόης. 2. Ποῖον εἶδος ὀγδοάς σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ καθαρά ὀγδόη. 4. Ὅνομάσατε τὰς καθαρὰς ὀγδοάς τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο ὡς καὶ τὰς βαθμίδας μεταξὺ τῶν ὁποίων σχηματίζονται αὗται.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Δέκατα ἕκτα.

§ 184. Μέχρι τοῦδε ἐμάθομεν τὰς ἀξίας τῶν φθογοσήμεων τοῦ ὁλοκλήρου, τοῦ ἡμίσεος, τοῦ τετάρτου καὶ τοῦ ὀγδόου. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ φθογόσημα μικροτέρας ἀξίας.

Ἡ ἀξία ἡ ἀμέσως μικροτέρα μετὰ τὸ ὀγδοον εἶναι τὸ δέκατον ἕκτον, τὸ ὁποῖον γράφεται μὲ τὸ σημεῖον:

§ 185. Τὸ δέκατον ἕκτον εἶναι τὸ ἡμισυ τῆς ἀξίας τοῦ ὀγδόου. Ἐπο-
μένως ἓνα ὀγδοον εἶναι ἴσον μὲ δύο δέκατα ἕκτα:

§ 186. Τὸ σχῆμα: λέγεται δέκατον ἕκτον διότι εἶναι τὸ ἓν
δέκατον ἕκτον τῆς ἀξίας τοῦ ὁλόκληρου.

§ 187. Ὅπως εἰς τὰ ὀγδοα οὕτω καὶ εἰς τὰ δέκατα ἕκτα ὅταν ἔχω-
μεν δύο ἢ περισσότερα ἐν συνεχείᾳ, δυνάμεθα νὰ ἀντικαταστήσωμεν
τὰς δύο καμπύλας αὐτῶν μὲ δύο γραμμὰς αἱ ὁποῖαι ἐνώνουν ταῦτα με-
ταξὺ των.

Παράδ.

§ 188. Κατὰ ταῦτα:

Ὀλόκληρον 2 ἡμίση 4 τέταρτα 8 ὀγδοα

16 δέκατα ἕκτα

16 δέκατα ἕκτα

§ 189. Ἀφοῦ τὸ ο εἶναι ἴσον μὲ

8 δέκατα ἕκτα

τὸ ρ » » »

4 δέκατα ἕκτα

τὸ ρ » » »

2 δέκατα ἕκτα

τὸ ρ » » »

§ 190. Εἰς τὰ μέτρα $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ τὰ ὁποῖα ἐδιδάχθημεν μέχρι τοῦδε, εἰς ἕκαστον μέρος αὐτῶν ἀντιστοιχεῖ ἓνα τέταρτον· τὸ ὁποῖον εἶναι ἴσον μὲ τέσσαρα δέκατα ἕκτα. Διὰ τοῦτο εἰς ἑκάστην κίνησιν ἐκτελοῦνται τέσσαρα δέκατα ἕκτα.

Παράδειγμα

Ἑρωτήσεις :

1. Τί εἶναι δέκατον ἕκτον.
2. Μὲ πόσα δέκατα ἕκτα εἶναι ἴσον ἓνα ὁλόκληρον καὶ μὲ πόσα ἓνα ἥμισυ.
3. Μὲ πόσα δέκατα ἕκτα εἶναι ἴσον ἓνα τέταρτον καὶ μὲ πόσα ἓνα ὄγδοον.

136 *Moderato*

Three staves of music in 2/4 time. Measure 136 starts with a treble clef and a mezzo-forte (mf) dynamic. The melody is in the upper voice, with accompaniment in the lower voices. Measure 137 continues the melody, with a forte (f) dynamic marking. Measure 138 ends with a mezzo-forte (mf) dynamic. The tempo is marked Moderato.

137 *All^o Mod^{to}*

Three staves of music in 2/4 time. Measure 137 starts with a treble clef and a forte (f) dynamic. The melody is in the upper voice, with accompaniment in the lower voices. Measure 138 continues the melody, with a piano (p) dynamic marking. Measure 139 ends with a piano (p) dynamic. Measure 140 continues the melody, with a piano (p) dynamic marking. The tempo is marked All^o Mod^{to}.

138 *All^{egro}*

Three staves of music in common time (C). Measure 138 starts with a treble clef and a forte (f) dynamic. The melody is in the upper voice, with accompaniment in the lower voices. Measure 139 continues the melody, with a mezzo-forte (mf) dynamic marking. Measure 140 ends with a mezzo-forte (mf) dynamic. Measure 141 continues the melody, with a forte (f) dynamic marking. The tempo is marked All^{egro}.

139 *All^o Mod^{to}*

Three staves of music in 2/4 time. Measure 139 starts with a treble clef and a mezzo-forte (mf) dynamic. The melody is in the upper voice, with accompaniment in the lower voices. Measure 140 continues the melody, with a piano (p) dynamic marking. Measure 141 ends with a piano (p) dynamic. Measure 142 continues the melody, with a piano (p) dynamic marking. The tempo is marked All^o Mod^{to}.

Ρυθμική μορφή

§ 191. Συνηθεστάτη εἰς τὰ μουσικὰ τεμάχια εἶναι ἡ ρυθμική μορφή ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα καὶ δύο

§ 192. Εἶναι φανερόν ὅτι ἓνα ὄγδοον καὶ δύο δέκατα ἕκτα εἶναι ἴσα πρὸς ἓνα τέταρτον καὶ ἐπομένως εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ ἡ

ρυθμική μορφή ἐκτελεῖται εἰς μίαν κίνησιν· εἰς τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς κινήσεως ἐκτελεῖται τὸ εἰς δὲ τὸ ἄλλο ἥμισυ ἐκτελοῦνται τὰ δύο

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

143 *All^{to}*
f
p
cresc.
Mod^{to}
 144
p
cresc.
f

Παρεστιγμένον ὄγδοον.

§ 193. Ἐὰν εἰς ἓνα ὄγδοον θέσωμεν στιγμὴν διαρκείας σχηματίζεται τὸ παρεστιγμένον ὄγδοον τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία εἶναι ἴση πρὸς τρία δέκατα ἕκτα.

Παράδ.

§ 194. Τὸ παρεστιγμένον ὄγδοον ἐμφανίζεται συνηθέστατα ὑπὸ τὴν κάτωθι ρυθμικὴν μορφήν

§ 195. Ἡ ἀνωτέρω ρυθμικὴ μορφή ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα καὶ ἀπὸ ἓνα

§ 196. Ἐπειδὴ ἓνα εἶναι ἴσον πρὸς ἡ ρυθμικὴ μορφή εἶναι ἴση πρὸς τέσσαρα δέκατα ἕκτα, ἐπομένως πρὸς ἓνα τέταρ-

τον. Παράδ.

§ 197. Διὰ τοῦτο εἰς ἓνα μέτρον $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ ἡ ρυθμικὴ

μορφή ἐκτελεῖται εἰς μίαν κίνησιν.

Ἑρωτήσεις :

1. Ἐνα παρεστιγμένον ὄγδοον μὲ πόσα δέκατα ἕκτα εἶναι ἴσον. 2. Ποίας ἀξίας φθογ-
γόσημον πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς ἓνα ὄγδοον παρεστιγμένον διὰ νὰ σχηματισθῇ ἀξία ἴση
πρὸς ἓνα τέταρτον.

145 *Allegro.*

146 *All^o Mod.^{to}*

147 *Moderato.*

Ρυθμική μορφή

§ 198. Πολύ συνήθης εἰς τὰ μουσικὰ τεμάχια εἶναι καὶ ἡ ρυθμικὴ μορφή , ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο δέκατα ἕκτα καὶ ἓνα ὄγδοον.

Εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ ἡ ἀνωτέρω ρυθμικὴ μορφή ἐκτελεῖται εἰς μίαν κίνησιν. Εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς κινήσεως ἐκτελοῦνται πὰ δύο εἰς δὲ τὸ ἄλλο ἡμισυ ἐκτελεῖται τὸ .

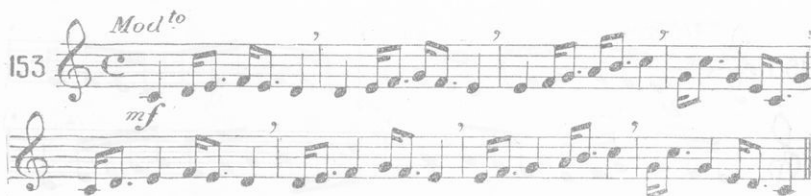
Ρυθμική μορφή

§ 199. Τὸ παρεστιγμένον ὄγδοον εὐρίσκεται συνηθέστατα καὶ εἰς τὴν ρυθμικὴν μορφήν ἢ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑνα καὶ ἑνα .

§ 200. Καὶ ἡ ρυθμικὴ αὕτη μορφή εἶναι ἴση πρὸς τέσσαρα δέκατα ἕκτα ἐπομένως πρὸς ἑνα τέταρτον :

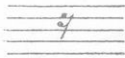

καὶ διὰ τοῦτο εἰς ἑνα μέτρον $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ ἡ ρυθμικὴ αὕτη μορφή ἐκτελεῖται εἰς μίαν κίνησιν.

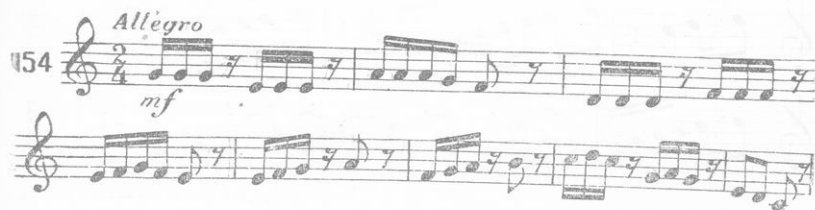
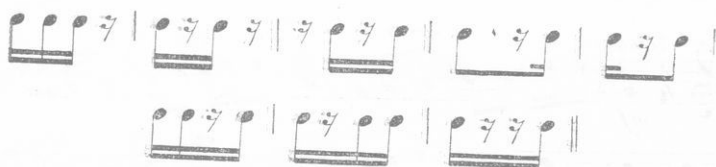

Παύσεις δεκάτου ἔκτου.

§ 201. Τὸ φθογγόσημον τοῦ δεκάτου ἔκτου ἔχει καὶ τὴν ἀντίστοιχον παῦσιν του. Ἡ παῦσις τοῦ δεκάτου ἔκτου γράφεται μὲ τὸ σημεῖον

γ, εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ πενταγράμμου, π.χ. καὶ ἔχει ἁξίαν ἴσην πρὸς ἓνα

Παραδείγματα ρυθμῶν μὲ παύσεις δεκάτου ἔκτου

Ἑλλιπὲς μέτρον ἀρχίζον μὲ δέκατα ἕκτα.

§ 202. Ἐνα ἑλλιπὲς μέτρον εἶναι δυνατόν νὰ ἀρχίζῃ καὶ μὲ ἓνα ἢ περισσότερα δέκατα ἕκτα.

156 *All^o Mod^{te}*

f *p*

157 *Allegro*

mf *dim.* *p*

**Φθογγόσημα καὶ παύσεις
τριακοστοῦ δευτέρου καὶ ἐξηκοστοῦ τέταρτου.**

§ 203. Αἱ μικρότεραι ἀξίαι μετὰ τὸ δέκατον ἕκτον εἶναι: τὸ **τριακοστὸν δεῦτερον** καὶ τὸ **ἐξηκοστὸν τέταρτον**.

Τὸ τριακοστὸν δεῦτερον γράφεται μὲ τὸ σημεῖον

Τὸ ἐξηκοστὸν τέταρτον

» » » »

§ 204. Τὸ τριακοστὸν δεῦτερον εἶναι τὸ ἡμισὺ τῆς ἀξίας τοῦ δεκάτου ἕκτου. Ἐπομένως ἓνα δέκατον ἕκτον εἶναι ἴσον μὲ δύο τριακοστά δεῦτερα, π.χ.

§ 205. Τὸ ἐξηκοστὸν τέταρτον εἶναι τὸ ἡμισυ τῆς ἀξίας τοῦ τριακοστοῦ δευτέρου. Ἐπομένως ἓνα τριακοστὸν δεύτερον εἶναι ἴσον μὲ δύο ἐξηκοστὰ τέταρτα, π.χ.

§ 206. Τὸ σχῆμα λέγεται τριακοστὸν δεύτερον διότι εἶναι τὸ ἓν τριακοστὸν δεύτερον τῆς ἀξίας τοῦ ὀλοκλήρου, τὸ δὲ σχῆμα λέγεται ἐξηκοστὸν τέταρτον διότι εἶναι τὸ ἓν ἐξηκοστὸν τέταρτον τῆς ἀξίας τοῦ ὀλοκλήρου.

§ 207. Κατὰ ταῦτα :

ἓνα ὀλόκληρον	εἶναι ἴσον μὲ 32 τριακοστὰ δεύτερα.
ἓνα ἡμισυ	» » » 16 » »
ἓνα τέταρτον	» » » 8 » »
ἓνα ὀγδοον	» » » 4 » »
ἓνα δέκατον ἕκτον	» » » 2 » »
ἓνα ὀλόκληρον	εἶναι ἴσον μὲ 64 ἐξηκοστὰ τέταρτα.
ἓνα ἡμισυ	» » » 32 » »
ἓνα τέταρτον	» » » 16 » »
ἓνα ὀγδοον	» » » 8 » »
ἓνα δέκατον ἕκτον	» » » 4 » »
ἓνα τριακοστὸν δεύτερον	» » » 2 » »

§ 208. Τὸ τριακοστὸν δεύτερον καὶ τὸ ἐξηκοστὸν τέταρτον ἔχουν καὶ τὴν ἀντίστοιχον παῦσιν.

§ 209. Ἡ παῦσις τοῦ τριακοστοῦ δευτέρου γράφεται μὲ τὸ σημεῖον ἡ δὲ παῦσις τοῦ ἐξηκοστοῦ τετάρτου γράφεται μὲ τὸ σημεῖον .

Ἑρωτήσεις :

1. Τί εἶναι τριακοστὸν δεύτερον καὶ τί ἐξηκοστὸν τέταρτον. 2. Γράψατε φθογγόσημα καὶ παῦσεις τριακοστοῦ δευτέρου καὶ ἐξηκοστοῦ τετάρτου.

Κανὼν

§ 210. **Κανὼν** λέγεται ἡ μουσικὴ σύνθεσις διὰ δύο ἢ περισσότερας φωνὰς ἢ ὄργανα κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ φωναὶ ψάλλουν τὴν αὐτὴν μελωδίαν, ἀλλὰ εἰσέρχονται ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην. Εἰς τὸν κανόνα ἐκάστη φωνὴ ἢ ὄργανον ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνει τὴν μελωδίαν ἀρχίζει κατὰ ἓνα ἢ περισσότερα μέτρα ἀργότερον ἀπὸ τὴν προηγουμένην.

§ 211. Ὁ **κανὼν** δύναται νὰ εἶναι διὰ δύο φωνὰς καὶ λέγεται **δίφωνος**, διὰ τρεῖς φωνὰς καὶ λέγεται **τρίφωνος**, διὰ τέσσαρας **τετράφωνος** κλπ.

§ 212. Πρὸς ἐκτέλεσιν ἑνὸς κανόνος ὁ χορὸς τῶν μαθητῶν διαιρεῖται εἰς ἀναλόγους ομάδας (2 διὰ τὸν δίφωνον κανόνα, 3 διὰ τὸν τρίφωνον κλπ.) ἐκάστη τῶν ὁποίων ἐκτελεῖ διαδοχικῶς τὴν μελωδίαν του.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται κανών. 2. Διὰ πόσας φωνάς γράφεται ὁ κανών. 3. Πῶς ἐκτελεῖται ὁ κανών.

Κανόνες δίφωνοι

All.^o Mod.^{lo}

1^η ὁμάς

2^η „

Moderato

1^η ὁμάς

2^η „

Moderato.

1^η ὁμάς

2^η „

Κανὼν τρίφωνος

Andantino.

1^η ὁμὰς

2^α »

3^η »

Κανὼν τετράφωνος

Vivo

1^η ὁμὰς

2^α »

3^η »

4^η »

Γενικαὶ παρατηρήσεις
ἐπὶ τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο καὶ τῶν διαστημάτων της

Α'. Κλίμαξ καὶ βαθμίδες τῆς κλίμακος.

§ 213. Εἶδομεν ὅτι *μείζων κλίμαξ* λέγεται ἡ ἀνιοῦσα διαδοχὴ ὀκτῶ φθόγγων κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον, ὡς καὶ ἡ ἀντίστροφος αὐτῆς κατιοῦσα διαδοχὴ κατὰ ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους, ἡμιτόνιον καὶ δύο τόνους.

§ 214. Οἱ φθόγγοι οἱ ὅποιοι σχηματίζουν φυσικῶς τὴν διαδοχὴν ταύτην εἶναι οἱ φθόγγοι: *ντο-ρε-μι-φα-σολ-λα-σι-ντο*, δηλαδή οἱ φθόγγοι τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο.

§ 215. *Βαθμὶς* τῆς κλίμακος λέγεται ἕκαστος φθόγγος αὐτῆς.

Κύριαι καὶ δευτερεύουσαι βαθμίδες.

§ 216. Αἱ βαθμίδες 1η, 4η καὶ 5η λέγονται *κύριαι*, διότι εἶναι αἱ κυριώτεραι βαθμίδες τῆς κλίμακος, αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται *δευτερεύουσαι*.

Ὀνόματα τῶν βαθμίδων.

§ 217. Ἐκάστη βαθμὶς τῆς κλίμακος ἔχει καὶ τὸ ὄνομα της.

§ 218. Αἱ *κύριαι βαθμίδες* ἔχουν τὰ κατωτέρω ὀνόματα:

Ἡ 1η *βαθμὶς* λέγεται *βάσις* ἢ *τονικὴ*, διότι ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς κλίμακος καὶ δίδει εἰς τὴν ἀκοὴν τὸν τόνον.

Ἡ 5η *βαθμὶς* λέγεται *δεσπόζουσα*, διότι μετὰ τὴν *τονικὴν* εἶναι ἡ σπουδαιότερα *βαθμὶς*, ἡ ὁποία *δεσπάζει* τῆς κλίμακος.

Ἡ 4η *βαθμὶς* λέγεται *ὑποδεσπόζουσα*, διότι εὐρίσκεται κάτωθεν τῆς *δεσποζούσης*.

§ 219. Αἱ *δευτερεύουσαι βαθμίδες* ἔχουν τὰ κατωτέρω ὀνόματα :

Ἡ 2α *βαθμὶς* λέγεται *ἐπιτονικὴ*, διότι εὐρίσκεται ἄνωθεν τῆς *τονικῆς*.

Ἡ 3η *βαθμὶς* λέγεται *μέση*, διότι εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῶν σπουδαιότερων *βαθμίδων* τῆς κλίμακος τῆς *τονικῆς* καὶ τῆς *δεσποζούσης*.

Ἡ 6η *βαθμὶς* λέγεται *ἐπιδεσπόζουσα*, διότι εὐρίσκεται ἄνωθεν τῆς *δεσποζούσης*.

Ἡ 7η *βαθμὶς* λέγεται *αἰσθητικὴ* ἢ *προσαγωγεὺς* διὰ τὴν ἰδιαιτέραν αἰσθησιν τὴν ὁποίαν προκαλεῖ εἰς τὴν ἀκοὴν καὶ διὰ τὸ ὅτι ἐπιζητεῖ νὰ φέρεται πρὸς *τονικὴν*.

Ἡ 8η *βαθμὶς* λέγεται *ὀγδόη* ἢ *τονικὴ*.

Ἐρωτήσεις :

1. Ποῖαι *βαθμίδες* τῆς κλίμακος λέγονται *κύριαι* καὶ ποῖαι *δευτερεύουσαι*. 2. Ποῖον εἶναι τὸ ὄνομα ἑκάστης *κυρίας* καὶ ποῖον ἑκάστης *δευτερευούσης* *βαθμίδος* τῆς κλίμακος.

Β'. Διαστήματα.

Ὀνόματα καὶ εἶδη τῶν διαστημάτων.

§ 220. Εἶδομεν ὅτι ἡ ἀπόστασις μεταξὺ δύο φθόγγων λέγεται *διάστημα*, καὶ ὅτι τὰ διαστήματα ἔχουν *ὄνομα* τὸ ὁποῖον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν φθόγγων τοὺς ὁποίους περιλαμβάνει ἕκαστον διάστημα.

§ 221. Ἐκτὸς ὅμως τοῦ ὀνόματος ὑπάρχει καὶ τὸ εἶδος τοῦ διαστήματος, τὸ ὁποῖον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτονίων, τοὺς ὁποίους ταῦτο περιλαμβάνει.

§ 222. Τὰ εἶδη τῶν διαστημάτων εἶναι μικρά, μεγάλα, καθαρά, ἡυξημένα καὶ ἡλαττωμένα.

Ἀπλᾶ καὶ σύνθετα διαστήματα.

§ 223. Τὰ διαστήματα τὰ ὁποῖα ἐξητάσμεν μέχρι τοῦδε εἶναι τὰ φθάνοντα μέχρι τοῦ διαστήματος τῆς ὀγδόης. Πλὴν ὅμως τούτων ὑπάρχουν καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα εἶναι μεγαλείτερα τῆς ὀγδόης.

§ 224. Τὰ διαστήματα τὰ ὁποῖα φθάνουν μέχρι τοῦ διαστήματος τῆς ὀγδόης λέγονται *ἀπλᾶ διαστήματα*, π.χ.

ἡ δευτέρα	}	εἶναι ἀπλᾶ διαστήματα
ἡ τρίτη		
ἡ τετάρτη		
ἡ πέμπτη		
ἡ ἕκτη		
ἡ ἑβδόμη		
ἡ ὀγδόη		

§ 225. Τὰ διαστήματα τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουν τὸ διάστημα τῆς ὀγδόης λέγονται *σύνθετα διαστήματα*.

διάστημα ἐνάτης, διάστημα δεκάτης, διάστημα ἐνδεκάτης

Συνεχῇ καὶ ἀφεστῶτα διαστήματα.

§ 226. *Συνεχῇ διαστήματα* λέγονται ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σχηματίζονται ἀπὸ φθόγγους εὐρισκομένους ἐπὶ δύο συνεχῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος.

§ 227. *Ἀφεστῶτα διαστήματα* λέγονται ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σχηματίζονται ἐπὶ μεμακρυσμένων βαθμίδων τῆς κλίμακος.

§ 228. Κατὰ ταῦτα *συνεχῇ διαστήματα* εἶναι αἱ *δευτέραι*, *ἀφεστῶτα* δὲ διαστήματα εἶναι αἱ *τρίται* καὶ τὰ λοιπὰ μεγαλείτερα διαστήματα.

Ἐρωτήσεις :

1. Ποῖα διαστήματα λέγονται ἀπλᾶ καὶ ποῖα σύνθετα. 2. Ποῖα διαστήματα λέγονται συνεχῇ καὶ ποῖα ἀφεστῶτα.

Ἀναστροφὴ τῶν διαστημάτων.

§ 229. Τὰ διαστήματα ἀναστρέφονται :

1ον. Ἐὰν ἀναβιβάσωμεν τὸν χαμηλότερον φθόγγον τοῦ διαστήματος κατὰ μίαν ὀγδόην ὑψηλότερον.

2ον. Ἐὰν καταβιβάσωμεν τὸν ὑψηλότερον φθόγγον τοῦ διαστήματος κατὰ μίαν ὀγδόην χαμηλότερον.

§ 230. Ὅλα τὰ ἀπλᾶ διαστήματα δύνανται νὰ ἀναστροφῶν.

§ 231. Τὰ διαστήματα ἀναστρεφόμενα μεταβάλλουν τὸ ὄνομά των:

Ἡ πρώτη γίνεται ὀγδόη

Ἡ δευτέρα » ἑβδόμη

Ἡ τρίτη » ἕκτη

Ἡ τετάρτη » πέμπτη

Ἡ πέμπτη » τετάρτη

Ἡ ἕκτη » τρίτη

Ἡ ἑβδόμη » δευτέρα

Ἡ ὀγδόη » πρώτη.

Ἐπίσης τὰ διαστήματα ἀναστρεφόμενα μεταβάλλουν τὸ εἶδος των·

τὰ μικρὰ	διαστήματα	γίνονται	μεγάλα
τὰ μεγάλα	»	»	μικρὰ
τὰ ἡλαττωμένα	»	»	ἡϋξημένα
τὰ ἡϋξημένα	»	»	ἡλαττωμένα

Μόνον τὰ καθαρὰ » παραμένουν καθαρὰ.

Ἐρωτήσεις :

1. Πῶς ἀναστρέφονται τὰ διαστήματα. 2. Ποίᾳ μεταβολῇ ὑφίστανται τὰ διαστήματα διὰ τῆς ἀναστροφῆς των.

Ἀσκήσεις :

Ἀνατρέψατε τὰ κάτωθι διαστήματα καὶ σημειώσατε τὸ ὄνομα καὶ τὸ εἶδος ἐκάστου ἐξ αὐτῶν.

Σημεῖα ἀλλοιώσεως.

§ 232. **Σημεῖα ἀλλοιώσεως** λέγονται τὰ σημεῖα τὰ ὅποια ὅταν γράφονται πρὸ τῶν φθογγοσήμων μεταβάλλουν τὴν ὀξύτητα τῶν φθόγγων αὐτῶν (δηλαδὴ τὸ ἄκουσμα τῶν φθόγγων).

§ 233. Τὰ σημεῖα τῆς ἀλλοιώσεως εἶναι :

ἡ δίεσις	#
ἡ ὕφεσις	b
ἡ ἀναίρεσις	♮

γράφονται δὲ πρὸ τῶν φθογγοσήμων εἰς τὰς θέσεις εἰς τὰς ὁποίας γράφονται καὶ τὰ φθογγόσημα.

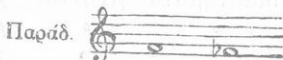

§ 234. Ἡ **δίεσις** # χρησιμεύει διὰ νὰ ὑψώσῃ τὸν φθόγγον κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον.

Τὸ φα # εἶναι ὑψηλότερον ἀπὸ τὸ φα κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον.

§ 235. Ἡ ὕψις $\flat$ χρησιμεύει διὰ νὰ χαμηλώνη τὸν φθόγγον κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον.

Τὸ φα β' εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὸ φα κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον.

§ 236. Ἡ ἀναίρεσις $\sharp$ χρησιμεύει διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν φυσικὴν τοῦ θέσιν ἓνα φθόγγον ἀλλοιωθέντα μὲ δίσιν ἢ μὲ ὕψειν.

Ἐπομένως ἡ ἀναίρεσις ($\sharp$) ὑψώνει ἢ χαμηλώνει τὸν φθόγγον.

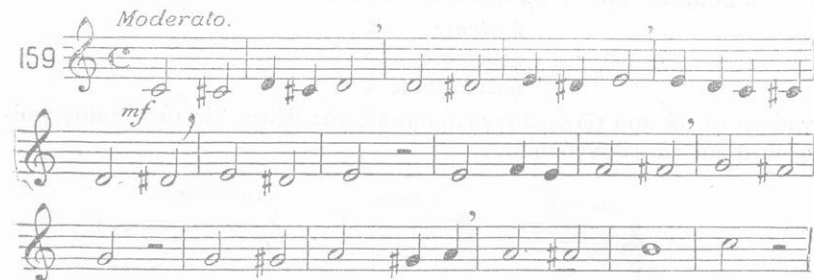
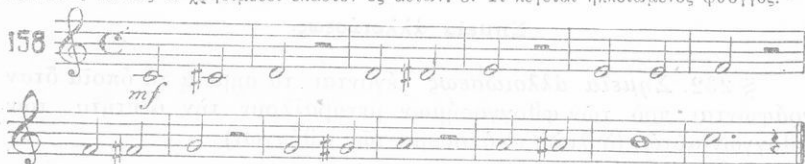

Ὑψώνει μὲν τὸν φθόγγον ὅταν καταργῇ ὕψειν (παράδ. β'). χαμηλώνει δὲ τὸν φθόγγον ὅταν καταργῇ δίσιν (παράδ. α').

§ 237. Φθόγγος μὲ σημεῖον ἀλλοιώσεως λέγεται ἡλλοιωμένος φθόγγος.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγονται σημεῖα ἀλλοιώσεως. 2. Ποία εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν σημείων τῆς ἀλλοιώσεως καὶ εἰς τί χρησιμεύει ἕκαστον ἐξ αὐτῶν. 3. Τί λέγεται ἡλλοιωμένος φθόγγος.

Τυχαία σημεία ἀλλοιώσεως — Ὀπλισμὸς τοῦ γνώμονος.

§ 238. Ἐνα σημεῖον ἀλλοιώσεως τὸ ὁποῖον συναντᾶται εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον δὲν ἰσχύει μόνον διὰ τὸ φθογγόσημον πρὸ τοῦ ὁποίου γράφεται, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ μέτρου.

Εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα α'. ὅλα τὰ φα εἶναι μὲ δίεσιν, εἰς δὲ τὸ παράδειγμα β'. καὶ τὸ δεύτερον σι εἶναι μὲ ὕφεσιν.

§ 239. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως εἰς παρομοίαν περίπτωσιν, ὡς ἡ ἀνωτέρω, νὰ γράφεται τὸ σημεῖον τῆς ἀλλοιώσεως ἐκ νέου.

§ 240. Διὰ νὰ μὴ ἰσχύει ἓνα σημεῖον ἀλλοιώσεως διὰ τοὺς λοιποὺς φθόγγους τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ μέτρου πρέπει νὰ χορηγῇται τοῦτο δι' ἄλλου σημείου ἀλλοιώσεως.

§ 241. Τὸ σημεῖον ἀλλοιώσεως ἑνὸς φθογγόσημου ἰσχύει καὶ διὰ τὸ αὐτὸ φθογγόσημον τὸ ὁποῖον δυνατὸν νὰ ὑπάρχη καὶ εἰς τὸ ἐπόμενον μέτρον, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ τὰ δύο ταῦτα φθογγόσημα ἐνοῦνται διὰ συζεύξεως διαρκείας.

Εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα τὸ *μ* τοῦ δευτέρου μέτρου πρέπει νὰ ἐκτελῇται μὲ ὕφεσιν.

§ 242. Τὰ σημεία τῆς ἀλλοιώσεως διὰ νὰ ἰσχύουν δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον πρέπει νὰ γράφονται εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου πενταγράμμου ἀμέσως μετὰ τὸ κλειδί.

§ 243. Ὅταν τὰ σημεία τῆς ἀλλοιώσεως γράφονται ἐκάστοτε πρὸ τοῦ φθογγόσημου τὸ ὁποῖον ἀλλοιώνουν, ὡς εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα ἐδείξαμεν, λέγονται *τυχαία σημεία ἀλλοιώσεως*, ὅταν δὲ ταῦτα γράφονται εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου πενταγράμμου τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου διὰ νὰ ἰσχύουν δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος εἰς ὅλην τὴν κληρὸν τὸ μουσικὸν τεμάχιον, τότε λέγονται *ὀπλισμὸς τοῦ γνώμονος* (*κλειδιοῦ*).

Παραδείγματα ὀπλισμοῦ τοῦ γνώμονος

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Οὕτως εἶν εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον ἔχωμεν ὥ; ὀπλισμὸν τοῦ γνῶμονος τὸ φα# ὅπως δεικνύει τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα α', πρέπει ὅλα τὰ φα τὰ ὁποῖα θὰ εὑρωμεν εἰς τὸ μουσικὸν τεμάχιον νὰ γίνωνται μὲ # ἀνεξαρτήτως εἰς ποῖαν ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου θέσιν εὐρίσκωνται ταῦτα.

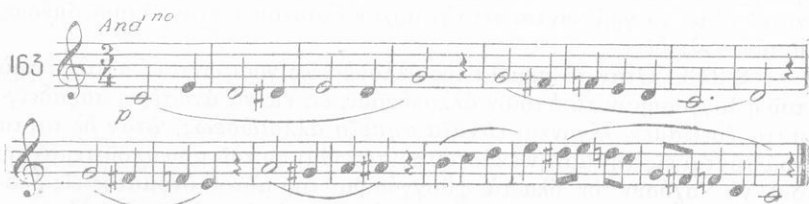
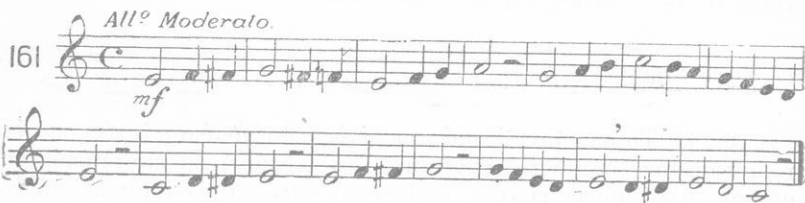
*Ἐπίσης ἐὰν ὁ ὀπλισμὸς ἑνὸς μουσικοῦ τεμαχίου εἶναι σι b, ὅπως εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα β', πρέπει ὅλα τὰ σι τὰ ὁποῖα θὰ εὑρωμεν εἰς τὸ μουσικὸν τεμάχιον νὰ γίνωνται μὲ b.

Σημ. Περὶ τοῦ ὀπλισμοῦ τοῦ γνῶμονος θὰ ὁμιλήσωμεν ἐκτενῶς κατωτέρω εἰς τὰς μείζονας κλίμακας μετὰ σημείων ἀλλοιώσεως.

***Ἐρωτήσεις :**

1. Διὰ ποίους φθόγγους τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου ἰσχύει ἓνα σημεῖον ἀλλοιώσεως. 2. Πῶς καταργεῖται ἡ ἰσχύς ἑνὸς σημείου ἀλλοιώσεως. 3. Πότε τὰ σημεία ἀλλοιώσεως ἰσχύουν δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα ἑνὸς μουσικοῦ τεμαχίου. 4. Τί λέγονται τυχαῖα σημεία ἀλλοιώσεως. 5. Τί λέγεται ὀπλισμὸς τοῦ γνῶμονος.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

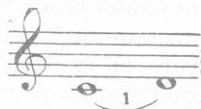

Διαίρεσις τοῦ τόνου εἰς δύο ἡμιτόνια.

§ 244. Μεταξὺ δύο συνεχῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος τοῦ ντο εἶδομεν ὅτι σχηματίζεται τόνος ἢ ἡμιτόνιον.

§ 245. Τὸ ἡμιτόνιον εἶναι τὸ μικρότερον διάστημα τὸ ὁποῖον ἔχομεν εἰς τὴν μουσικὴν, εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ τόνου. Διὰ τοῦτο ἕνας τόνος δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο ἡμιτόνια.

§ 246. Διὰ νὰ διαιρέσωμεν ἕνα τόνον, π.χ. τὸν

εἰς δύο ἡμιτόνια, πρέπει μεταξὺ τῶν δύο φθόγγων τῶν ἀποτελούντων τὸν τόνον ντο-ρε νὰ τοποθετήσωμεν ἕνα μεσαῖον φθόγγον, ὁ ὁποῖος νὰ διαχωρίζῃ αὐτὸν εἰς δύο ἡμιτόνια.

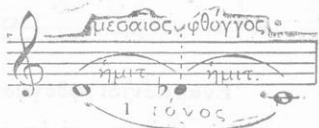
Ὁ φθόγγος αὐτὸς εἶναι ἢ ὁ ντο #, ὁπότε σχηματίζονται τὰ δύο ἡμιτόνια, ἥτοι τὸ ντο-ντο # καὶ τὸ ντο#-ρε,

Παράδ.

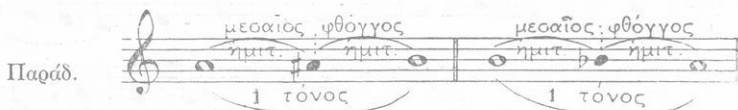

ἢ ὁ ρε b, ὁπότε σχηματίζονται καὶ πάλιν τὰ δύο ἡμιτόνια, ἥτοι τὸ ρε-ρε b καὶ τὸ ρεb-ντο.

Παράδ.

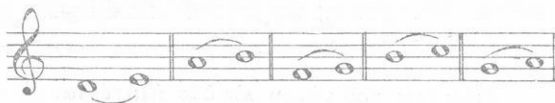

§ 247. Ὅ,τι εἵπομεν διὰ τὸν τόνον *ντο-ρε*, τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ δι' ὅλους τοὺς τόνους.

Ἀσκήσις :

Διαιρέσατε τοὺς κάτωθι τόνους εἰς δύο ἡμιτόνια.

Διατονικὰ καὶ χρωματικὰ ἡμιτόνια.

§ 248. Ἀπὸ τὰ δύο ἡμιτόνια εἰς τὰ ὁποῖα διαιρεῖται ἓνας τόνος, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ μὲν ἓνα ἡμιτόνιον ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φθόγγους οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὸ αὐτὸ ὄνομα, δηλαδὴ ἀπὸ δύο ὁμωνύμους φθόγγους π.χ. *ντο-ντο*, *ρε-ρε* τὸ δὲ ἄλλο ἡμιτόνιον ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φθόγγους οἱ ὁποῖοι ἔχουν διαφορετικὸν ὄνομα, δηλαδὴ ἀπὸ ἑτερονύμους φθόγγους, π.χ. *ντο* $\sharp$ -*ρε*, *ρε* $\flat$ -*ντο*.

§ 249. Τὸ ἡμιτόνιον τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑτερονύμους φθόγγους λέγεται *διατονικὸν ἡμιτόνιον*, τὸ δὲ ἡμιτόνιον τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁμωνύμους φθόγγους λέγεται *χρωματικὸν ἡμιτόνιον*.

§ 250. Ἐπομένως ἀπὸ τὰ δύο ἡμιτόνια εἰς τὰ ὁποῖα διαιρεῖται ἓνας τόνος, τὸ μὲν ἓνα εἶναι διατονικόν, τὸ δὲ ἄλλο εἶναι χρωματικόν.

Ἀσκήσις :

Σημειώσατε ποῖα ἀπὸ τὰ κάτωθι ἡμιτόνια εἶναι διατονικὰ καὶ ποῖα εἶναι χρωματικὰ.

Ἐναρμόνιοι φθόγγοι.

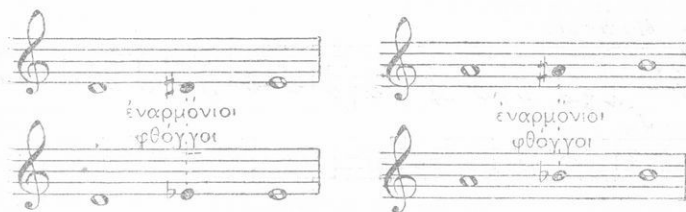
§ 251. Οἱ δύο μεσαῖοι φθόγγοι, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται ἀπὸ τὴν διαίρεσιν τοῦ αὐτοῦ τόνου εἰς δύο ἡμιτόνια, ἔχουν τὴν αὐτὴν ὁξύτητα.

Ἐπομένως οἱ δύο μεσαῖοι φθόγγοι οἱ ὅποιοι διήρεσαν τὸν τόνον ντο-ρε εἰς δύο ἡμιτόνια, ἦτοι οἱ ντο # καὶ ρε b ἔχουν τὴν αὐτὴν ὀξύτητα.

§ 252. Οἱ φθόγγοι οἱ ὅποιοι ἔχουν διάφορον μὲν ὄνομα ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὀξύτητα λέγονται *ἐναρμόνιοι φθόγγοι*.

Παραδείγματα ἐναρμονίων φθόγων.

Ἑρωτήσεις :

1. Πῶς διαιρεῖται ἓνας τόνος εἰς δύο ἡμιτόνια. 2. Τί λέγεται διατονικὸν ἡμιτόνιον καὶ τί χρωματικόν. Τί λέγονται ἐναρμόνιοι φθόγγοι.

Ἀσκήσεις :

Ὀνομάσατε τοὺς ἐναρμονίους φθόγγους τῶν τόνων φα-σολ καὶ σολ-λα.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

156 *Andante.*
mf

Two staves of music. The first staff begins with a treble clef, a common time signature (C), and a key signature of one flat (B-flat). The melody starts on a whole note G4, followed by a half note F4, and then a series of eighth notes: E4, D4, C4, B3, A3, G3, F3, E3. The second staff continues the melody with a half note D3, a whole note C3, and then a series of eighth notes: B2, A2, G2, F2, E2, D2, C2, B1.

167 *Moderato.*
mf

Two staves of music. The first staff begins with a treble clef, a common time signature (C), and a key signature of one flat (B-flat). The melody starts on a whole note G4, followed by a half note F4, and then a series of eighth notes: E4, D4, C4, B3, A3, G3, F3, E3. The second staff continues the melody with a half note D3, a whole note C3, and then a series of eighth notes: B2, A2, G2, F2, E2, D2, C2, B1.

168 *Moderato.*
f

Two staves of music. The first staff begins with a treble clef, a common time signature (C), and a key signature of one flat (B-flat). The melody starts on a whole note G4, followed by a half note F4, and then a series of eighth notes: E4, D4, C4, B3, A3, G3, F3, E3. The second staff continues the melody with a half note D3, a whole note C3, and then a series of eighth notes: B2, A2, G2, F2, E2, D2, C2, B1.

169 *Poco Andante*
mp

Two staves of music. The first staff begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one flat (B-flat). The melody starts on a whole note G4, followed by a half note F4, and then a series of eighth notes: E4, D4, C4, B3, A3, G3, F3, E3. The second staff continues the melody with a half note D3, a whole note C3, and then a series of eighth notes: B2, A2, G2, F2, E2, D2, C2, B1.

170 *Allegro*
mf

Two staves of music. The first staff begins with a treble clef, a 2/4 time signature, and a key signature of one flat (B-flat). The melody starts on a whole note G4, followed by a half note F4, and then a series of eighth notes: E4, D4, C4, B3, A3, G3, F3, E3. The second staff continues the melody with a half note D3, a whole note C3, and then a series of eighth notes: B2, A2, G2, F2, E2, D2, C2, B1.

Μετατροπή τόνου καὶ ἡμιτονίου διὰ σημείων ἀλλοιώσεως.

§ 253. Εἰς τὴν μουσικὴν εἵμεθα πολλάκις ὑποχρεωμένοι, διὰ διαφόρους λόγους νὰ μετατρέψωμεν τοὺς τόνους εἰς ἡμιτόνια καὶ τὰ ἡμιτόνια εἰς τόνους, ὥς καὶ ἀμφοτέρω εἰς ἑναρμονίους φθόγγους.

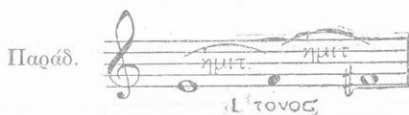
Ἡ μετατροπὴ αὕτη γίνεται διὰ τῶν σημείων τῆς ἀλλοιώσεως κατὰ τοὺς κατωτέρω τρόπους :

Ἡμιτόνιον εἰς τόνον.

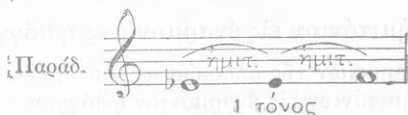
§ 254. Ἡμιτόνιον μετατρέπεται εἰς τόνον ἐὰν μεγαλώσωμεν αὐτὸ διὰ σημείου ἀλλοιώσεως κατὰ ἓνα ἀκόμη ἡμιτόνιον.

Οὕτω τὸ ἡμιτόνιον δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς

τόνον: ἢ ἐὰν ὑψώσωμεν τὸν ὑψηλότερον φθόγγον αὐτοῦ φα μὲ μίαν ᾄσειν, ὁπότε τὸ μι-φα # εἶναι τόνος.

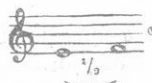

ἢ ἐὰν χαμηλώσωμεν τὸν χαμηλότερον φθόγγον τοῦ μι μὲ μίαν ὑφείν, ὁπότε τὸ μι b — φα εἶναι τόνος:

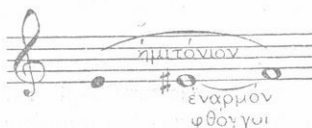
Οὕτως οἱ φθόγγοι τοῦ ἡμιτονίου γίνονται ἑναρμόνιοι:

ἢ ἐὰν ὑψώσωμεν τὸν χαμηλότερον φθόγγον αὐτοῦ *μι* μὲ μίαν δίεσιν, ὁπότε τὸ *μι* ὑψώνεται μὲ τὴν δίεσιν κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον καὶ φθάνει εἰς τὴν ὀξύτητα τὸν φθόγγον *φα*.

δύνανται νὰ

Παράδ.

ἢ ἐὰν χαμηλώσωμεν τὸν ὑψηλότερον φθόγγον αὐτοῦ *φα* μὲ μίαν ὕφεσιν ὁπότε τὸ *φα* χαμηλώνει κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον καὶ φθάνει εἰς τὴν ὀξύτητα τὸν φθόγγον *μι*.

Παράδ.

Καὶ εἰς τὰ δύο ἀνωτέρω παραδείγματα οἱ φθόγγοι *μι* # - *φα* καὶ *φα* b *μι*, ἔχουν διάφορον μὲν ὄνομα ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὀξύτητα, ἐπομένως εἶναι ἑναρμόνιοι φθόγγοι.

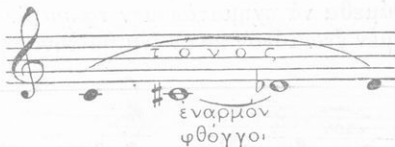
§ 257. Μὲ ἀνάλογον σκέψιν οἱ φθόγγοι ἐνὸς τόνου π.χ.

δύνανται νὰ μετατραποῦν εἰς ἑναρμονίους φθόγγους, ἐὰν μικρύνωμεν τὴν μεταξὺ τῶν φθόγγων τοῦ τόνου τούτου ἀπόστασιν κατὰ δύο ἡμιτόνια.

Δηλαδή οἱ φθόγγοι τοῦ τόνου *ντο-ρε* δύνανται νὰ γίνουν ἑναρμόνιοι ἐὰν ὑψώσωμεν μὲ μίαν δίεσιν τὸν χαμηλότερον αὐτοῦ φθόγγον *ντο* κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον, συγχρόνως δὲ ἐὰν χαμηλώσωμεν μὲ μίαν ὕφεσιν τὸν ὑψηλότερον φθόγγον τοῦ *ρε* κατὰ ἓνα ἐπίσης ἡμιτόνιον.

Παράδ.

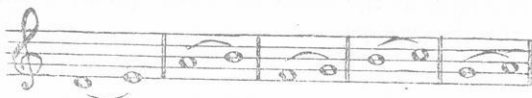

Εἶναι εὐνόητον ὅτι οἱ φθόγγοι τοῦ ἀνωτέρω παραδείγματος *ντο* #

καὶ οὗτοι ἔχουν διάφορον μὲν ὄνομα ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὀξύτητα, ἐπομένως εἶναι ἑναρμονῖοι φθόγγοι.

Ἀσκήσις :

Μετατρέψατε τοὺς κάτωθι τόνους καὶ ἡμιτόνια εἰς ἑναρμονίους φθόγγους.

Αὐξομείωσις τῶν διαστημάτων.

§ 258. Ἐξ ὧν εἶπομεν ἀνωτέρω περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τόνων, ἡμιτονίων καὶ ἑναρμονίων φθόγγων διὰ σημείων ἀλλοιώσεως, ἐξάγονται τὰ κατωτέρω :

Α' Πᾶν διάστημα μεγαλώνει κατὰ ἡμιτόνιον ἐὰν ὑψώσωμεν τὸν ὑψηλότερον αὐτοῦ φθόγγον κατὰ ἡμιτόνιον ἢ ἐὰν χαμηλώσωμεν τὸν χαμηλότερον αὐτοῦ φθόγγον κατὰ ἡμιτόνιον.

Β' Πᾶν διάστημα μικραίνει κατὰ ἡμιτόνιον, ἐὰν ὑψώσωμεν τὸν χαμηλότερον αὐτοῦ φθόγγον κατὰ ἡμιτόνιον, ἢ ἐὰν χαμηλώσωμεν τὸν ὑψηλότερον αὐτοῦ φθόγγον κατὰ ἡμιτόνιον.

§ 259. Ἐὰν καὶ εἰς τοὺς δύο φθόγγους ἑνὸς διαστήματος θέσωμεν τὸ αὐτὸ σημεῖον ἀλλοιώσεως, κατὰ φυσικὸν λόγον, ἡ ἀπόστασις ἢ μεταξὺ τῶν δύο τούτων φθόγγων παραμένει ἡ αὐτή. Δηλαδή ὁ τόνος παραμένει τόνος, τὸ ἡμιτόνιον παραμένει ἡμιτόνιον κλπ.

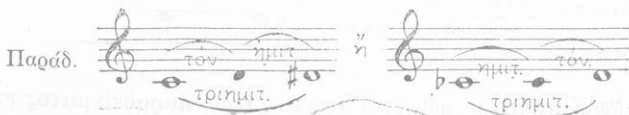

§ 260. Ἡ μόνη διαφορὰ ἡ ὁποία ὑπάρχει εἶναι ὅτι οἱ μετὰ διέσεων τόνοι ἢ τὰ ἡμιτόνια ἀκούονται ὑψηλότερον, οἱ δὲ μετὰ ὑφέσεων ἀκούονται χαμηλότερα ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς τόνους ἢ ἀπὸ τὰ φυσικὰ ἡμιτόνια.

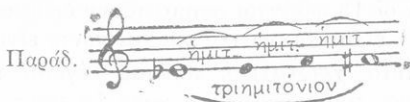
Τριημιτόνιον.

§ 261. Τριημιτόνιον λέγεται ἡ ἀπόστασις ἡ ὁποία περιλαμβάνει τρία ἡμιτόνια.

§ 262. Δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τριημιτόνιον : ἢ ἐὰν μεγαλώσωμεν ἕνα τόνον κατὰ ἕνα ἡμιτόνιον,

ἢ ἔὰν μεγαλώσωμεν ἓνα ἡμιτόνιον κατὰ δύο τόνους.

Ἀσκήσις :

1. Μετατρέψατε τοὺς κάτωθι τόνους καὶ τὰ ἡμιτόνια εἰς τριημιτόνια

2. Σημειώσατε ποιοὶ εἶναι τόνοι, ἡμιτόνια τριημιτόνια καὶ ἑναρμόνιοι φθόγγοι εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα :

Χρωματικὴ κλίμαξ.

§ 263. Ἐὰν μεταξὺ τῶν πέντε τόνων, τοὺς ὁποίους ἔχει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο, γράψωμεν τοὺς μεσαίους αὐτῶν φθόγγους, σχηματίζεται διαδοχὴ δέκα τριῶν φθόγγων, ἡ ὁποία, ὡς θὰ ἴδωμεν, προχωρεῖ κατὰ ἡμιτόνια διατονικὰ καὶ χρωματικά. Ἡ διαδοχὴ αὕτη ἀποτελεῖ κλίμακα, ἡ ὁποία λέγεται **χρωματικὴ κλίμαξ**.

§ 264. **χρωματικὴ κλίμαξ** εἶναι, ὡς καὶ πᾶσα κλίμαξ, ἀνιούσα καὶ κατιούσα.

§ 265. Πρὸς σχηματισμὸν τῆς χρωματικῆς κλίμακος, ὡς ἀνιούσης, κάμνομεν χρῆσιν τῶν μεσαίων φθόγγων μὲ ἀνιούσαν ἀλλοίωσιν, ἀλλὰ ἀντὶ νὰ ὀξύνωμεν τὴν 6ην βαθμίδα, βαρύνομεν τὴν 7ην. Πρὸς σχηματισμὸν δὲ ταύτης ὡς κατιούσης, κάμνομεν χρῆσιν τῶν μεσαίων φθόγγων μὲ κατιούσαν ἀλλοίωσιν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ βαρύνωμεν τὴν 5ην βαθμίδα, ὀξύνομεν τὴν 4ην.

Χρωματικὴ κλίμαξ τοῦ Ντο

§ 266. Εἰς τὴν ὥς ἄνω σχηματιζομένην χρωματικὴν κλίμακα τοῦ ντο παρατηροῦμεν ὅτι οἱ 13 φθόγγοι σχηματίζουν δώδεκα ἡμιτόνια, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἑπτὰ εἶναι διατονικά καὶ τὰ πέντε εἶναι χρωματικά.

§ 267. Κατὰ ταῦτα *χρωματικὴ κλίμαξ* λέγεται ἡ ἀνιούσα ἢ ἡ κατιούσα διαδοχὴ δέκα τριῶν φθόγγων κατὰ ἡμιτόνια διατονικά καὶ χρωματικά.

§ 268. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν χρωματικὴν κλίμακα ἡ μείζων κλίμαξ ὥς προχωροῦσα κατὰ τόνους καὶ ἡμιτόνια διατονικά, λέγεται *διατονικὴ μείζων κλίμαξ ἢ ἀπλῶς μείζων κλίμαξ*.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται χρωματικὴ κλίμαξ. 2. Πῶς σχηματίζεται ἡ ἀνιούσα καὶ ἡ κατιούσα χρωματικὴ κλίμαξ. 3. Τί λέγεται μείζων διατονικὴ κλίμαξ. 4. Τραγουδήσατε τὴν ἀνιούσαν καὶ τὴν κατιούσαν χρωματικὴν κλίμακα τοῦ ντο.

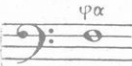
Κλειδί ἢ Γνώμων τοῦ Φα.

§ 269. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κλειδί τοῦ σολ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα.

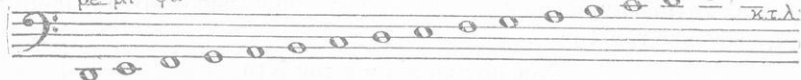
§ 270. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κλειδί τοῦ σολ, τὸ ὁποῖον ἐδιδάχθημεν, περὶ σσότερον ἐν χρήσει εἶναι τὸ *κλειδί τοῦ Φα*.

§ 271. Τὸ κλειδί τοῦ Φα γράφεται εἰς τὴν τετάρτην γραμμὴν τοῦ

πενταγράμμου, π.χ. χρησιμεύει δὲ διὰ νὰ δίδῃ τὸ ὄνομα του
φα εἰς τὸ φθογγόσημον τὸ ὁποῖον γράφεται ἐπὶ τῆς τετάρτης γραμμῆς.

Παράδ.

§ 272. Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὴν ἀνιούσαν καὶ τὴν κατιούσαν διαδοχὴν τῶν φθόγγων, εὐκόλως εὐρίσκομεν τὰ ὀνόματα τῶν λοιπῶν φθογγοσήμων εἰς τὸν γνώμονα τοῦ φα, π.χ.

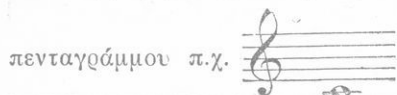
ρε μι φα σολ λα σι ντο ρε μι φα σολ λα σι ντο ρε μι φα
 κτλ.

§ 273. Διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν σχέσιν ἢ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο κλειδιῶν σολ καὶ φα πρέπει νὰ παροβάλωμεν ἓνα φθογγόσημον τοῦ κλειδιοῦ τοῦ φα πρὸς τὸ ἀντίστοιχον φθογγόσημον τοῦ κλειδιοῦ τοῦ σολ.

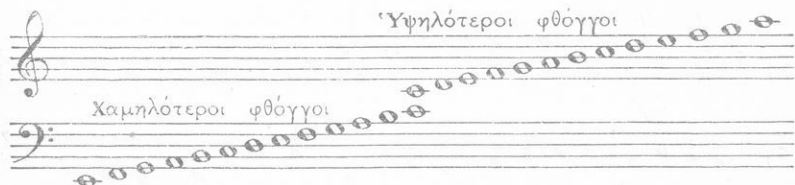
Οὕτως εἰς τὸ κλειδί τοῦ φα τὸ φθογγόσημον ντο τὸ γραφόμενον ἐπὶ τῆς πρώτης βοηθητικῆς γραμμῆς ἀνωθεν τοῦ πενταγράμμου π.χ.

ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ κλειδί τοῦ σολ πρὸς τὸ φθογγόσημον ντο τὸ γραφόμενον ἐπὶ τῆς πρώτης βοηθητικῆς γραμμῆς κάτωθεν τοῦ

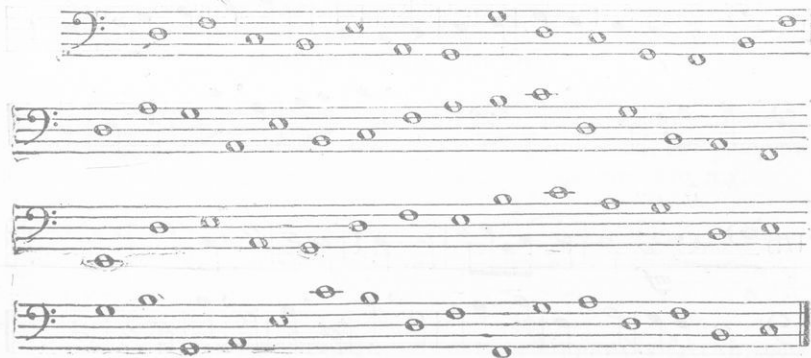
§ 274. Ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης καταφαίνεται ὅτι τὸ κλειδί τοῦ φα χρησιμεύει διὰ τοὺς χαμηλοτέρους φθόγγους, ἀντιθέτως πρὸς τὸ κλειδί τοῦ σολ τὸ ὁποῖον χρησιμεύει διὰ τοὺς ὑψηλοτέρους φθόγγους. Τοῦτο γίνεται σαφέστερον εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ὁ ὁποῖος δεικνύει διαδοχὴν φθόγγων ἀπὸ τὸν χαμηλότερον πρὸς τὸν ὑψηλότερον.

§ 275. Τὸ κλειδί τοῦ φα λέγεται καὶ κλειδί τοῦ βαθυφώνου (basso), διότι εἰς τὸ κλειδί τοῦτο γράφεται ἡ φωνὴ τοῦ βαθυφώνου.

* Ἀσκήσις :

* Ἀναγνώσατε τὰ ὀνόματα τῶν κάτωθι φθογγόσημων.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Andante

172 *mf*

Mod¹⁰

173

The handwritten musical score for exercise 173 consists of two staves in bass clef with a 2/4 time signature. The first staff begins with a fermata over the first measure, followed by eighth notes G2, F2, E2, D2, C2, B1, A1, and G1. The second staff continues with eighth notes F1, E1, D1, C1, B0, A0, G0, and ends with a double bar line.

All^o Monday

174

mf

Allegro

175

Handwritten musical score for two staves in bass clef, 2/4 time. The first staff starts with a fermata and a slur. The second staff continues the melody with a slur and an upward bowing mark at the end.

Mend. 10

176 *mf*

Μείζονες κλίμακες μετὰ σημείων ἀλλοιώσεως.

§ 276. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *ντο*, ἡ ὁποία εἶναι ἡ φυσικὴ κλίμαξ, σχηματίζονται κατὰ τὸ ὑπόδειγμα αὐτῆς καὶ ἄλλαι μείζονες κλίμακες. Πᾶσα μείζων κλίμαξ πρέπει νὰ ἀποτελῇται ἀπὸ ὀκτὼ συνεχεῖς φθόγγους, οἱ ὁποῖοι νὰ προχωροῦν κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον. Ἐκάστη μείζων κλίμαξ λαμβάνει τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὸν φθόγγον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀρχίζει, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν βάσιν της.

§ 277. Πρὸς σχηματισμὸν οἰασδὴποτε μείζονος κλίμακος, ἐκτὸς τῆς φυσικῆς κλίμακος τοῦ *ντο*, διὰ νὰ ἔχωμεν τὴν κανονικὴν σειρὰν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτονίων, κάμνομεν χρῆσιν σημείων ἀλλοιώσεως.

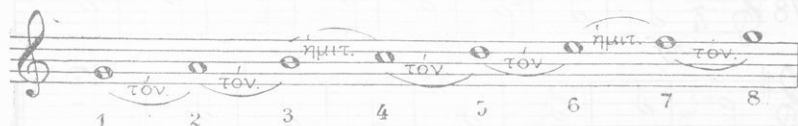
§ 278. Ἐκ τῶν διαφόρων μειζόνων κλιμάκων ἄλλαι μὲν ἔχουν ὡς σημεῖα ἀλλοιώσεως διέσεις, ἄλλαι δὲ ἔχουν ὑφέσεις.

Ἀπὸ τὰς μείζονας κλίμακας μὲ σημεῖα ἀλλοιώσεως θὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰς σχηματιζομένας μὲ διέσεις.

Μείζονες κλίμακες μὲ διέσεις.

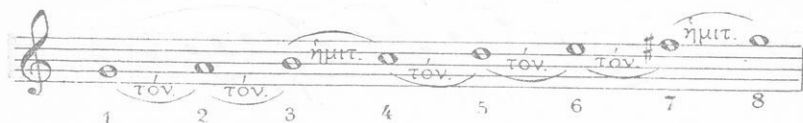
Μείζων κλίμαξ τοῦ Σολ.

§ 279. Ἡ πρώτη μείζων κλίμαξ, ἡ ὁποία σχηματίζεται μὲ διέσεις, εἶναι ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ *σολ*, ἡ ὁποία ἔχει ὡς βάσιν αὐτῆς τὸν φθόγγον *σολ*, δηλαδὴ τὴν 5ην βαθμίδα τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ *ντο*, π.χ.

§ 280. Ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ τῶν ὀκτὼ φθόγγων δὲν ἔχει τὴν σει-

ρὰν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτονίων τῆς μείζονος κλίμακος καὶ ἐπομένως δὲν ἔχει οὔτε τὸ ἄκουσμα αὐτῆς πρῶτον, διότι μεταξὺ τῆς 6ης—7ης βαθμίδος σχηματίζεται ἡμιτόνιον ἀντὶ τόνου καὶ δεύτερον διότι μεταξὺ τῆς 7ης—8ης βαθμίδος σχηματίζεται τόνος ἀντὶ ἡμιτονίου. Διὰ νὰ προχωρῇ ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ κανονικῶς ὡς μείζων κλίμαξ τοῦ σολ, πρέπει νὰ ὑψώσωμεν κατὰ ἡμιτόνιον τὴν 7ην βαθμίδα αὐτῆς, δηλαδὴ πρέπει νὰ θέσωμεν εἰς τὸν φθόγγον φα μίαν δίεσιν, π.χ.

ὁπότε ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ προχωροῦσα κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον, λέγεται μείζων κλίμαξ τοῦ σολ, διότι βάσις τῆς κλίμακος ταύτης εἶναι ὁ φθόγγος σολ.

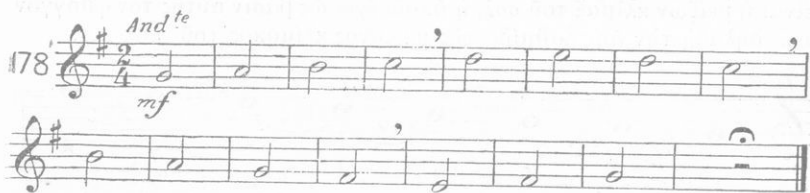
§ 281. Διὰ τοῦτο ὅταν ἓνα μουσικὸν τεμάχιον εἶναι γραμμένον εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σολ, πρέπει ὅλοι οἱ εἰς αὐτὸ ὑπάρχοντες φθόγγοι φα, νὰ ἐκτελοῦνται μὲ δίεσιν. Διὰ νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνωμεν ὅμως τὴν δίεσιν ταύτην, πρὸ ἐκάστου φθόγγου φα, γράφομεν ταύτην ὡς ὀπλισμὸν τοῦ γνώμονος, δηλαδὴ εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου πενταγράμμου καὶ εἰς τὴν πέμπτην γραμμὴν αὐτοῦ ἀμέσως μετὰ τὸν γνώμονα. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὅλα τὰ συναντώμενα φα εἰς τὸ μουσικὸν τεμάχιον, πρέπει νὰ ἐκτελοῦνται μὲ δίεσιν (βλ. καὶ § 243).

§ 282. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ σολ ἔχει ὡς ὀπλισμὸν αὐτῆς μίαν δίεσιν διὰ τὸν φθόγγον τοῦ φα, ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς ἐξῆς:

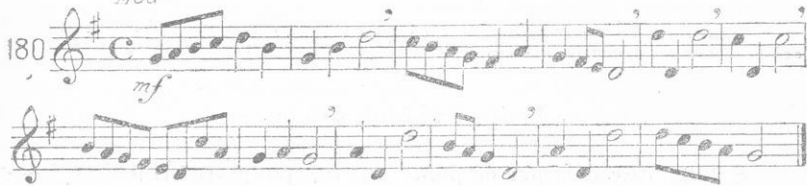
ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

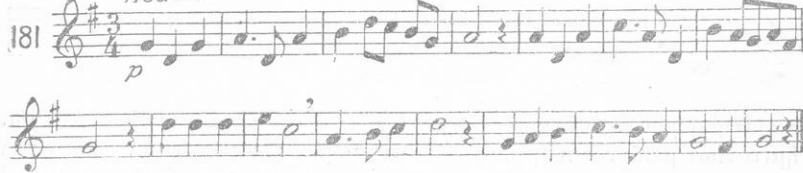
Mod^{to}

Mod^{to}

Mod^{to}

And^{no}

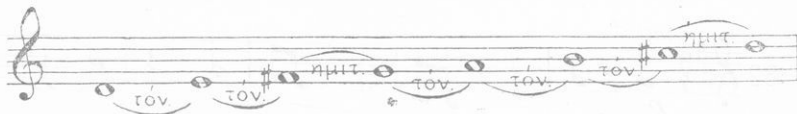
Σημ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐσχηματίσαμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σολ δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν καὶ τὰς ὑπολοίπους μείζονας κλίμακας μὲ διέσεις.

Μείζων κλίμαξ τοῦ ρε.

§ 283. Ἐὰν θέλωμεν ὡς βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ σολ, δηλαδὴ τὸν φθόγγον ρε καὶ σχηματίσωμεν μίαν ἀνιούσαν διαδοχὴν ὀκτώ φθόγγων, π.χ.

παρατηροῦμεν ὅτι αὕτη δὲν σχηματίζει τὴν σειρὰν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτονίων μείζονος κλίμακος. Διὰ νὰ ἔχωμεν τὴν κανονικὴν σειρὰν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτονίων, πρέπει μὲ μίαν διέσιν νὰ ὑψώσωμεν κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον τοὺς φθόγγους φα καὶ ντο, π.χ.

§ 284. Ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ βαδίζουσα κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον, λέγεται μείζων κλίμαξ τοῦ ρε, διότι βάσις τῆς κλίμακος ταύτης εἶναι ὁ φθόγγος ρε.

§ 285. Ὡστε πρὸς σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ρε ἐχρηιάσθημεν δύο διέσεις, τὴν μίαν διὰ τὸν φθόγγον φα (ἡ ὁποία ὑπῆρχεν ἤδη εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σολ) καὶ τὴν ἄλλην διὰ τὸν φθόγγον

κλίμακα τοῦ σολ) καὶ τὴν ἄλλην διὰ τὸν φθόγγον ντο (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθεῖσης κλίμακος τοῦ ρε).

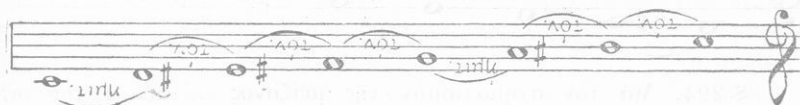
286. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ρε ἔχει ὡς ὄπλισμὸν δύο διέσεις, διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο, ὁ ὁποῖος ὄπλισμὸς γράφεται ὡς

Σημ. Μελωδικὰς ἀσκήσεις εἰς τὴν κλίμακα τοῦ ρε καὶ εἰς τὰς περισσοτέρας ἀπὸ τὰς λοιπὰς μείζονας κλίμακας με σημεία ἀλλοιώσεως εὐρίσκωμεν εἰς τὰς «Μελωδικὰς Ἀσκήσεις» τεύχος Β'. Καλομοίρῃ—Οἰκονομίδῃ.

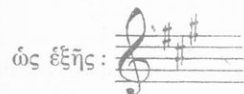
Μείζων κλίμαξ τοῦ λα.

§ 287. Μετὰ τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ρε ἔχοντες ὡς βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς, δηλαδὴ τὸν φθόγγον λα, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ λα, π.χ.

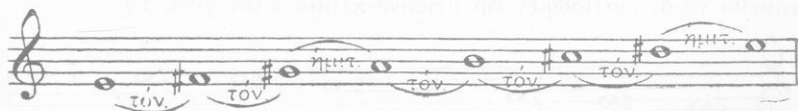
§ 288. Διὰ νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ λα, ὡς παρτηροῦμεν, ἐχρειάσθημεν τρεῖς διέσεις. Αἱ τρεῖς αὗται διέσεις εἶναι, αἱ δύο διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο (διέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ ρε), καὶ ἡ τρίτη διὰ τὸν φθόγγον σολ (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ λα).

§ 289. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ λα, ἔχει ὡς ὄπλισμὸν τρεῖς διέσεις διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο, σολ ὁ ὁποῖος γράφεται

Μείζων κλίμαξ τοῦ μι.

§ 290. Μὲ βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ λα, δηλαδὴ τὸν φθόγγον μι, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ μι, π.χ.

§ 291. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ μι, ἐχρειάσθημεν τέσσαρας διέσεις. Αἱ τέσσαρες αὗται διέσεις εἶναι, αἱ τρεῖς διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο, σολ (διέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ λα) καὶ ἡ τετάρτη διὰ τὸν

φθόγγον ρε (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ μι).

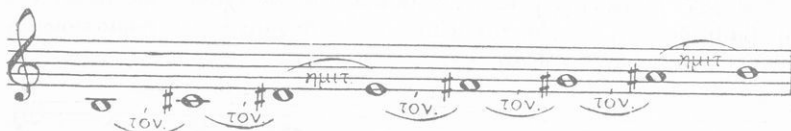
§ 292. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ μι ἔχει ὡς ὄπλισμὸν τέσσαρα, διέσεις διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο, σολ, ρε, ὁ ὁποῖος

γράφεται ὡς ἑξῆς:

Μείζων κλίμαξ τοῦ σι.

§ 293. Μὲ βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ μι, δηλαδὴ τὸν φθόγγον σι, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σι, π.χ.

§ 294. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ σι, ἐχρηιάσθημεν πέντε διέσεις. Αἱ πέντε αὗται διέσεις εἶναι, αἱ τέσσαρες διὰ τοὺς φθόγγους φα ντο σολ ρε (διέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ μι) καὶ ἡ πέμπτη διὰ τὸν φθόγγον λα, (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ σι).

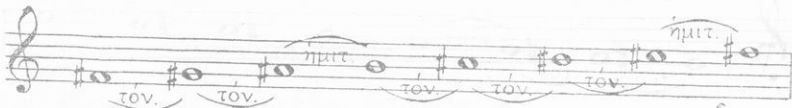
§ 295. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ σι, ἔχει ὡς ὄπλισμὸν αὐτῆς πέντε διέσεις διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο, σολ, ρε, λα, ὁ ὁποῖος

ὄπλισμὸς γράφεται ὡς ἑξῆς :

Μείζων κλίμαξ τοῦ φα #

§ 296. Μὲ βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ σι, δηλαδὴ τὸν φθόγγον φα #, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ φα #, π.χ.

§ 297. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς κλίμακος ταύτης ἐχρηιάσθημεν ἑξὶ διέσεις. Αἱ ἑξὶ αὗται διέσεις εἶναι, αἱ πέντε διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο, σολ, ρε, λα, (διέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ σι) καὶ ἡ ἕκτη διὰ τὸν φθόγγον μι (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ φα#).

§ 298. Ἐπομένως ἡ *μεῖζων κλίμαξ τοῦ φα #* ἔχει ὡς ὄπλισμὸν αὐτῆς ἕξ διέσεις, διὰ τοὺς φθόγγους *φα, ντο, σολ, ρε, λα, μι,*

ὁ ὁποῖος ὄπλισμὸς γράφεται ὡς ἐξῆς :

Μεῖζων κλίμαξ τοῦ ντο

§ 299. Μὲ βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μεῖζονος κλίμακος τοῦ *φα #*, δηλαδή τὸν φθόγγον *ντο #*, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μεῖζονα κλίμακα τοῦ *ντο, #*, π.χ.

§ 300. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μεῖζονος κλίμακος τοῦ *ντο #* ἐχρηιάσθημεν ἑπτὰ διέσεις. Αἱ ἑπτὰ αὗται διέσεις εἶναι, αἱ ἕξ διὰ τοὺς φθόγγους *φα, ντο, σολ, ρε, λα, μι,* (διέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μεῖζονος κλίμακος τοῦ *φα #*) καὶ ἡ ἑβδόμη διὰ τὸν φθόγγον *σι* (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης κλίμακος τοῦ *ντο #*).

Ἐπομένως ἡ *μεῖζων κλίμαξ τοῦ ντο #* ἔχει ὡς ὄπλισμὸν αὐτῆς ἑπτὰ διέσεις διὰ τοὺς φθόγγους *φα, ντο, σολ, ρε, λα, μι, σι,* ὁ ὁποῖος

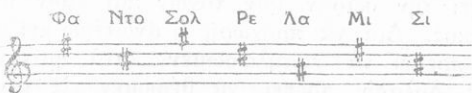
ὄπλισμὸς γράφεται ὡς ἐξῆς :

Σειρὰ τῶν διέσεων τοῦ ὄπλισμοῦ τῶν κλιμάκων.

§ 301. Ἐξ ὧων εἵπομεν ἄνωτέρω, ἐξάγεται ὅτι αἱ μεῖζονες κλίμακες μὲ διέσεις εἶναι ἑπτὰ.

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν τὰς ἑπτὰ ταύτας μεῖζονας κλίμακας μὲ διέσεις μεταχειριζόμεθα ἑπτὰ φθόγγους μὲ διέσεις οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν κατωτέρω σειρὰν:

Οὕτως ὅταν μεῖζων κλίμαξ ἔχῃ ὡς ὄπλισμὸν αὐτῆς μίαν διέσιν, ἡ διέσις αὕτη εἶναι διὰ τὸν φθόγγον *φα*, ὅταν ἔχῃ δύο διέσεις, αὗται εἶναι διὰ τοὺς φθόγγους *φα* καὶ *ντο*, ὅταν ἔχῃ τρεῖς διέσεις, αὗται εἶναι διὰ τοὺς φθόγγους *φα, ντο, σολ*, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἡ τελευταία διέσις εἰς ἐκάστην μεῖζονα κλίμακα μὲ διέσεις εἶναι διὰ τὴν 7ην αὐτῆς βαθμίδα.

Σειρά τῶν ἑπτὰ μείζονων κλίμακων μὲ διέσεις

§ 302. Ἡ σειρά τῶν ἑπτὰ μείζονων κλίμακων μὲ διέσεις εἶναι ἡ κατωτέρω :

1η κλίμαξ	Σολ	μὲ	μίαν	διέσιν	διὰ	τὸν	φθόγγον	φα
2α	»	Ρε	»	δύο	διέσεις	διὰ	τοὺς	φθόγγους φα, ντο
3η	»	Λα	»	τρεῖς	»	»	»	φα, ντο, σολ
4η	»	Μι	»	τέσσαρας	»	»	»	φα, ντο, σολ, ρε
5η	»	Σι	»	πέντε	»	»	»	φα, ντο, σολ, ρε, λα
6η	»	Φα#	»	ἕξι	»	»	»	φα, ντο, σολ, ρε, λα, μι
7η	»	Ντο#	»	ἑπτὰ	»	»	»	φα, ντο, σολ, ρε, λα, μι, σι

Ἑρωτήσεις :

1. Εἰς ποίας μείζονας κλίμακας ἀνήκει ἕκαστος τῶν κατωτέρω ὀπλισμῶν :

2. Τί ὀπλισμὸν ἔχει ἕκαστη τῶν κλίμακων.

Μι - Σι - Σολ - Φα# Λα - Ρε - Ντο #

3. Ἀπαγγείλατε ἀλληλοδιαδόχως τοὺς φθόγγους ἑκάστης μείζονος κλίμακος μὲ διέσεις.

Μείζονες κλίμακες μὲ ὑφέσεις.

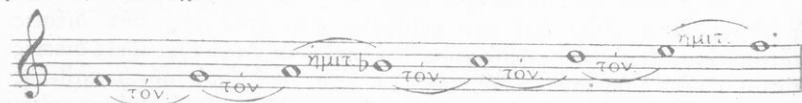
§ 303. Αἱ μείζονες κλίμακες μὲ ὑφέσεις σχηματίζονται ὡς κατωτέρω :

Μείζων κλίμαξ τοῦ Φα.

§ 304. Ἡ πρώτη μείζων κλίμαξ ἡ ὁποία σχηματίζεται μὲ ὑφέσεις εἶναι ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ φα, ἡ ὁποία ἔχει ὡς βάσιν αὐτῆς τὸν φθόγγον φα, δηλαδή τὴν 4ην βαθμίδα τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο, π.χ.

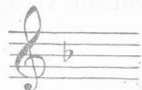

§ 305. Ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ τῶν ὀκτὼ φθόγγων, ὡς παρατηροῦμεν, δὲν ἔχει τὴν σειράν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτόνιων τῆς μείζονος κλίμακος. Διὰ τὸ νὰ προχωρῇ ἡ ἀνωτέρω μείζων κλίμαξ τοῦ φα κανονικῶς, πρέπει νὰ χαμηλώσωμεν κατὰ ἡμιτόνιον τὴν 4ην βαθμίδα αὐτῆς, δηλαδή πρέπει νὰ θέσωμεν εἰς τὸν φθόγγον σι μίαν ὑφέσιν, π.χ.

ὁπότε ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ προχωροῦσα κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον λέγεται **μείζων κλίμαξ τοῦ φα**, διότι βάσις τῆς κλίμακος εἶναι ὁ φθόγγος *φα*.

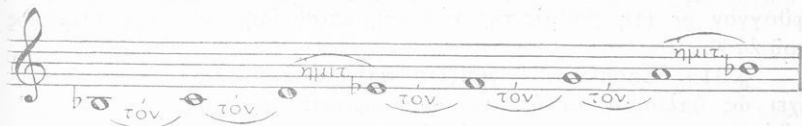
§ 306. Ἐπομένως ἡ **μείζων κλίμαξ τοῦ φα** ἔχει ὡς ὄπλισμόν αὐτῆς μίαν ὑφείσιν διὰ τὸν φθόγγον *σι*, ὃ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς :

Σημ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐσχηματίσαμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *φα* δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν καὶ τὰς ὑπολοίπους μείζονας κλίμακας μὲ ὑφέσεις.

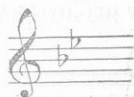
Μείζων κλίμαξ τοῦ *σι* *β*.

§ 307. Ἐχοντες ὡς βάσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *φα* # δηλαδὴ τὸν φθόγγον *σι β*, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *σι β*, π.χ.

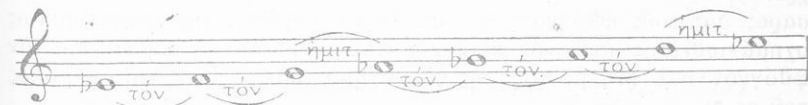
§ 308. Διὰ τὸν σχηματισμόν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ *σι β* ἐχρειάσθημεν δύο ὑφέσεις. Αἱ δύο αὗται ὑφέσεις εἶναι ἡ μία διὰ τὸν φθόγγον *σι* (ἡ ὑφέσις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *φα*) καὶ ἡ ἄλλη διὰ τὸν φθόγγον *μι* (4η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *σι β*).

§ 309. Ἐπομένως ἡ **μείζων κλίμαξ τοῦ *σι β*** ἔχει ὡς ὄπλισμόν αὐτῆς δύο ὑφέσεις διὰ τοὺς φθόγγους *σι*, *μι*, ὃ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς :

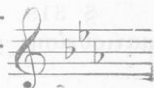
Μείζων κλίμαξ τοῦ *μι β*,

§ 310. Μὲ βάσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *σι β*, δηλαδὴ τὸν φθόγγον *μι β*, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *μι β*, π.χ.

§ 311. Διὰ τὸν σχηματισμόν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ *μι β* ἐχρειάσθημεν τρεῖς ὑφέσεις. Αἱ τρεῖς ὑφέσεις εἶναι, αἱ δύο διὰ τοὺς φθόγγους *σι*, *μι* (ὑφέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *σι β*) καὶ ἡ τρίτη διὰ τὸν φθόγγον *λα* (4η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *μι β*).

§ 312. Ἐπομένως ἡ **μείζων κλίμαξ τοῦ *μι β*** ἔχει ὡς ὄπλισμόν αὐτῆς τρεῖς ὑφέσεις διὰ τοὺς φθόγγους *σι*, *μι*, *λα* ὃ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς :

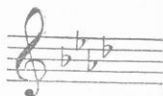
Μείζων κλίμαξ τοῦ λα β

§ 313. Μὲ βάσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *με β*, δηλαδὴ τὸν φθόγγον *λα β*, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *λα β* π.χ.

§ 314. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ *λα β* ἐχρηιάσθημεν τέσσαρας ὑφέσεις. Αἱ τέσσαρες αὗται ὑφέσεις εἶναι, αἱ τρεῖς διὰ τοὺς φθόγγους *σι, μι, λα* (ὑφέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *με β*) καὶ ἡ τετάρτη διὰ τὸν φθόγγον *ρε* (4η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *λα β*).

§ 315. Ἐπομένως ἡ *μείζων κλίμαξ τοῦ λα β* ἔχει ὡς ὄπισμὸν αὐτῆς τέσσαρας ὑφέσεις διὰ τοὺς φθόγγους *σι, μι, λα, ρε*, ὁ ὁποῖος ὄπισμὸς γράφεται ὡς ἑξῆς:

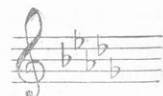
Μείζων κλίμαξ τοῦ ρε

§ 316. Μὲ βάσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *λα β*, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *ρε β*, π.χ.

§ 317. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ *ρε β* χρειαζόνται πέντε ὑφέσεις. Αἱ πέντε αὗται ὑφέσεις εἶναι, αἱ τέσσαρες διὰ τοὺς φθόγγους *σι, μι, λα, ρε* (ὑφέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *λα β*) καὶ ἡ πέμπτη διὰ τὸν φθόγγον *σολ* (4η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *ρε β*).

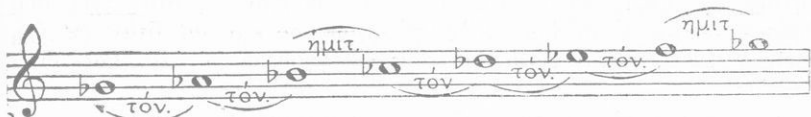
§ 318. Ἐπομένως ἡ *μείζων κλίμαξ τοῦ ρε β* ἔχει ὡς ὄπισμὸν αὐτῆς πέντε ὑφέσεις, διὰ τοὺς φθόγγους *σι, μι, λα, ρε, σολ*, ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς:

Μείζων κλίμαξ τοῦ σολ β

§ 319. Μὲ βάσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *ρε β*, δηλαδὴ τὸν φθόγγον *σολ β*,

δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σολ β, π.χ

§ 320. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ σολ β ἐχρειάσθημεν ἑξ ὑφέσεις. Αἱ ἑξ αὗται ὑφέσεις εἶναι, αἱ πέντε διὰ τοὺς φθόγγους σι, μι, λα, ρε, σολ (ὑφέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ ρε β) καὶ ἡ ἕκτη διὰ τὸν φθόγγον ντο (4η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης κλίμακος τοῦ σολ β).

§ 321. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ σολ β ἔχει ὡς ὄπλισμὸν αὐτῆς ἑξ ὑφέσεις διὰ τοὺς φθόγγους σι, μι, λα, ρε, σολ, ντο, ὃ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς :

Μείζων κλίμαξ τοῦ ντο β

§ 322. Μὲ βάσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ σολ β, δηλαδὴ τὸν φθόγγον ντο β, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο β, π.χ.

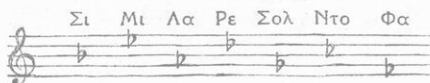
§ 323. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο β ἐχρειάσθημεν ἑπτὰ ὑφέσεις. Αἱ ἑπτὰ αὗται ὑφέσεις εἶναι, αἱ ἑξ διὰ τοὺς φθόγγους σι, μι, λα, ρε, σολ, ντο (ὑφέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ σολ β) καὶ ἡ ἑβδόμη διὰ τὸν φθόγγον φα (4η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης κλίμακος τοῦ ντο β).

§ 324. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο β ἔχει ὡς ὄπλισμὸν ἑπτὰ ὑφέσεις διὰ τοὺς φθόγγους σι, μι, λα, ρε, σολ, ντο, φα, ὃ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς :

Σειρὰ τῶν ὑφέσεων τοῦ ὀπλισμοῦ τῶν κλιμάκων

§ 325. Ἐξ ὧν εἶπομεν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι αἱ μείζονες κλίμακες μὲ ὑφέσεις εἶναι ἑπτὰ.

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν τὰς ἑπτὰ ταύτας μείζονας κλίμακας μὲ ὑφέσεις μεταχειριζόμεθα ἑπτὰ φθόγγους μὲ ὑφέσεις οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν κατωτέρω σειρὰν :

Οὕτως ὅταν μία μείζων κλίμαξ ἔχει ὡς ὀπλισμὸν αὐτῆς μίαν ὑφείσιν, ἢ ὑφείσεις αὐτὴ εἶναι διὰ τὸν φθόγγον *σι*, ὅταν ἔχει δύο ὑφείσεις, αὐτὴ εἶναι διὰ τοὺς φθόγγους *σι* καὶ *μι*, ὅταν δὲ ἔχη τρεῖς ὑφείσεις, αὐτὴ εἶναι διὰ τοὺς φθόγγους *σι*, *μι*, *λα*, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

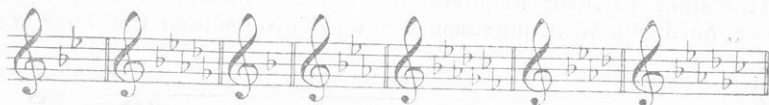
Σειρὰ τῶν ἐπτὰ μειζόνων κλιμάκων μὲ ὑφείσεις.

§ 326. Ἡ σειρὰ τῶν ἐπτὰ μειζόνων κλιμάκων μὲ ὑφείσεις εἶναι ἡ κατωτέρω :

1η κλίμαξ	Φα	μὲ μίαν ὑφείσιν	διὰ τὸν φθόγγον	<i>σι</i>
2α »	Σι	» δύο ὑφείσεις	διὰ τοὺς φθόγγους	<i>σι, μι</i>
3η »	Μι	» τρεῖς »	»	<i>σι, μι, λα</i>
4η »	Λα	» τέσσαρας »	»	<i>σι, μι, λα, ρε</i>
5η »	Ρε	» πέντε »	»	<i>σι, μι, λα, ρε, σολ</i>
6η »	Σολ	» ἕξ »	»	<i>σι, μι, λα, ρε, σολ, ντο</i>
7η »	Ντο	» ἐπτὰ »	»	<i>σι, μι, λα, ρε, σολ, ντο, φα</i>

Ἑρωτήσεις :

1. Εἰς ποίας μείζονας κλίμακας ἀνήκει ἕκαστος τῶν κατωτέρω ὀπλισμῶν :

2. Τί ὀπλισμὸν ἔχει ἐκάστη τῶν κατωτέρω κλιμάκων :

Ρε ♭ - Σι ♭ - Ντο ♭ - Μι ♭ - Φα ♭ - Λα ♭ - Σολ ♭

3. Ἀπαγγείλατε ἀλληλοδιαδόχως τοὺς φθόγγους ἐκάστης μείζονος κλίμακος μὲ ὑφείσεις.

Τρίηχον

§ 327. **Τρίηχον** λέγεται τὸ σύνολον τριῶν τῆς αὐτῆς ἀξίας φθογγοσῆμων τὰ ὁποῖα εἶναι ἴσα πρὸς δύο φθογγόσημα τῆς αὐτῆς ἢ πρὸς ἓνα φθογγόσημον τῆς ἀμέσως ἀνωτέρας ἀξίας· σημειοῦται δὲ δι' ἐνὸς ἀριθμοῦ 3 γραφομένου ἀνωθεν ἢ κάτωθεν τοῦ τριήχου.

§ 328. Κατὰ ταῦτα τὸ **τρίηχον** ἀποτελεῖται ἢ ἀπὸ ὀλόκληρα, ἢ ἀπὸ ἡμίση ἢ ἀπὸ τέταρτα κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Παραδείγματα

Τρίηχον ἡμίσεων εἶναι ἴσον μὲ ἢ

Τρίηχον τετάρτων » » ἢ

Τρίηχον ὀγδώων » » » ἢ

κ. τ. λ. κ. τ. λ.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

184 *Allegro*

185 *Mod^{to}*

186 *And^{ro}*

Συγκοπή

§ 329. *Συγκοπή* λέγεται τὸ εἶδος τοῦ ῥυθμοῦ κατὰ τὸν ὁποῖον ἓνα φθογγόσημον ἀρχίζει ἀπὸ ἀσθενέστερον μέρος ἑνὸς μέτρου καὶ ἐπικτείνεται εἰς ἰσχυρότερον μέρος τοῦ αὐτοῦ ἢ τοῦ ἐπομένου μέτρους, π. χ.

§ 330. Τὸ χαρακτηριστικὸν εἰς τὴν συγκοπὴν εἶναι ὅτι κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὁ ῥυθμικὸς τονισμὸς τοῦ ἰσχυροτέρου μέρους τοῦ μέτρου μεταβιβάζεται εἰς τὸ ἀσθενέστερον μέρος ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ἡ συγκοπή.

§ 331. Ἡ συγκοπή εἶναι ὁμαλὴ καὶ ἀνώμαλος.

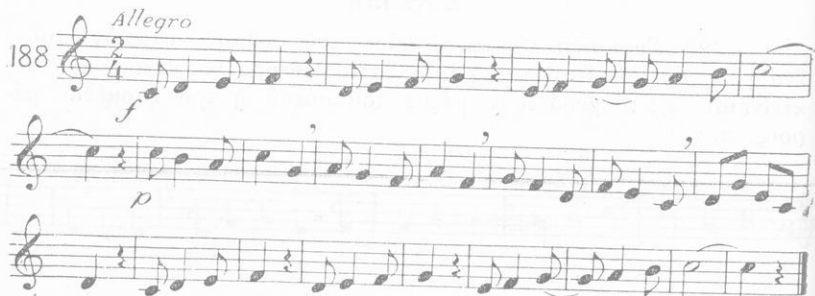
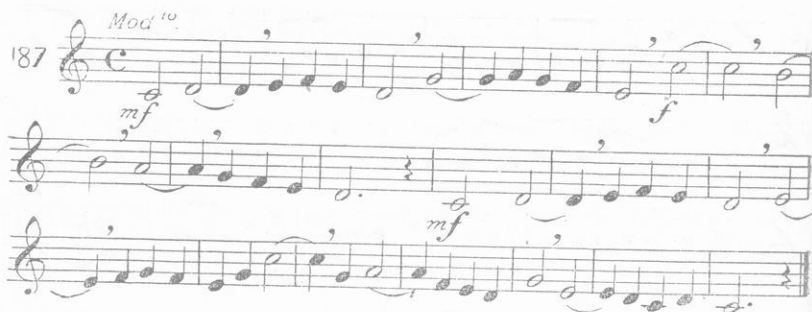
§ 332. Ὁμαλὴ ἢ συγκοπή εἶναι ὅταν τὰ δύο ἐνούμενα φθογγόσημα εἶναι τῆς αὐτῆς ἀξίας.

§ 333. Ἀνώμαλος δὲ εἶναι ἡ συγκοπή ὅταν τὰ δύο ἐνούμενα φθογγόσημα εἶναι διαφόρου ἀξίας.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

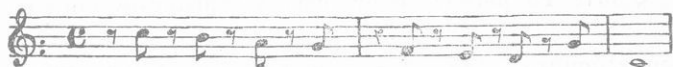

Ἀντιχρονισμός.

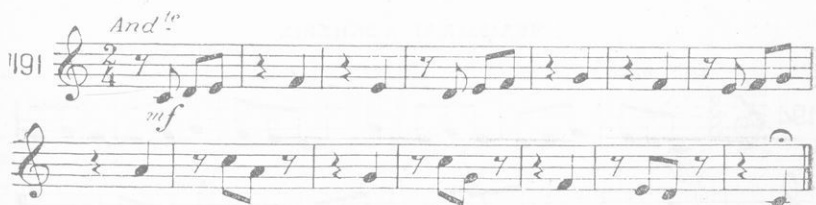
§ 334. Ἀντιχρονισμός λέγεται τὸ εἶδος τοῦ ρυθμοῦ κατὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὸ ἀσθενέστερον μέρος τοῦ μέτρου ἔχομεν φθογγόσημον· εἰς δὲ τὸ ἰσχυρότερον ἔχομεν παῦσιν.

Παράδ.

§ 335. Καὶ ὁ ἀντιχρονισμός ὅπως καὶ ἡ συγκοπή εἶναι ὁμαλός καὶ ἀνώμαλος. Ὅμαλός μὲν εἶναι ὅταν τὸ φθογγόσημον καὶ ἡ παῦσις εἶναι τῆς αὐτῆς ἀξίας, ἀνώμαλος δὲ ὅταν εἶναι διαφόρου ἀξίας.

Allegro

192 *f*

Andante

193 *p*

Μέτρον τριῶν, ἕξ, ἑννέα καὶ δώδεκα ὀγδόων.

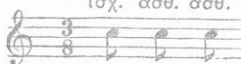
Μέτρον τριῶν ὀγδόων.

§ 336. Τὸ μέτρον τῶν τριῶν ὀγδόων εἶναι ἀπὸ τὰ συνηθέστερα μέτρα εἰς τὴν μουσικὴν.

§ 337. Τὸ μέτρον τριῶν ὀγδόων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμη-
τικοῦ κλάσματος ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τρία ἴσα μέρη,
ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδόου.

Μέτρον τριῶν ὀγδόων

§ 338. Τὸ μέτρον $\frac{3}{8}$ μετροῦμεν μὲ τρεῖς ἰσοχρόνους κινήσεις (βλ. § 140), ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδόου. Εἰς τὸ μέτρον τριῶν ὀγδόων τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρόν, τὰ δὲ ἄλλα δύο εἶναι τὰ ἀσθενή.

Παράδ. *ισχ. ασθ. ασθ.*

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

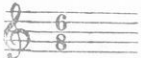
All^o Mod^o

194 *mf*

195 *And^{no}*
p

196 *All^{to}*
mf

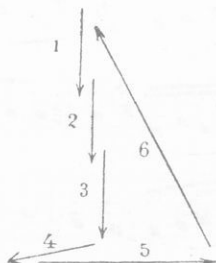
Μέτρον ἑξ ὀγδόων.

§ 339. Τὸ μέτρον τῶν ἑξ ὀγδόων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμη-
 τικοῦ κλάσματος ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ ἑξ μέρη ἑκα-
 στον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδόου.

Μέτρον ἑξ ὀγδόων

§ 340. Τὸ μέτρον $\frac{6}{8}$ μετροῦμεν μὲ ἑξ ἰσοχρόνους κινήσεις, ἑ-
 κάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδόου.

§ 341. Αἱ ἑξ κινήσεις γίνονται ὡς ἐξῆς: ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα
 καὶ ἡ τρίτη κινήσεις γίνονται πρὸς τὰ κάτω, ἡ τετάρτη πρὸς τὰ ἀρι-
 στερά, ἡ πέμπτη πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἡ ἕκτη πρὸς τὰ ἐπάνω, συμφώ-
 νως πρὸς τὸ σχῆμα :

§ 342. Εἰς τὸ μέτρον τῶν ἑξ ὀγδόων ἰσχυρὰ μέρη εἶναι τὸ πρῶτον καὶ τὸ τέταρτον, ἀσθενῇ δὲ τὰ λοιπὰ. Ἐκ τῶν δύο ἰσχυρῶν μερῶν τοῦ μέτρου, τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ἰσχυρότερον καὶ διὰ τοῦτο λέγεται δις ἰσχυρόν.

δὶς ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ. ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ.

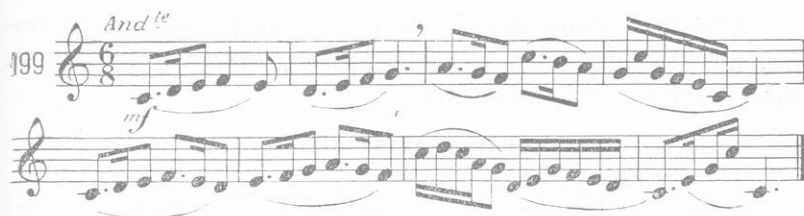
Παράδ

§ 343. Τὸ μέτρον $\frac{6}{8}$, ὅταν ἡ ρυθμικὴ ἀγωγή εἶναι συντομωτέρα, μετροῦμεν καὶ μὲ δύο κινήσεις ὅποτε εἰς ἐκάστην κίνησιν ἔκτε-
λοῦνται ἀνὰ τρία ὄγδοα.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

197 *And^{te}*

198 *Mod^{to}*

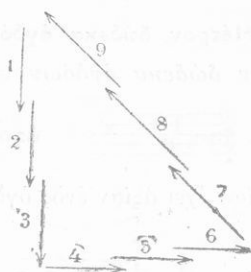
Μέτρον έννέα όγδόων.

§ 344. Τò μέτρον έννέα όγδόων σημειούται διά τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{9}{8}$, ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ έννέα μέρη, ἕκαστον τῶν όποίων ἔχει ἀξίαν ένδὸς όγδόου.

Μέτρον έννέα όγδόων

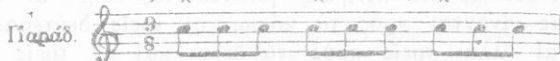
§ 345. Τò μέτρον $\frac{9}{8}$ μετροῦμεν μὲ έννέα ἰσοχρόνους κινήσεις, ἑκάστη τῶν όποίων ἔχει ἀξίαν ένδὸς όγδόου.

§ 346. Αἱ έννέα κινήσεις γίνονται ὡς ἐξῆς: αἱ τρεῖς πρῶται κινήσεις γίνονται πρὸς τὰ κάτω, αἱ τρεῖς δεύτεραι γίνονται πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ αἱ τρεῖς τελευταῖαι πρὸς τὰ ἐπάνω, συμφώνως πρὸς τὸ σχῆμα:

§ 347. Εἰς τὸ μέτρον τῶν έννέα όγδόων, ἰσχυρὰ μέρη εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ τέταρτον καὶ τὸ ἑβδομον, ἀσθενῆ δὲ τὰ λοιπά. Ἐκ τῶν τριῶν ἰσχυρῶν μερῶν τοῦ μέτρον τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ἰσχυρότερον καὶ διὰ τοῦτο λέγεται δις ἰσχυρόν.

δις ἰσχ. ἄσθ. ἄσθ. ἰσχ. ἄσθ. ἄσθ. ἰσχ. ἄσθ. ἄσθ.

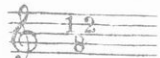

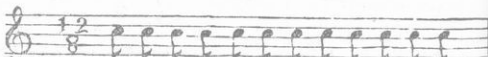
§ 348. Τὸ μέτρον τῶν $\frac{9}{8}$, ὅταν ἡ ρυθμικὴ ἀγωγή εἶναι συντομωτέρα, μετροῦμεν καὶ μὲ τρεῖς κινήσεις, ὅποτε εἰς ἐκάστην κίνησιν ἀντιστοιχοῦν ἀνὰ τρία ὄγδοα.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Μέτρον δώδεκα ὀγδόων.

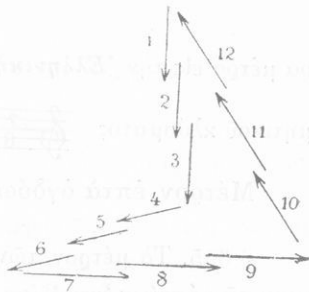
§ 349. Τὸ μέτρον δώδεκα ὀγδόων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ δώδεκα μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδόου.

Μέτρον δώδεκα ὀγδόων

§ 350. Τὸ μέτρον $\frac{12}{8}$ μετροῦμεν μὲ δώδεκα ἰσοχρόνους κινήσεις, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδόου.

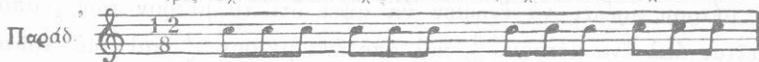
§ 351. Αἱ δώδεκα κινήσεις γίνονται ὡς ἐξῆς: αἱ τρεῖς πρῶται κινήσεις γίνονται πρὸς τὰ κάτω, αἱ τρεῖς δεύτεραι πρὸς τὰ ἀριστερά, αἱ ἄλλαι τρεῖς πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ αἱ τρεῖς τελευταῖαι

πρὸς τὰ ἑπάνω συμφώνως πρὸς τὸ σχῆμα :

§ 352. Εἰς τὸ μέτρον τῶν δώδεκα ὀγδῶν ἰσχυρὰ μέρη εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ τέταρτον, τὸ ἑβδομον καὶ τὸ δέκατον, ἀσθενῇ δὲ εἶναι τὰ λοιπὰ· ἐκ τῶν τεσσάρων δὲ ἰσχυρῶν μερῶν τοῦ μέτρου τὸ πρῶτον καὶ τὸ ἑβδομον εἶναι τὰ ἰσχυρότερα καὶ ἐκ τῶν δύο τούτων ἰσχυρότερον εἶναι τὸ πρῶτον. Διὰ τοῦτο λέγεται τρεῖς ἰσχυρόν] τὸ [δὲ ἑβδομον δις ἰσχυρόν.

τρὶς ἰσχ. ἄσθ. ἄσθ. ἰσχ. ἄσθ. ἄσθ. δις ἰσχ. ἄσθ. ἄσθ. ἰσχ. ἄσθ. ἄσθ.

§ 353. Τὸ μέτρον τῶν $\frac{12}{8}$ ὅταν ἡ ρυθμικὴ ἀγωγή εἶναι συντομωτέρα, μετροῦμεν μὲ τέσσαρας κινήσεις, ὅποτε εἰς ἐκάστην κίνησιν ἀντιστοιχοῦν ἀνὰ τρία ὀγδοα.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

202 *Poco Adagio*

203 *And.^{te}*

Μέτρον ἑπτὰ ὀγδῶν.

§ 354. Τὸ μέτρον τῶν ἑπτὰ ὀγδῶν εἶναι ἀπὸ τὰ συνηθέστε-

ρα μέτρα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μουσικὴν, σημειοῦται δὲ διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος

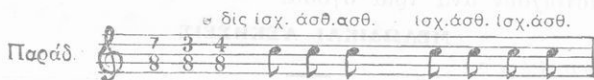
Μέτρον ἐπτά ὀγδόων

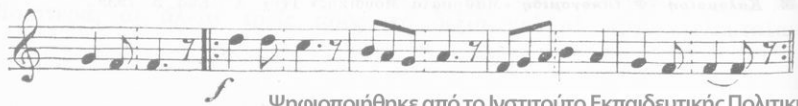
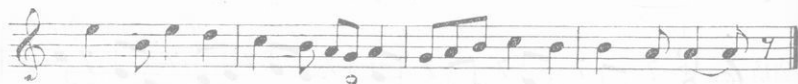
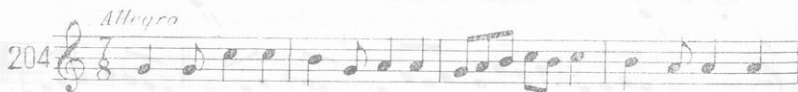
§ 355. Τὸ μέτρον τῶν $\frac{7}{8}$ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπτά ἴσα μέρη ἑκα-
στον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδόου, μετροῦμεν δὲ αὐτὸ μὲ τρεῖς κι-
νήσεις. Εἰς τὴν πρώτην κίνησιν ἐκτελοῦμεν τὰ τρία πρῶτα ὄγδοα, εἰς
τὴν δευτέραν τὰ ἄλλα δύο καὶ εἰς τὴν τρίτην τὰ δύο τελευταῖα ὄγδοα.

§ 356. Αἱ τρεῖς αὗται κινήσεις γίνονται μὲν συμφώνως πρὸς
τὸ γνωστὸν σχῆμα τῶν τριῶν κινήσεων, δὲν εἶναι ὅμως ἰσόχρονοι,
διότι εἰς τὴν πρώτην κίνησιν ἀντιστοιχοῦν τρία ὄγδοα ἐνῶ εἰς τὴν
δευτέραν καὶ εἰς τὴν τρίτην ἀνὰ δύο ὄγδοα.

§ 357. Διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν καλλιτέρεον τὴν τοιαύτην διαίρεσιν
τοῦ μέτρου, πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι τὸ μέτρον τῶν $\frac{7}{8}$ ἀπο-
τελεῖται ἀπὸ ἑνα μέτρον $\frac{3}{8}$ καὶ ἀπὸ ἑνα μέτρον $\frac{4}{8}$ καὶ διὰ τοῦτο
τὰ ἰσχυρὰ μέρη εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ τέταρτον καὶ τὸ ἕκτον, τὰ δὲ
ἄλλα εἶναι τὰ ἀσθενῆ. Τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρότερον καὶ
διὰ τοῦτο λέγεται δις ἰσχυρόν.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

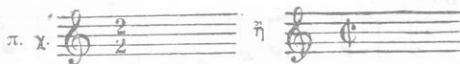

Μέτρον δύο, τριῶν καὶ τεσσάρων δευτέρων.

Μέτρον δύο δευτέρων

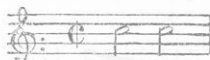
§ 358. Τὸ μέτρον τῶν δύο δευτέρων εἶναι ἀπὸ τὰ περισσό-
τερον συνήθη εἰς τὴν μουσικὴν μέτρα.

§ 359. Τὸ μέτρον τῶν δύο δευτέρων σημειοῦται διὰ τοῦ
ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{2}{2}$ ἢ διὰ τοῦ σημείου C

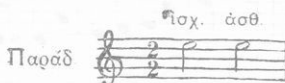

ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ δύο ἴσα μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν
ένος ἡμίσεος.

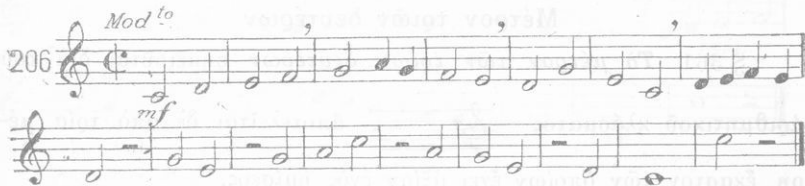
Μέτρον δύο δευτέρων

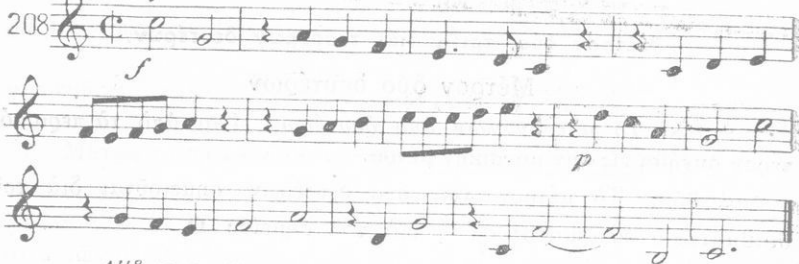
§ 360. Τὸ μέτρον $\frac{2}{2}$ ἢ C μετροῦμεν μὲ δύο ἰσοχρόνους
κινήσεις, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ένος ἡμίσεος. Εἰς τὸ μέ-
τρον $\frac{2}{2}$ τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρόν, τὸ δὲ δεύτερον εἶναι
τὸ ἀσθενές.

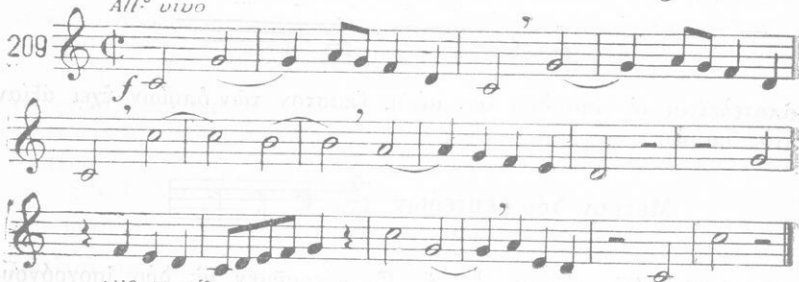
ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

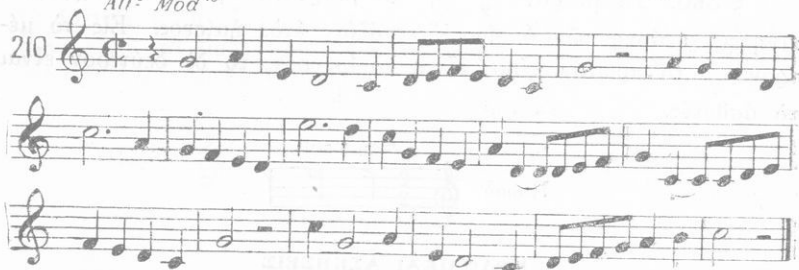
Allegro

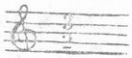
All° vivo

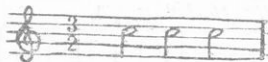
All° Mod°

Μέτρον τριῶν δευτέρων

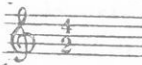
§ 361. Τὸ μέτρον τῶν τριῶν δευτέρων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τρία μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ἡμίσεος.

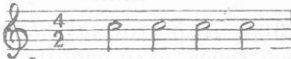
Μέτρον τριῶν δευτέρων

§ 362. Τὸ μέτρον $\frac{3}{2}$ μετροῦμεν μὲ τρεῖς ἰσοχρόνους κινήσεις· ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ἡμίσεος. Ἀπὸ τὰ τρία μέρη τοῦ μέτρου $\frac{3}{2}$ τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ἰσχυρόν, τὰ δὲ δύο ἄλλα εἶναι τὰ ἀσθενῆ.

Μέτρον τεσσάρων δευτέρων

§ 363. Τὸ μέτρον τῶν τεσσάρων δευτέρων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τέσσαρα μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς δευτέρου.

Μέτρον τεσσάρων δευτέρων

§ 364. Τὸ μέτρον $\frac{4}{2}$ μετροῦμεν μὲ τέσσαρας ἰσοχρόνους κινήσεις, ἕκαστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ἡμίσεος. Ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ μέτρου $\frac{4}{2}$ τὸ πρῶτον καὶ τὸ τρίτον εἶναι τὰ ἰσχυρά, τὸ δὲ δεύτερον καὶ τὸ τέταρτον εἶναι τὰ ἀσθενῆ.

Σημ. Τὰ μέτρα $\frac{3}{2}$ καὶ $\frac{4}{2}$ εἶναι τὰ ὀλιγώτερον ἐν χρήσει.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Moderato

211

All.^o Mod.^o

212

Ἑλάσσονες διατονικαὶ κλίμακες

§ 365. Αἱ διατονικαὶ κλίμακες δὲν εἶναι μόνον μείζονες, ὡς εἶδομεν μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἑλάσσονες διατονικαὶ κλίμακες.

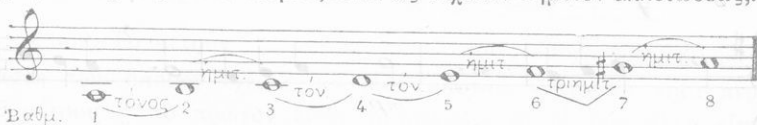
§ 366. Αἱ ἐλάσσονες κλίμακες σχηματίζονται ἀπὸ τὰς μείζονας κλίμακας, ἀπὸ ἐκάστην δὲ μείζονα κλίμακα σχηματίζεται καὶ μία ἐλάσσων κλίμαξ.

§ 367. Ἡ μείζων κλίμαξ καὶ ἡ σχηματιζομένη ἐξ αὐτῆς ἐλάσσων, λέγονται *σχετικαὶ κλίμακες*.

§ 368. Διὰ τὴν σχηματισμὸν ἀπὸ μίαν μείζονα κλίμακα τὴν σχετικὴν αὐτῆς ἐλάσσονα, θέτομεν ὡς βάσιν τῆς ἐλάσσονος κλίμακος τὸν φθόγγον, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται μίαν μικρὰν τρίτην χαμηλότερον ἀπὸ τὴν βάσιν τῆς μείζονος κλίμακος. Οὕτω διὰ τὴν σχηματισμὸν τὴν σχετικὴν ἐλάσσονα κλίμακα τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ *ντο*, θέτομεν ὡς βάσιν τὸν φθόγγον *λα*. Ἐπὶ τοῦ οὕτως εὐρισκομένου φθόγγου τῆς βάσεως τῆς ἐλάσσονος κλίμακος, σχηματίζομεν συνεχῇ διαδοχὴν ὀκτὼ φθόγγων εἰς τὴν ὁποίαν ὀξύνομεν τὴν 7ην βαθμίδα.

§ 369. Ἡ σχετικὴ ἐλάσσων κλίμαξ λαμβάνει τὸν ὀπλισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος ἀπὸ τὴν ὁποίαν σχηματίζεται, τὸ δὲ σημεῖον τὸ ὁποῖον χρησιμεύει διὰ τὴν ὑψώσωμεν τὴν 7ην βαθμίδα τῆς ἐλάσσονος κλίμακος, γράφεται ὄχι εἰς τὸν ὀπλισμὸν, ἀλλὰ ὡς τυχαῖον σημεῖον ἀλλοιώσεως, π.χ.

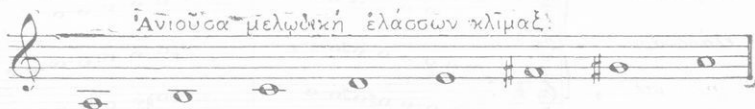

§ 370. Ἡ οὕτω σχηματισθεῖσα ἐλάσσων κλίμαξ, παρατηροῦμεν ὅτι προχωρεῖ κατὰ τόνον, ἡμιτόνιον, δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τριημιτόνιον καὶ ἡμιτόνιον.

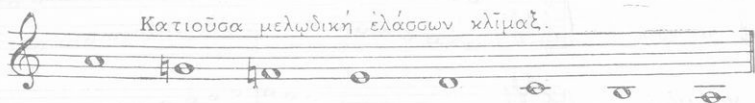
Ἀρμονικὴ καὶ μελωδικὴ ἐλάσσων κλίμαξ

§ 371. Ἡ ἐλάσσων κλίμαξ δὲν σχηματίζεται μόνον κατὰ ἓνα τρόπον ὅπως ἡ μείζων. Ἐκτὸς τῆς κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον σχηματισθεῖσης ἐλάσσονος κλίμακος, ἡ ὁποία λέγεται *ἁρμονικὴ ἐλάσσων κλίμαξ*, σχηματίζεται καὶ ἡ λεγομένη *μελωδικὴ ἐλάσσων κλίμαξ*.

§ 372. Διὰ τὰ σχηματίζωμεν τὴν μελωδικὴν ἐλάσσονα κλίμακα, κατὰ τὴν ἀνιούσαν διαδοχὴν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν 7ην βαθμίδα, ὁξύνομεν καὶ τὴν ἕκτην βαθμίδα τῆς κλίμακος, π. χ.

κατὰ δὲ τὴν κατιούσαν διαδοχὴν τῆς κλίμακος, βαρύνομεν κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον τὰς δύο βαθμίδας τὴν 6ην καὶ τὴν 7ην, τὰς ὁποίας κατὰ τὴν ἀνιούσαν κλίμακα ἔχομεν ὑψώσει, π. χ.

§ 373. Ἐκ τῶν δύο εἰδῶν τῆς ἐλάσσονος κλίμακος ἡ μὲν μία λέγεται *ἁρμονικὴ*, διότι χρῆσις αὐτῆς γίνεται κυρίως εἰς τὴν ἁρμονίαν, ἡ δὲ ἄλλη λέγεται *μελωδική*, διότι χρῆσις αὐτῆς γίνεται κυρίως εἰς τὸς μελωδίας.

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο μετὰ τῆς σχετικῆς ἐλάσσονος τοῦ λα.

Ἐρωτήσεις :

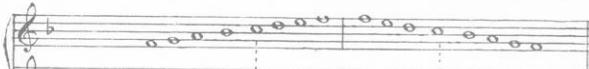
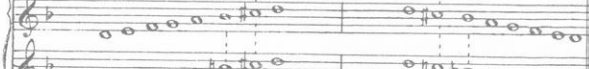
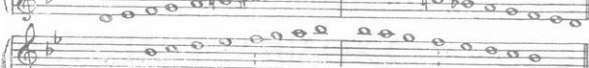
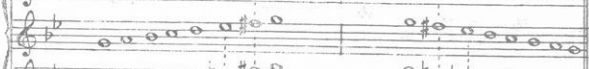
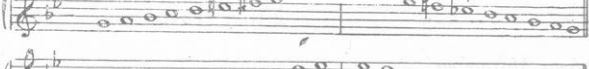
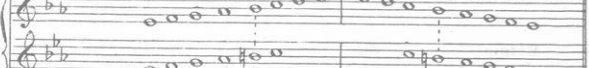
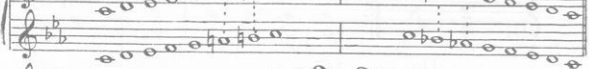
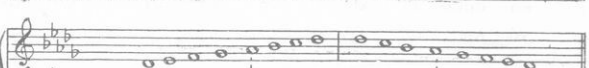
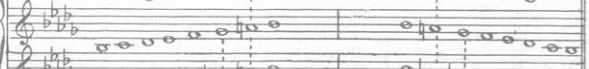
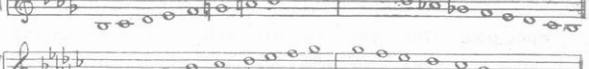
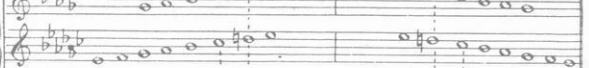
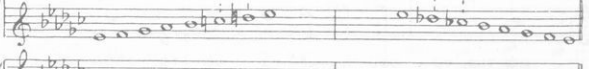
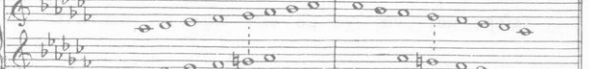
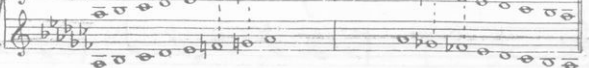
1. Τί λέγεται ἐλάσσων κλίμαξ. 2. Τί λέγονται σχετικαὶ κλίμακες. 3. Πῶς σχηματίζεται ἡ ἐλάσσων κλίμαξ καὶ πῶς προχωρεῖ αὐτή. 4. Πόσων εἰδῶν ἐλάσσονες κλίμακες ὑπάρχουν. 5. Τί διαφέρει ἡ μελωδικὴ ἐλάσσων κλίμαξ ἀπὸ τὴν ἁρμονικὴν. 6. Ἀπαγγείλατε καὶ τραγουδήσατε τὴν ἁρμονικὴν καὶ τὴν μελωδικὴν ἐλάσσονα κλίμακα τοῦ λα.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐσχηματίσαμεν τὴν σχετικὴν ἐλάσσονα κλίμακα τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο, δυνάμεθα νὰ σχηματίζωμεν καὶ τὰς λοιπὰς ἐλάσσονας κλίμακας τὰς σχετικὰς τῶν διαφόρων μειζόνων μὲ διέσεις καὶ μὲ ὑφέσεις.

Πίναξ τῶν ἐλασσόνων κλιμάκων με διέσεις

Σολ $\natural$ μειζων	
Μι $\sharp$ ἐλάσσ. ἁρμ.	
Μι $\sharp$ ἐλάσσ. μελ.	
Ρε $\sharp$ μειζων	
Σι $\sharp$ ἐλάσσ. ἁρμ.	
Σι $\sharp$ " μελ.	
Λα $\sharp$ μειζων	
Φα $\sharp$ ἐλάσσ. ἁρμ.	
Φα $\sharp$ " μελ.	
Μι $\sharp$ μειζων	
Ντο $\sharp$ ἐλάσσ. ἁρμ.	
Ντο $\sharp$ " μελ.	
Σι $\sharp$ μειζων	
Σολ $\sharp$ ἐλάσσ. ἁρμ.	
Σολ $\sharp$ " μελ.	
Φα $\sharp$ μειζων	
Ρε $\sharp$ ἐλάσσ. ἁρμ.	
Ρε $\sharp$ " μελ.	
Ντο $\sharp$ μειζων	
Λα $\sharp$ ἐλάσσ. ἁρμ.	
Λα $\sharp$ " μελ.	

Πίναξ τῶν ἐλασσόνων κλιμάκων μὲ ὑφέσεις

Φα μείζων	
Ρε ἐλάσσ. ἄρμ.	
Ρε ἐλάσσ. μελ.	
Σιβ μείζων	
Σολ ἐλάσσ. ἄρμ.	
Σολ " μελ.	
Μιb μείζων	
Ντο ἐλάσσ. ἄρμ.	
Ντο " μελ.	
Λαb μείζων	
Φα ἐλάσσ. ἄρμ.	
Φα " μελ.	
Ρεb μείζων	
Σιb ἐλάσσ. ἄρμ.	
Σιb " μελ.	
Σολb μείζων	
Μιb ἐλάσσ. ἄρμ.	
Μιb " μελ.	

ΣΧΟΛΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Στην Πατρίδα.

Λόγια Ματσούκα.

Μουσική Καλομοίρη

Μέτρια

mf

Πα τρι - δα δ - νει - ρο ά - κρι - βό - κρυ - φή - χα - ρά - τοῦ
στήν καρ - δια μου ζῆς έ - σύ παν - το - τει - να με -

κό - σμου: έ - σύ μο - νά - χα στέ - κε - σαι παν - το - τει - νά έμ -
γά - λη, σέ βλέ - πω μεσ' στα πέ - λα - γα και μεσ' στα δά - ση

πρός μου. Νυ - φοῦ - λα στέ - κεις πά - να - γνη μπρο - στα στα δῶ - μου
πά - λι, φω - τό - βο - λη και ὁρο - σε - ρή - λου - λού - δια νά μα -

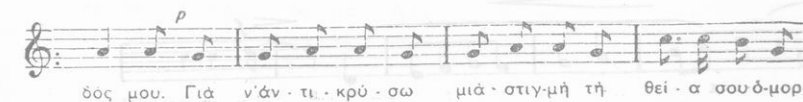
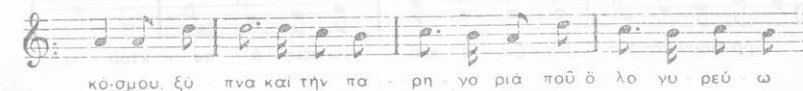
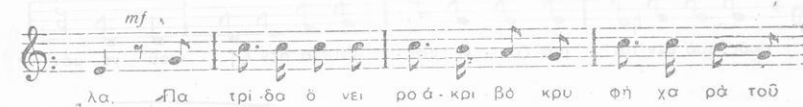
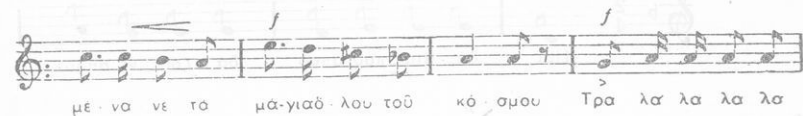
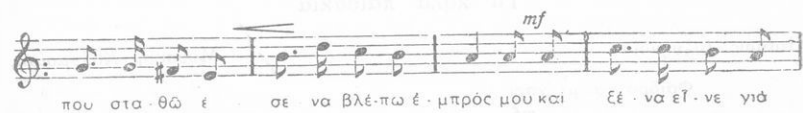

μά - τια, νυ - φοῦ - λα μέ - τά κά - τα - σπρα και τά ψη - λά πα -
ζεῦ - ης και νά χα - μο - γε - λᾶς έ - δω κ' έ - κεί νά μέ μα -

λά - τια.
νεύ - ης.

Τρα λα λα λα λα λα λα λα λα λα

f
φά· δα, και νά σέ δει· ξω κρά·ζον· τας. Έ· τεύ·τη είν'ή Έλ·
ff
λά· δα.

Τὰ καλὰ παιδάκια

Ποίησις Βιζυηνοῦ

Μουσική Καλομοίρη

Φαιδρά και μέ χάρι

mf
Παι δά· κια ποῦ σπου δά· ζου· νε σπου·

p
δαϊ· οι νά γε· νοῦ· νε νω· ρίς νω· ρίς πλα· γιά· ζου· νε νω·

mf *p*
ρίς νω· ρίς ξυ· πνοῦ· νε νω· ρίς νω· ρίς ξυ· πνοῦ· νε και·

ρούς ποῦ δέν ται· ριά· ζου· νε παι· χνί·δια δέν ζη· τοῦ· νε μόν'

γρά·φουν και δια· βά· ζου· νε και γνώ·σεις ά· πο· κτοῦ· νε

poco rit. *f*
ε· ε·

Ἡ Ἀνοιξίς

Ποίησις Ἀγγέλ. Βλάχου

Μουσική Καλομοίρα

Γοργά καὶ χαρωπά

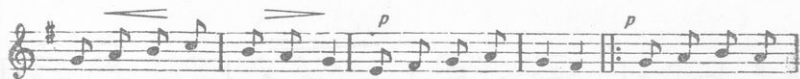
mf

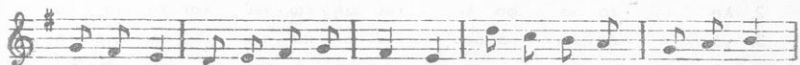
Ἦρ-θε παλ' ἡ ἄ-νοι-ξίς Ἦρ-θαν τὰ λου-λού-δια

πρά-σι-να ἡ γῆ φο-ρεῖ καὶ ἀν-θή-ζει τὸ κλα-ρί

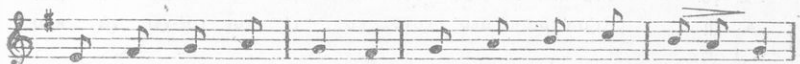
καὶ παν-τοῦ χα-ρᾶς χο-ροὶ καὶ χα-ρᾶς τρα-γού-δια 1. Ἐ-λυώ-σαν στίς
2. Ὅλ' ἡ φύ-ση

κο-ρυ-φές τῶν βου-νῶν τὰ χιό-νια ἄ-νοιξ' ἡ τριαν-ταφυλ-λιά
χα-ρω-πὴ χαί-ρε-ται καὶ ψάλ-λει ψάλ-λε-τε καὶ σεῖς παι-διά,

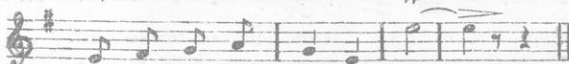
καὶ στήν πρῶ-τὴ τους φω-ληὰ ἤρ-θαν πάλι τὰ που-λιά
μέ-χα-ρού-με-νὴ καρ-διά ὁ χει-μῶ-νας τὰ κλα-διά

κ' ἤρ-θα-νε τ' ἄη-δόν-νια Ἦρ-θαν πάλι τὰ που-λιά
θὰ μα-ρά-νει πάλι ὁ χει-μῶ-νας τὰ κλα-διά

p

pp

κ' ἤρ-θα-νε τ' ἄη-δόν-νια. Α!
θὰ μα-ρά-νει πάλι. Α!

Ὁ κόκορας

Ποίησης Ζ. Παπαντωνίου

Μουσική Καλομοίρη

Λίγο γοργά

1. Ἔ- νας κό - κο - ρας ό - λά-σπρος μέ ψη - λó - λει -
2. Ἀ - μα βρῆ κα - νέ - να σπό-ρο μέ - σα στήν αὐ -
3. Τῇ στιγ - μῇ ποῦ σου-λα - τσά-ρει μέ τό βῆ - μα ἄρ -
4. Ξά-φνω βλέ-πει ἔ - να γε - ρά - κι "Αχ! τὴν ὦ - ρα αὐ -

1. ρί κα - μα - ρώ νει και φου-σκώ - νει καί λι - λιὰ - φο -
2. λή τό κε - φα - λι του ση - κώ - νει καί τό δια - λα -
3. γό Δέν ξα - νάϊ-δαν λέν οἱ κό - τες τέ - τοιο-Στρα-τη -
4. τῇ τό βα - ρύ περ πὰ τη - μά του ἔ - χει μπερ-δευ -

1. ρεῖ. Καί θαρ-ρεῖ πῶς τό κο - τέ - ται μό - λης τόν χω -
2. λεῖ. Νά τό μά-θου νε σε Δύ - ση καί σ'Α - να - το -
3. γό. Μά κι'ό ἱ - διος συλ - λο - γιέ - ται Μω-ρέ τ'εῖ - μαι
4. τῇ. Κι'ά-στρα-πή μεσ' στό κο - τέ - ται τρέ-χει νά κρυ -

1. ρεῖ Καί θαρ-ρεῖ πῶς τό κο - τέ-ται μό - λης τόν χω - ρεῖ.
2. λή Νά τό μά-θου νε σέ Δύ-ση καί σ'Α-να-το - λή.
3. γώ μά κιό ἱ - διος συλ - λο - γιέ-ται Μω-ρέ τ'εῖ-μαι γώ.
4. φτῇ Κι'ά-στρα-πή μεσ' στώ κο - τέ - ται τρέ-χει νά κρυ - φτῇ.

Ὁ Διπλοσκοπὸς

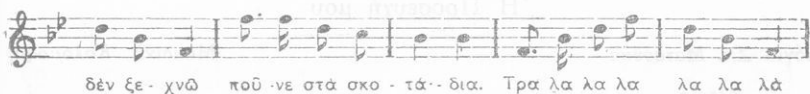
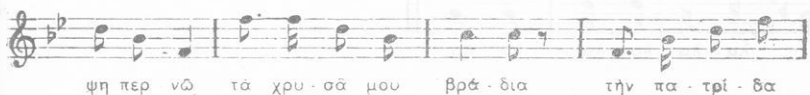
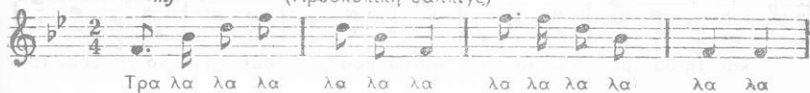
Λόγια Ματσούκα

Μουσική Καλομοίρη

Χρόνος έμβατηρίου

mf

(Προσκοπική σάλπιγξ)

τά πό τά μι να δια βώ να πε τά ξω πέ ρα
 και τη θύ ρα την πα λης ποῦ νε σφα λι σμέ νη να τὴν δοῦν τά
 μά τια μου διά πλα τα ά νοιγ μέ νη! Τρα λα λα λα λα λα λα
 λα λα λα λα λα λα

Ἡ Προσευχή μου

Λόγια Σπ. Μαιτσούκα

Μουσική Καλομοίρη

Μέτρια

mf
 Ἀπ' τό φέ σι τοῦ Τσο λιὰ τρεῖς κλω στές έ πη ρα
 Καί τίς πέ ρα σα χορ δές στη σπα σμέ νη λύ ρα
f
 Καί στοὺς κάμ πους στά βου να σ' ό λη τὴν Ἐλ λά δα
 ψάλ λω τῆς πα τρι δας μου δό ξα κι' ώ μορ φά
 δα

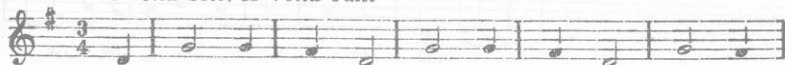
Ἡ Λεβεντιά

Δημοτικὸ

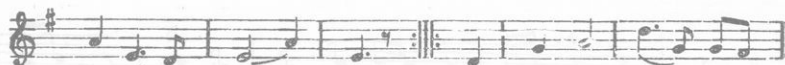
Μουσικὴ Καλομοίρη

Ὅχι πολὺ ἀργά.

I Volta Solo, II Volta Tutti

1. Παι - διάμ' σάν θέλ - τε Λε - βεν - τιά καὶ κλέφ - τες
2. Ἐ - μέ - να νά ρω - τή - σε - τε. πῶς τὰ περ -
3. Σα - ρά - ντα χρό - νια ν' ἔ - κα - μα στοὺς κλέ - φτες
4. Ζε - στό ψω - μὶ δέν ἔ - φα - γα γλυ - κό κρα -
5. Τὸν ὕ - πνο δέν ἔ - χόρ - τα - σα τοῦ ὕ - πνου
6. Σὲ στρώ - μα δέν ἔ - πλά - για - σα μὴ - δέ σέ
7. Τὸ χέ - ρι μου προσ - κέ - φα - λο καὶ τὸ σπά -

1. νά γε - νῆ - τε Ἐ - μέ - να νά | μω -
2. νοῦν οἱ κλέφ - τες Σα - ράν - τα χρό »
3. κα - πε - τὰ - νιος Ζε - στό ψω - μὶ »
4. σὶ δέν ἦ - πια Τὸν ὕ - πνο δέ »
5. τῇ γλυ - κά - δα Σὲ στρώ - μα δέ »
6. μα - ξι λά - ρι Τὸ χέ - ρι μου »
7. θί μου στρώ - μα καὶ τὸ του - φέ - »

1. ρέσ παι - διά| ἔ - μέ - να νά - ρω - τή - σε - τε.
2. » » » σα - ράν - τα χρό - νια ν' ἔ - κα - μα.
3. » » » ζε - στό ψω - μὶ δέν ἔ - φα - γα.
4. » » » τὸν ὕ - πνο δέν ἔ - χόρ - τα - σα.
5. » » » σὲ στρώ - μα δέν ἔ - πλά - για - σα.
6. » » » τὸ χέ - ρι μου προσ - κέ - φα - λο.
7. » » » καὶ τὸ του - φέ - κι' μ' ἀγ - κα - λιά.

Ὁ Γέρω Δῆμος

Μουσική Καρέζη

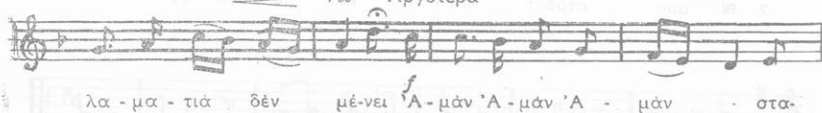
Πολύ άργά

Γρηγορότερα

rit 'Αργότερα

Γρηγορότερα

Έγνα μόλα

Λόγια Σταματέλου

Μουσική Καλομοίρη

Γοργά.

f

Έ - για μό - λα ξ - για λέ - σα φύ - ση - ξε βο -

ρηά σπρω - ξε κυ - μα τό κα - ρά - βι βόη - θα Πα - να -

mf *f*

γιά. Στο θο - λό νη - σι νά πα - με Έ - για μό - λα γιά.

p *f*

στο θο - λό νη - σι νά πα - με ξ - για μό - λα

f

γιά. Για νά πά - ρου - με του Δρά - κου τά χρυ - σά κλει -

f

διά. Για νά πά - ρου - με του Δρά - κου τά χρυ - σά κλει -

f *mp*

διά. Έ - για μό - λα γιά ξ - για μό - λα γιά

p *f*

Έ - για ξ - για ξ - για. - - -

f

Νά κα - θή - σω - με τη σκλά - βα πά - λι στο θρο.

1.
νί νά τήν προ-οκυ - νή - ση ό κό - σμος Ρή - γησ - σα τρα - νή

2.
νά τήν προ - οκυ - νή - ση ό κό - σμος Ρή - γησ - σα τρα - νή

mf marcato
"Ε - για μό - λα για "Ε - για μό - λα για

f
"Ε - για μό - λα "Ε - για μό - λα ξ - για μό - λα για.

Τῆς Ἀρτας τὸ Γιοφῦρι

Λημμοϊκό

mf

1. Σα-ράν-τα μα -- στο-ρό -- που - λα'κ'έ - ξήν-τα δυό μα-
2. Γιό-φῦ-ριν ξ -- στε-ριώ -- να - νε σῆς "Αρ-τας τὸ πο-
* 3. Ὁ - λη-με ρίς ἐ - χτί - ζα - νε τὸ βρά-δυ γκρε-μι-
4. Μοι-ρο-λο γοῦν οἱ μά - στο - ροι καὶ κλαῖν οἱ μα - θη-

1. στό - ροι γιο - φῦ - ριν' ἐ - γιο - φῦ ριν'
2. τά - μι ό - λη - με - ρίς ό λη - με-
3. ζό - ταν μοι - ρο - λο - γοῦν μοι ρο - λο-
4. τά - δεσ ἀλ - λοί - μο - νο ἀλ - λοι - μο-

1. ἐ - στε ριώ - να - νε
2. ρίς ἐ χτί - ζα - νε
3. γοῦν οἱ μά - στο - ροι
4. γο στοὺς κό - πους μας.

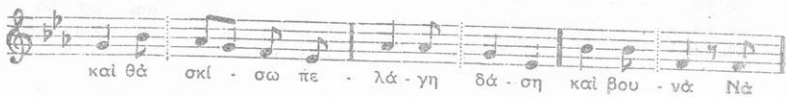
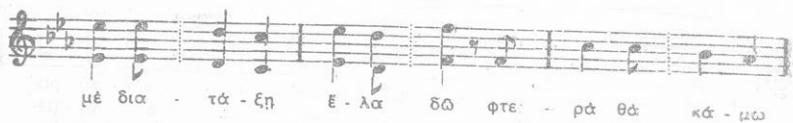
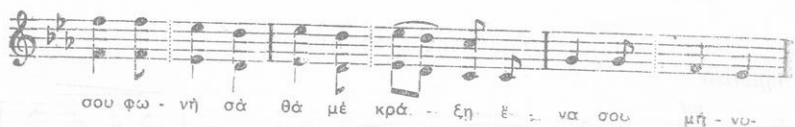
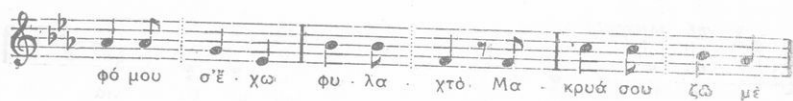
* Ὁ τρίτος στίχος τραγουδιέται *pp*.

Ὁρκος ξενητεμένου

Λόγια Μαλακία

Μουσική Καλομοίρα

Andantino

Τὸ Καλοκαίρι

Ποίησις Κ. Παλαμᾶ

Μουσική Μ. Καλομοίρη

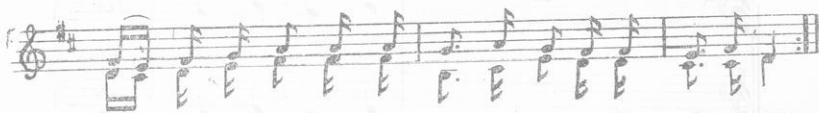
Γοργά.

1. Ὁ κό - σμος λάμ - πει σάν - ἔν ἁ - στέ - ρι - βου
2. Φω - νοῦ - λες γέ - λοια φέρ - νει τ' ἄ - έ - ρι - μέσ'
3. Τὴν ὦ - ρα τοῦ - τη σκορ - πᾶ ἔ - να χέ - ρι χά -
4. Ἡ φύ - σις πέ - ρα ὦ νέοι καὶ γέ - ροι σάν'

1. νὰ καὶ κάμ - ποι ἔ - δέν - τρα νε - ρὰ γιορ - τά - ζουν πά - λι
2. ἀπ' τ' ἄμ - πέ - λια τὰ καρ - πε - ρὰ παι - δι' ἄγ - γε - λού - δια
3. δια και πλού - τη κ' ἡ γῆ χα - ρὰ σὰ μιὰ πορ - φύ - ρα
4. μιὰ μη - τέ - ρα μᾶς καρ - τε - ρᾶ ἡ πλά - σις ὁ - λη

1. κα - θῶς προ - βάλ - λει τό κα - λο - καί - ρι Θε - οῦ χα - ρα
2. ψελ - νουν τρα - γού - δια στὸ κα - λο - καί - ρι Θε - οῦ χα - ρὰ
3. ζω - ῆς πλημ - μύ - ρα τό κα - λο - καί - ρι Θε - οῦ χα - ρὰ
4. σάν - πε - ρι - βό - λι τὸ κα - λο - καί - ρι Θε - οῦ χα - ρὰ.

ΣΗΜ.— Οἱ χρωματισμοὶ δύνανται νὰ μεταβάλῳνται ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν στίχων.

Ὁ Θάνατος τοῦ Κλέφτη

Δημοτικὸ τραγοῦδι

Μᾶλλον ἀργὰ

Μουσικὴ **Καλομοίρη**

Μία φωνή

Χορωδία
Δίφωνος

Κλαῖ-νε τὰ δεν-τρα, κλαῖ - νε. κλαῖν' καὶ τὰ κλα-
 ριά κλαῖ-νε καὶ τὰ λη -
 κλαῖ-νε. κλαῖ-νε, κλαῖν' κλαῖν'
 με . ρια πού-λη-μέ-ρια - λα
 κλαῖ-νε, κλαῖ - νε. κλαῖν'
 κλαῖ - νε τὰ μο - νο - πιά - τια πού περ-πά-τα-.

γα
κλαῖ νε, κλαῖ - νε κλαῖ - νε κλαῖν' *pp*

κλαῖ - νε καὶ ἡ βρυ - σοῦ - λες πῶ-πι-να νε-

f
pp
mp κλαῖ - νε, κλαῖ - νε, κλαῖ - νε, κλαῖν'

p
κλαῖ - νε καὶ τὰ με-τό-χια πῶ-περ-να ψω-μί
κλαῖ - νε κλαῖ νε

κλαῖ - νε τὰ μο - να - στήρια πῶ - περ - να κρασί φαρ -

κλαῖ - νε κλαῖ - νε

μά - κι τὸ μο - λύ - βι κ' ἡ λα - βω - μά -

τιὰ τὰ μά - τια μου σβυ

φαρμά - κι φαρ - μά - κι

σμέ - να κί - ὄ - λο τὸ κορ - μι

pp σβυ - σμέ - να, σβυ -

στήν έ - ρη - μιά μο
 σμέ - να δι - χως συν - τρο
 νά - χος δι - χως συν - τρο - φιά
 φιά μο νά - χος, μο
 θε - ριά θέ νά με
 νά - χος μ'α - γρια, μ'α - γρια που -
 φά - νε κ'α - γρια που - λιά
 λιά μ'α - γρια, μ'α - γρια που - λιά

Τὸ Τραγοῦδι τοῦ Ξενητεμένου.

Ποίησις *Κατράπανη*

Μουσικὴ *Καλομοίρη*

*Οχι πολὺ ἀργά

1. μᾶ - ται ἄχ' ἡ ψυ - χή μου παν - το - τει -
 2. νειᾶ - τα θὰ πο - λε - μῇ, - σω γιὰ σᾶς τους
 3. γιὰ - λια Σάν τῆς Πα - τρι - δας τὰ ὄρο - σε -

1. νὰ Για σέ Πα - τρι - δα καὶ σέ - να Μαν - να 'Ε -
 2. δυό Νὰ σᾶς δο - ξά - σω στα ξε - να με - ρη παν
 3. ρα Σάν σε κα - νε - νας ὅεν ἔ - χει χα - ρη 'Ελ -

1. σᾶς τὰ δύ - ο θὰ προσ - κυ - νῶ
 2. τοῦ καὶ παν - τα νὰ σᾶς τι - μῶ,
 3. λα δαῖ - θά - να - τη καὶ γλυ - κεία.

Ὁ Χορὸς τῆς Χελώνας

Βραβευθὲν εἰς τὸν Α' Διαγωνισμόν Σχολικῶν Τραγουδιῶν
 τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας

Ποίησις **Πολέμη**

Μουσικὴ **Καλομοίρη**

Γοργά

Μιὰ φο - ρὰ κι' ἔ - ναν και - ρὸ ἔ - στης

ὁ - λα γὸς χο - ρὸ

Τριαραράμ τρα ρα ρα ράμ τρα ρα ραμ

mf
 Ξ-στης'
 παμ, τραρα ραμ τρα ρα ρα ραμ τραρα ραμ παμ.
 ό λα-γός χο-ρό. Ξ-στης' ό λα-γός χο-
f *mp*
 ρό, Ξ-στης' ό λα-γός χο-ρό Ξ-στης'
pp
 τραραράμ, τοαρα ρά ραμ τραρα ραμ παμ, τοαραράμ
mf
 ό λα-γός χο-ρό Καί τ'αϊ-δό-νι τρα-γου-
mf
 τρα ρα ρα ραμ, τραρα ραμ παμ
 δοῦ-σε μέ φω-νή μελω-δι-κή κι'ό-λα-
 γός χο-ρο-πη· δοῦ-σε κι'όλοιέ-θαύ-μα-ζαν έ·

κεί και τ'αη-δό νι τρα-γου-δοῦ-σε με φω-
 νή μελω-δι-κή κιό-λα-γος χο-ρο-πη-
 δοῦ-σε κιό-λοιέ-θαύ μα-λαν έ-κει
 λίγο πειό άργά και πολύ βαρεια,
 Μια χελώ - να τόν θω-ρεϊ τόν Ληλεύ - ει και θαρ-
 ρει πως χο-ρό κιέ-κει-νη ξέ-ρει
 και φω-νά λει στο λα-γό πια-σεμ'απ' το

χέ - ρι τώ - ρα νὰ σ' ἀκολουθῶ κι' ἐ - γώ
 Ὁ Λα - γός καιρό ὁ ἐν χά - νει, ἀπ' τὸ
 χέ - ρι τῆς τὴν πιά - νει καὶ χο - ρεύ - ον - τας πη -
 γαί - νει καὶ τὴ γερ - νει καὶ γε - λᾶ Μὰ ἡ χε -
 λῶ - να φορτω - με - νη, πέφ - τει καὶ κα - τρα - κυ -
 λᾶ. Μιὰ φο - ρὰ κι' ἐ - ναν και - ρὸ ἔ - στησ',

Γοργά

ο λαγός χο - ρό

mf
Τρα ρα ραμ τρα ρα ρα ραμ, τρα ρα ραμ.

f
ε - στης

πάμ Τριαραράμ, τρα ρα ρα ραμ, τρα ρα ραμ παμ.

ρό ε - στης ό λα - γός χο ρό ε - στης

f
τρα ρα ραμ, τρα ρα ρα ραμ τρα ρα ραμ παμ, τρα ρα ραμ

p
ό λα - γός χο - ρό, ριά φο - ρά κι'ε - ναν και

p
τρα ρα ρα ραμ τρα ρα ραμ παμ

ρό ε - στης ό λα - γός χο - ρό

Ὁ Ἑθνικὸς Ὕμνος

Ποίησις Σολωμοῦ

Μουσικὴ Μαντζάρου

Μεγαλοπρεπές

f Σέ γνω - ρί - ζωά - πό τήν κό - ψι τοῦ σπα - θιοῦ τήν τρο - με -
f Ἐ - κεί μέ - σα ἔ - κα - τοι κοῦ - σες πι - κρα - μέ - νη ἐν - τρο - πα -

mf

ρῆ Σέ γνω ρί - ζωά - πό τήν ὁ - ψι ποῦ μέ
 λῃ Κ' ἔ - να στό - μα ἔ - καρ - τε ροῦ - σες ἔ - λα

p

βιά με - τράει τῇ γῇ Ἀπ' τὰ κόκ - κα - λα βγαλ -
 πά - λί νά σοῦ πῇ Ἀρ - γει νᾶλ - θῇ ἐ - κεί - ν' ἡ -

p

μέ - νη τῶν Ἑλ λή - νων τά - λε - ρά Καί σ' ἄν
 μέ - ρα ποῦ ἦ - ταν ὁ - λα σιω - πῇ λά Για - τί

roco a poco a poco crescendo

πρῶ - τ' ἄν - δρει - ὦ με - νη χαῖ - ρε ὦ χαῖ - ρέ - λευ - θε -
 τὰ - σκια - ζε ἡ φο - βέ - ρα καί τὰ πλά - κω - ν' ἡ σκλα -

f

ριᾶ Καί σ' ἄν πρῶ - τα ἄν - δρειω - με - νη χαῖ - ρε ὦ
 βιά Για - τί τὰ - σκια - ζε ἡ φο - βέ - ρα καί τὰ

ff

χαῖ - ρε ἔλευ - θε - ριά Καί σ' ἄν πρῶ - τα ἄν - δρει -
 πλά - κω - νε ἡ σκλα - βιά Για - τί τὰ - σκια - ζε ἡ φο -

μέ - νη χαῖ - ρε ὦ χαῖ - ρε - ἔλευ - θε - ριά.
 βέ - ρα καί - τὰ πλά - κω - νε ἡ σκλα - βιά.

Ἡλιος καὶ Ἀέρας

Ποίησης Δροσίνη

Μουσική Καλομοίρη

Μετρία κίνησης

p

Ὁ ἄ-ε-ρας θυ-μω-σε, μέ τὸν ἥ-λιο μά-λω-σε ὁ ἄ ε-ρας

Ὁ ἄ-ε-ρας θυ-μω-σε, μέ τὸν ἥ-λιο μά-λω-σε ὁ ἄ ε-ρας ἔ-λε-γε

f

ἔ-λε-γε εἶ-μαι δύ-να-τώ-τε-ρος καὶ ὁ ἥ-λιος ἔ-λε-γε σέ περνώ-στη

εἶ-μαι δύ-να-τώ-τε-ρος καὶ ὁ ἥ-λιος ἔ-λε-γε, σέ περνώ-στη δύ-να-μι

p

δύ-να-μι, σέ περνώ-στη δύ-να-μι, στή δύ-να-μι, στή δύ-να-μι Ἐ-νας γέ-ρος

σέ περνώ-στη δύ-να-μι, στή δύ-να-μι, στή δύ-να-μι Ἐ-νας γε-ρος ἄνθρω-πος

ἄνθρω-πος, μέ τή μαύρη κά-πα του, στο χω-ρά-φι πῆ-γαι-νε, ὁ ἄ-ε-ρας

μέ τή μαύρη κά-πα του, στο χω-ρά-φι πῆ-γαι-νε, ὁ ἄ ε-ρας λά-λη-σέ

mf *cresc.*

λάλης ὁποῖος ἔχει δύ-να-μι πέρνει ἀπὸ τὸ γέ-ρον-τα τὴ χοντρή τὴ

mf *cresc.*

ὁποῖος ἔχει δύ-να-μι πέρνει ἀπὸ τὸ γέ-ρον-τα τὴ χοντρή τὴ κάπα του τὴν

mp

κά-πα του τὴν κάπα του φύ-ση-σε, ξε-φύ-ση-σε, ἔ-ο-κα-σε στὸ φύ-ση μα, στὸ

mp

κά-πα του τὴν κάπα του φύ-ση-σε, ξε-φύ-ση-σε, ἔ-ο-κα-σε στὸ φύ-ση

dim.

φύ-ση, φύ-ση, φύ-ση μα, στὸ φύ-ση, φύ-ση, φύ-ση μα Ἄ-δι-κος ὁ κό-πος του

dim.

μα, στὸ φύ-ση, φύ-ση, φύ-ση μα, στὸ φύ-ση, φύ-ση μα. Ἄ-δι-κος ὁ κό-πος

sf

κρύ-ω-σε ὁ γέ-ρον-τας καὶ δι-πλο-τυλί-χθη-κε στὴ χοντρή τὴν κάπα του

sf

του, κρύ-ω-σε ὁ γέ-ρον-τας καὶ δι-πλο-τυλί-χθη στὴ χοντρή τὴν κάπα του

mf

Καὶ ὁ ἥ-λιος λά-λη-σε ὁποῖος ἔχει δύ-να-μι πέρνει ἀπὸ τὸ

mf

Καὶ ὁ ἥ-λιος λά-λη-σε, ὁποῖος ἔχει δύ-να-μι πέρνει ἀπὸ τὸ γέ-ρον-τα-

cresc

γέροντα τή χοντρή τή κάπα του. ἔ-φε-ξεν ὁ-λό-λαμπρος, καλ-ω-σύ-νη

cresc

τή χοντρή τή κάπα του. ἔ-φε-ξεν ὁ-λό-λαμπρος, καλ-ω-σύ-νη σκόρπισε,

f

σκόρπισε, ἔβ-γα-λεν ὁ γέροντας τήν κάπα του Πάλι ξα-να-λάλη-σε:

f

ἔβ-γα-λεν ὁ γέ-ροντας γέ-ροντας τήν κάπα του.

"Α-κουσε καί μά-θε το, σέ περνώ στη δύ-να-μι, σέ περνώ στη δύ-να-μι

piu f

για-τί πᾶς μέ τὸ κα-κό, για-τί πᾶς μέ τὸ κα-κό

κί-ε-γώ παω μέ τὸ κα-λὸ μέ τὸ κα-λὸ

Νανούρισμα

Ποίησης Βαλαωρίτη

Μουσική Καλομοίρη

Μετρία κίνησης

pp φύ - σα, φύ -

mp φύ - σα άγε - ρά - κι όρο - σε - ρά

pp σα φύ - σα φύ - σα

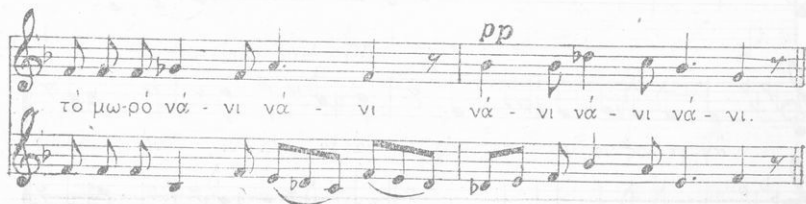
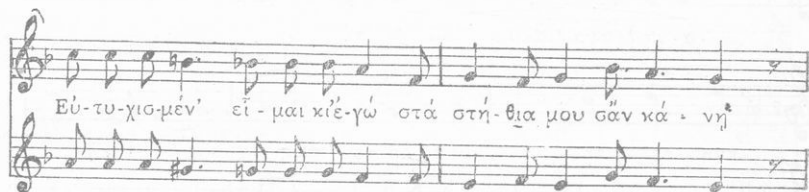
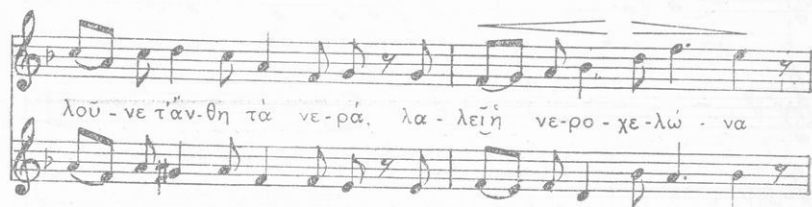
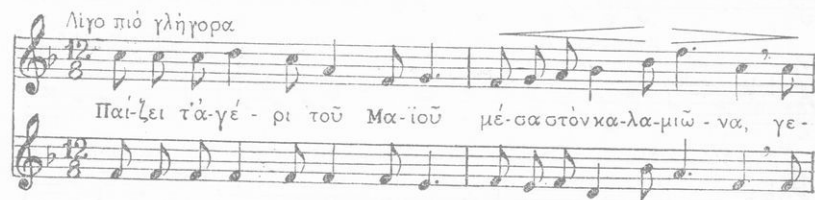
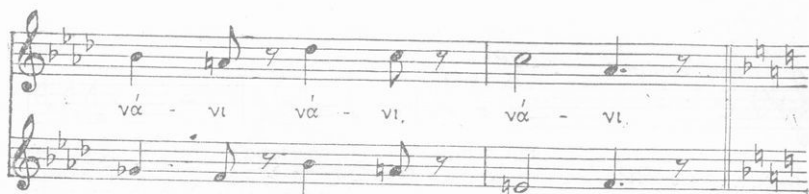
μέσ' τών δεντρών τά φύλ - λά πάρ' απ' τά ρό - δα

pp πά - ρε, πά - ρε *pp* πά - ρε

τόν άν - θό απ' τή μηλιά τά μῆ - λα

καί φέρ' τα στό παι - δά - κι μου, εἶ - ναι μι - κρό καί

κά - νει ἥ - συ - χο νά - νι νά - νι

Tempo I *pp*

pp Καὶ σείς με - τὰ χρυ - σά φτερά, ὁ - νεί - ρα -

Καὶ σείς με τὰ χρυ - σά φτε - ρά ὁ - νεί - ρα - τὰ μου ἔ -

τά μου ἔλ - τε στοῦ ἔρ - μο τοῦ κα - λύ - βι μας.

λᾶ - τε στοῦ ἔρ - μο τοῦ κα - λύ - βι μας.

ἁ - γά - λιά γά - λια ἔμ - βα - τε σι - γὰ μὴν τὸ ξυ -

ἁ - γά - λια ἁ - γά - λια ἔμ - βα - τε

πνὴ - σε - τε κυτ - τά - ζε - τε πῶς κά - νει

Λίγο λίγο αργότερα

ἄγ - γε - λος νά - νι νά - νι νά - νι νά - νι νά - νι

Ὁ Θάνατος τοῦ ἀρνιοῦ

Ποίησης Δροσίνη

Μουσική Καλομοίρη

Moderato

mp

ἦ - με ρο, ἦ - με - ρο ντυ

μέ - νο στο κά-τας-προ του το μαλλί.

πάν-τα περ νοῦ σε το καυ-με νο ζω-ή χα-

ρουμε-νη τρελλή Μα μια νυχ-τια ἀρ-

ρω - στη-μέ - νο ξα - πλώ-θη-κε στη κρύ - α

γῆ καί υἱ' -- να. "Με," μι-σο-σβυ-

σμέ - νο ξε-ψύ-χῃ-σε πρὶν τὴν αὐ-

γῆ. "Ε - χεῖ τρι-γύ-ρω πρα - σι -

νά - δα, νεκροῦ στο-λί-δι τα-πει-νό

Μιά μο-να-χὴ θαμπὴ λαμ-πά - δα, τὸν ἄ-ση-

μένιο αὐγε-ρι-νό Κι ἄ - πά-νω ἅπ' το προσ-

κε - φα - λό - του - σε μι - ᾶς ἑ - λη - ᾶς χλω - ρό - κλα - δι' θαρ -

ρεῖς τον ἑ - πι - τά - φι - ό του, ἑ - να που -

λά - κι, ἑ - να που - λά - κι κε - λαῖ' δεῖ.

Μιά Πέρδικα

Δημῶδες Πελοποννήσου
(Ἐκ τῆς συλλογῆς Κ. Παπαδημητρίου)
Μετρία κίνησις

Ἑναρμόνις Φ. Οἰκονομίδη

χη - θη -
τ' ἄ - κου -

1. Μι' ᾶ — πέρ - δι - κα καυ - χή - θη -
2. Κι' ὅ — κυ - νη - γός πού τ' ἄ - κου -

1. κε — σ' ἄ - να - το — λή — καί δύ - ση. Ἄ -
2. σε — πο - λύ τοῦ — κα — κο - φά - νη. Ἄ -

Ἡ Σημαία

• Εμβατήριον

1 Χαί - ρε τοῦ Ἐ - θνους σύμ - βε λον ἄ - γιο ἰ - δέ - α
2 Καί το γα λα - ζία Σου πα νι πᾶ - να - τρι - χί - λες

1 χαί - ρε κιο - που πνο - η τοῦ Ἐλ - λη - νος, χα -
2 φερ - νει ἄς ἄ - πλω - θῇ σ' ἄ - κρο - γία - λιά, στή

κιο - που πνο - η
ἄς ἄ - πλω - θῇ

1 ρὰς τρα - γού - δι φε - ρε τό στι - βα - ρα κον - τὰ - ρι Σου, πού
2 γῆ την πι κρα μέ - νη τοῦ Ἐ - θνους ἄ - γιο σύμ - βε - λο με -

1 Τό στι - βα - ρα κον - τὰ - ρι
2 Τροῦ Ἐ - θνους ἄ - γιο σύμ - βε -

1 λαμ - πει ὁ Σταυρός μας ἄς στι - λω - θῇ πέ - ρα ἔ -
2 γὰλ ἰ - δε - α χαί - ρε στοὺς σκλη - βω - με - νους πού πο -

1 Σου που λαμ - πει ὁ Σταυρός μας ἄς στι - λω - θῇ πέ - ρα ἔ -
2 λο, με - γὰλ ἰ - δε αὐ - τοῦ ρε στοὺς σκλη - βω - με - νους πού πο -

1 κεί, ἔ - κεί, ε - κεί πού λῆ, πού λῆ καθ' ἄ - δελ - φός μας.
2 νοῦν, πο - νοῦν, πο - νοῦν γλυ - κειά, γλυ - κειά ἐλ - πί - δα μέ - ρε

1 κεί, ἔ - κεί,
2 νοῦν, πο - νοῦν,

Ἡ Παρθένος σήμερον

Βυζαντινὴ Μελωδία

Ἑναρμόνις *Καλομοίρη*

Συνοδεία

Σχεδὸν ἀργά.

p

Ἡ Παρ-θέ - νος σή - με - ρον τὸν ὑ - περ -

p

οὐ σι - ον τι . κτει καὶ ἡ γῆ το Σπή - λαι -

ον τῷ ἀ - προ - σι - τῷ προ - σά - γει

mf

Ἄγ - γε - λοι με - τὰ ποι - μέ νων δο -

mf

ΣΗΜ.— Τὸ μέρος τῆς συνοδείας ἀντιπροσωπεύει καὶ μικτὴν τετράφωνον Χορωδίαν.]

pp

Ξο-λυ - γοῦ - σι Μά - γοι δὲ με -

pp

τά α - στέρος ὁ - δοι-πο - ροῦ - σι δι ἡ -

υἱὸς γὰρ ἐ-γεν-νή-θη παῖ δι-ον νέ-ον ὁ

dim

πρὸ αἰ - ῶ - νων θε - ὅς

Τῇ Ὑπερμάχῳ

Βυζαντινὴ Μελωδία

Ἐναρμόνισις **Καλομοίρη**

Με μετρία κίνησιν (μεγαλοπρεπῶς).

Τῇ ὑ-περ - μά - χῳ στρα-τη - γῶ τα νι - κη -

Συνοδεία.

τή - ρι - α ὡς λυ-τω-θεῖ - σα τῶν δει-

νῶν εὐ-χα-ρι-στή - ρι ἀ-να-γρα-ψοι - ῆ

ΣΗΜ.— Τὸ μέρος τῆς συνοδείας ἀντιπροσωπεύει καὶ μικτὴν τετράφωνον Χορωδίαν.

pp

πό - λης Σου Θε - ο - τό - κε ἄλ - λ' ὡς ἔ - χου - σα - τό

f

Κοῦ - τος ἁ - προσ - μά - χη - τον ἑκ - παν - τοί - ων με κιν -

ff

θύ - νων ἑ - λευ - θέ - ρω - σον ἵ - να κρά - ζω Σοι

ff

χαί - ρε νύμ - φη ἁ - νύμ - φευ - τε.

Τὸ Σπῆτι καὶ τὸ Καλύβι

Ποίησις **Μαλακάση**

Μουσικὴ **Καλομοίρη**

Βραβευθὲν εἰς τὸν Α' Διαγωνισμὸν Σχολικῶν Τραγουδιῶν
τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας

*Andantino
dolce*

Τί χα - ρά πούναι τὸ σπῆ - τι μεσ' ἐ-
 τί χα - ρά
 κα - θα-ρό - χω - ριό με τό φῶς τ' ἀπο - σπε -
 τό χω - ριό
 ρί - τη τό κα - λύ - βι στό βου - νό μέ νε -
 ρά, λου-λού-δια, δέν - τρα-μέ χλω - ρή κά - θε πλα -
 - γιά με τοὺς κάμ-πους ποὺ ἔβου - κέν - τρα' μπρός στ' ἀ-

λέ - τριά - στρο - βο - λᾶ, τί χα - ρά σὲ παλ - λη - κά - ρι - πού γυ -
 ρί - ζει ἀπὸ στρα - τὸ, τὴν ἀ - ξί - να τρυ νὰ πᾶ - ρη μὲ τὸ
 χέ - ρι το γε - ρό - με καρ - δια πῶ θαρ - ρε - μέ - νη στὸν ἀ -
 γῶ - να τῆς ζω - ῆς, ἔ - ται ὁ νῖός ἀν - τράς θᾶ
 γί νη καὶ κα - λὸς καὶ δου - λευ - τῆς.

Ἀρκαδιανὴ

Δημῶδες Πελοποννήσου
(Ἐκ τῆς Συλλογῆς Κ. Παπαδημητρίου)

Ἐναρμόνισις **Φ. Οἰκονομίδης**

Μετρίως γοργόν

ῥ **Ἐνας** *mf*

1 Ποιός εἶ - δε ψά — γειάσ' Ἀρ - κα - δια -
2 Ποιός εἶ - δε τῇ — γειάσ' Ἀρ - κα - δια -
3 Δώ - δε - κα χρό — γειάσ' Ἀρ - κα - δια -

ῥ

1 νή, ποιός εἶ - δε ψά — να - ρι στή στε -
2 νή, ποιός εἶ - δε τῇ — τὴν Ἀρ - κα - δια -
3 νή, δώ - δε - κα χρό — χρό - νους ἔ - κα -

mf **Χορωδία** *f* *mf*

1 ριά, ποιός εἶ - δε ψά γειάσ' Ἀρ - κα δια - νή, ποιός
2 νή, ποιός εἶ - δε τῇ γειάσ' Ἀρ - κα δια - νή, ποιός
3 νε, δώ - δε - κα χρό γειάσ' Ἀρ - κα - δια - νή, δώ -

mf **Χορωδία** *f* *mf*

1 εἶ - δε ψά — να - ρι στή στε - ριά Ἀρ -
2 εἶ - δε τῇ — τὴν Ἀρ - κα - δια - νή, Ἀρ -
3 δε - κα χρό — χρό - νους ἔ - κα - νε Ἀρ -

ῥ **Ἐνας**

1. κα - δια - νή καὺ - μέ — νη καί θά - λας -
 2. κα - δια - νή καὺ - μέ — νη στά κλέ - φτι -
 3. κα - δια - νή καὺ - μέ — νη στά κλέ - φτι -

"Ενας

1 'Αρ - κα - δια - νή καὺ - μέ - νη καί θά - λας -
 2 'Αρ - κα - δια - νή καὺ - μέ - νη στά κλέ - φτι -
 3 'Αρ - κα - δια - νή καὺ - μέ - νη στά κλέ - φτι -

(Χορωδία) 1-3. δια - νή

1 σα σπαρ - μέ — νη, 'Αρ - κα - δια - νή καὺ -
 2 κα ντυ - μέ — νη, 'Αρ - κα - δια - νή καὺ -
 3 κα ντυ - μέ — νη, 'Αρ - κα - δια - νή καὺ -

1 σα σπαρ - μέ - - νη,
 2 κα ντυ - μέ - - νη,
 3 κα ντυ - μέ - - νη,

1. λας - σα
 2-3. φτι - κα

1 μέ — νη καί θά - λας - σα σπαρ - μέ - - νη.
 2 μέ — νη στά κλέ - φτι - κα ντυ μέ - - νη.
 3 μέ — νη στά κλέ - φτι - κα ντυ - μέ - - νη

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

Α	Σελ.
Αίσθητική	90 § 218
ἀλλοιώσεις τῆς ρυθμικῆς ἀ- γωγῆς	39 § 117—118
ἀναίρεσις	94 § 236
ἀναστροφή διαστημάτων	92 § 229—231
ἀνιὼν 'διάστημα	31 § 96
ἀνιούσα κλίμαξ	15 § 43
ἀνιούσα σειρὰ φθόγγων	11 § 26
ἀντιχρονισμός	123 § 334
» ὁμαλὸς } » ἀνώμαλος }	123 § 335
ἀξία τοῦ μέτρου	20 § 63—64
ἀξία φθογγότητος	8 § 15
ἀπλὰ διαστήματα	91 § 224
ἁρμονικὴ ἐλάσσων κλίμαξ	135 § 371
ἀσθενῆ μέρη τοῦ μέτρου	22 § 75
ἀφροστώτες φθόγγοι ἢ βαθ- μίδες	17 § 45

Β	
Βαθμίδες τῆς κλίμακος	15 § 38
» κύριαι } » δευτερεύουσαι }	90 § 216
» συνεχεῖς	17 § 44
ἀφροστώσαι	17 § 45
βάσις τῆς κλίμακος	15 § 40
βοηθητικαὶ γραμμαὶ	9 § 19

Γ	
Γνώμων τοῦ σολ	12 § 33
» » φα	106 § 270—275
γραμμαὶ τοῦ πενταγράμμου	7 § 7
» βοηθητικαὶ	9 § 19—21

Δ	
Δέκατα ἔκτα	74 § 184—200
δεσπόζουσα	90 § 218

	σελ.
δευτέρα (διάστημα)	33 § 103—108
διαστήματα πενταγράμμου	7 § 8
διάστημα	31 § 95
» ἀνιὼν	31 § 96
» κατιὼν	31 § 97
διαστήματα δευτέρας	33 § 103—108
» τρίτης	35 § 109—114
» τετάρτης	40 § 125—130
» πέμπτης	66 § 162—167
» ἕκτης	69 § 168—173
» ἑβδόμης	72 § 174—179
» ὀγδόης	75 § 181—183
διαστήματα ἀπλὰ	91 § 224
» σύνθετα	91 § 225
» συνεχῆ	91 § 226—227
» ἀφροστώτα	91 § 226 § 228
διαστολή	20 § 59
διατονικὴ κλίμαξ	106 § 268
διατονικὸν ἡμιτόνιον	98 § 249
δίεσις	93 § 233—234
διπλὴ διαστολή	20 § 61

Ε	
Ἑβδόμη (διάστημα)	72 § 174—179
εἶδη τῶν διαστημάτων	32 § 101
εἶδος τοῦ μέτρου	21 § 68
ἕκτη (διάστημα)	69 § 168—173
ἐλάσσονες κλίμακες	134 § 365—370
ἐλάσσων ἁρμονικὴ κλίμαξ	135 § 371
» μελωδικὴ κλίμαξ	135 § 371—373
ἐλλιπεῖς μέτρον	52 § 141—142
» »	65 § 161
» »	85 § 202
ἐναρμόνιοι φθόγγοι	93 § 252
ἐξηκοστὸν τέταρτον	86 § 283
» »	87 § 206—207
ἐπανάληψις	54 § 146—148
ἐπιδεσπόζουσα } ἐπιτονικὴ }	90 § 218

Η

	Σελ.	
Ἑλλοιωμένοι φθόγγος . . .	94 §	237
ἥμισυ . . .	8 §	16
» παρεστιγμένον . . .	44 §	132
ἡμιτόνιον . . .	17 §	48
» διατονικόν } . . .	98 §	249
» χρωματικόν } . . .		
ἤχος μουσικός . . .	7 §	2

Θ

Θέσις φθογοσσήμων . . .	7 §	4
θεωρία τῆς μουσικῆς . . .	9 §	18

Ι

Ἰσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρου . . .	22 §	75
--------------------------------	------	----

Κ

Κανὼν . . .	87 §	210—211
κατιοῦσα κλίμαξ . . .	15 §	43
κατιοῦσα σειρά φθόγγων . . .	12 §	29
κλειδί τοῦ σολ . . .	12 §	33
» » φα . . .	106 §	270—275
κλίμαξ . . .	14 §	37
» τοῦ ντο . . .	15 §	41
» διατονικὴ . . .	106 §	268
» χρωματικὴ . . .	105 §	263—268
κύριαι βαθμίδες . . .	90 §	216

Μ

Μεῖζων κλίμαξ . . .	18 §	52—53
μεῖζονες κλίμακες μετὰ ση- μείων ἀλλοιώσεως . . .	109 §	276—278
μεῖζονες κλίμακες μετὰ διέσεις . . .	109 §	279—302
μεῖζονες κλίμακες μετὰ ὑφέσεις . . .	116 §	303—326
μελωδία . . .	19 §	57
μελωδικὴ ἀνάγνωσις . . .	19 §	58
μελωδικαὶ ἀσκήσεις . . .	7 §	5
μελωδικὴ ἐλλάσσαν κλίμαξ . . .	135 §	371—378
μέρη τοῦ μέτρου . . .	21 §	66
μέση (βαθμὶς) . . .	90 §	218
μέτρον . . .	20 §	60
» δύο τετάρτων . . .	22 §	76—81
» τεσσάρων τετάρτων . . .	28 §	87—93
» τριῶν » . . .	47 §	137—141
» τριῶν ὀγδόων . . .	124 §	336—338
» ἕξ . . .	125 §	339—343
» ἑννέα » . . .	127 §	344—348

Σελ.

μέτρον δώδεκα ὀγδόων . . .	128 §	349—353
» ἑπτὰ » . . .	130 §	354—357
» δύο δευτέρων . . .	131 §	358—360
» τριῶν » . . .	132 §	361—362
» τεσσάρων δευτέρων . . .	133 §	363—364
» ἐλλιπές . . .	52 §	141—142
» . . .	65 §	161
» » . . .	85 §	202
μουσικὴ . . .	7 §	1
μουσικὴ ἀνάγνωσις . . .	19 §	54
μουσικὴ ἔκτασις . . .	12 §	31
μουσικὸς ἤχος . . .	7 §	2

Ν

Νότες (φθογοσσημα) . . .	8 §	12
--------------------------	-----	----

Ο

Ὀγδόη (octava) . . .	11 §	28
» βαθμὶς . . .	90 §	218
» (διάστημα) . . .	75 §	181—183
ὀγδοον . . .	57 §	150—154
» παρεστιγμένον . . .	81 §	193—197
» » . . .	84 §	199—200
ὀλόκληρον . . .	8 §	16
ὀνόματα βαθμίδων . . .	90 §	217—219
» διαστημάτων . . .	31 §	98—99
» φθόγγων . . .	11 §	25
ὀξύτης τοῦ φθόγγου . . .	11 §	23—24
ὀπλισμὸς τοῦ γνώμονος . . .	95 §	243

Π

Παραπομπή . . .	55 §	149
παρεστιγμένον φθογοσσημον . . .	45 §	134
παρεστιγμένη παῦσις . . .	46 §	136
παύσεις . . .	25 §	82
παῦσις ὀλοκλήρου } . . .	26 §	85
» ἡμίσεος } . . .		
» τετάρτου . . .	60 §	156
» ὀγδοῦ . . .	85 §	201
» δεκάτου ἔκτου . . .		
» τριακοστοῦ δευτέρου } . . .	87 §	209
» ἑξηκοστοῦ τετάρτου } . . .		
πέμπτη (διάστημα) . . .	66 §	162—167
πεντάγραμμον . . .	7 §	6—7
προσαγωγὴς . . .	90 §	218
προσφωδία . . .	62 §	153—159
πρώτη (διάστημα) . . .	32 §	100

P	Σελ.
Ρυθμός	19 § 56
ρυθμική αγωγή	38 § 115—116
ρυθμική ανάγνωσης	19 § 58

Σ	Σελ.
Σημεία αλλοιώσεως	93 § 282
σημεία τῆς μουσικῆς	8 § 10
» τῆς προσφιδίας	62 § 159
σημείον ἐπεκτάσεως (κορῶνα)	75 § 180
σκάλα (κλίμαξ)	14 § 37
σολφέζ	7 § 5
στιγμὴ διαρκείας	44 § 131
συγκοπή	121 § 329—330
» ὁμαλή	122 § 331—332
» ἀνώμαλος	122 § 331—333
συνεχεῖς φθόγγοι ἢ βαθμίδες	17 § 44
σχήματα παύσεων	26 § 88
»	46 § 135
»	60 § 156
»	85 § 201
»	87 § 209
σύζευξις διαρκείας	50 § 142
σύνθετα διαστήματα	91 § 225

T	Σελ.
Ταύτοφωνία	32 § 100
τετάρτη (διάστημα)	40 § 125—130

Σελ.	Σελ.
τέταρτον	8 § 16
» παρεστιγμένον	64 § 160
τόνος	17 § 47
τονική	90 § 218
τριακοστὸν δευτέρον	86 § 203—204
»	§ 207
τρίηχον	120 § 327—328
τρίτη (διάστημα)	35 § 109—114
τυχαῖα σημεία αλλοιώσεως	95 § 243

Υ	Σελ.
Ὑποδεσπόζουσα	90 § 218
ὕφεις	93 § 233—235
ὕψος τοῦ φθόγγου	11 § 23—24

Φ	Σελ.
Φθόγγος	8 § 11
φθόγγοι ἑναρμόνιοι	99 § 252
φθογγόσημον	8 § 12
» παρεστιγμένον	45 § 134

Χ	Σελ.
Χρόνοι τοῦ μέτρου	21 § 66
χρωματική κλίμαξ	105 § 263—268
χρωματικὸν ἡμιτόνιον	98 § 249
χρωματισμοί	40 § 119—124

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΟΝΟΦΩΝΑ	Σελ.
1. Στὴν πατρίδα	138
2. Τὰ καλὰ παιδάκια	140
3. Ἡ ἀνοιξίς	141
4. Ὁ κόκορας	142
5. Ὁ διπλοσκοπὸς	143
6. Ἡ προσευχή μου	144
7. Ἡ λεβεντιά	145
8. Ὁ Γέρω Δήμος	146
9. Ἐγὼ μόλα	148
10. Τῆς Ἀετᾶς τὸ Γιοφῦρι	149
11. Ὁρκος ξενητεμένου	150
ΔΙΦΩΝΑ	Σελ.
12. Τὸ καλοκαίρι	151

Σελ.	Σελ.
13. Ὁ θάνατος τοῦ κλέφτη	152
14. Τραγοῦδι τοῦ ξενητεμένου	156
15. Ὁ χορὸς τῆς χελώνας	157
16. Ἐθνικὸς Ὕμνος	162
17. Ἡλιος καὶ ἀέρας	163
18. Ναυούρισμα	166
19. Θάνατος τοῦ ἀρνιοῦ	169
ΤΡΙΦΩΝΑ	Σελ.
20. Ἡ πέρδικα	171
21. Ἡ Σημαία	173
22. Ἡ παρθένος σήμερον	174
23. Τῇ ὑπερμάχῳ	176
24. Τὸ Σπῆτι καὶ τὸ Καλύβι	178
25. Ἡ Ἀρκαδιανὴ	180

024000028061

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Ἰουλίου 1933

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νόμου 5045 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκειᾶς κριτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, ἀποφασίζομεν ὅπως ἐγκριθῇ ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁδικῆς εἰς τὰ Γυμνάσια καὶ τὰ Πρακτικὰ Λύκεια (Α' Β' Γ' καὶ Δ' Τάξεις) καὶ εἰς τὰ Διδασκαλεῖα τοῦ Κράτους τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον **«Μαθήματα Μουσικῆς»** Τεύχος Α' βιβλίον τῶν Μ. Καλομοίρη—Φ. Οἰκονομίδη, διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1933—1934.

Ὁ Ὑπουργὸς
Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ

Ἄρθρον 6ον τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος^{*}
«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκεκριμένων
διδασκτικῶν βιβλίων»

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15 % τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.